



# خرید کتاب درسی با کیفیت بالا



**MEDABOOK.com**



**۰۲۱ ۲۸۴۲۵۲۱۰**



بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَعَجِّلْ فَرَجَهُمْ

# آمادگی دفاعی

کلیه رشته‌ها

پایه دهم  
نظری

پایه دوازدهم  
فنی و حرفه‌ای - کاردانش

دوره دوم متوسطه



وزارت آموزش و پرورش

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

نام کتاب:

آمادگی دفاعی - دوره دوم متوسطه - ۱۱۰۲۱۵

پدیدآورنده:

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

مدیریت برنامه‌ریزی درسی و تألیف:

دفتر تألیف کتاب‌های درسی عمومی و متوسطه نظری

شناسه افزوده برنامه‌ریزی و تألیف:

محمد رضا مقدادی، شهاب قهرمانی، سید امیر رون، احمد یارمحمدی، خدایار ابراهیمی و احد فتوحی (اعضای شورای برنامه‌ریزی و گروه تألیف) - احد فتوحی، روح‌الله نادری، صالح یاری، محمد سبزیان، محمد رضا مقدادی، احمد یارمحمدی و محمد کفاشان (بازنگری) - با همکاری

سازمان بسیج مستضعفین - سید اکبر میرجعفری (ویراستار)

مدیریت آماده‌سازی هنری:

اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی

شناسه افزوده آماده‌سازی:

احمد رضا امینی (مدیر امور فنی و چاپ) - مجید ذاکری یونسی (مدیر هنری) - مهدی کریم خانی، شهرزاد قنبری (طراح گرافیک، صفحه‌آرا) - زینب احمدی (طراح جلد) - مرضیه اخلاقی، حسین چراغی، سیف‌الله بیگ محمد دلپوند، سپیده ملک‌ایزدی و راحله زادفتح‌اله (امور آماده‌سازی)

تهران: خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)

نشانی سازمان:

تلفن: ۸۸۸۳۱۱۶۱-۹، دورنگار: ۹۲۶۶۰۸۸۳۰، کد پستی: ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹

وبگاه: [www.irtextbook.ir](http://www.irtextbook.ir) و [www.chap.sch.ir](http://www.chap.sch.ir)

ناشر:

شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران تهران: کیلومتر ۱۷ جاده مخصوص کرج - خیابان ۶۱ (داروپخش) تلفن: ۴۴۹۸۵۱۶۱-۵، دورنگار: ۴۴۹۸۵۱۶۰، صندوق پستی: ۳۷۵۱۵-۱۳۹

چاپخانه:

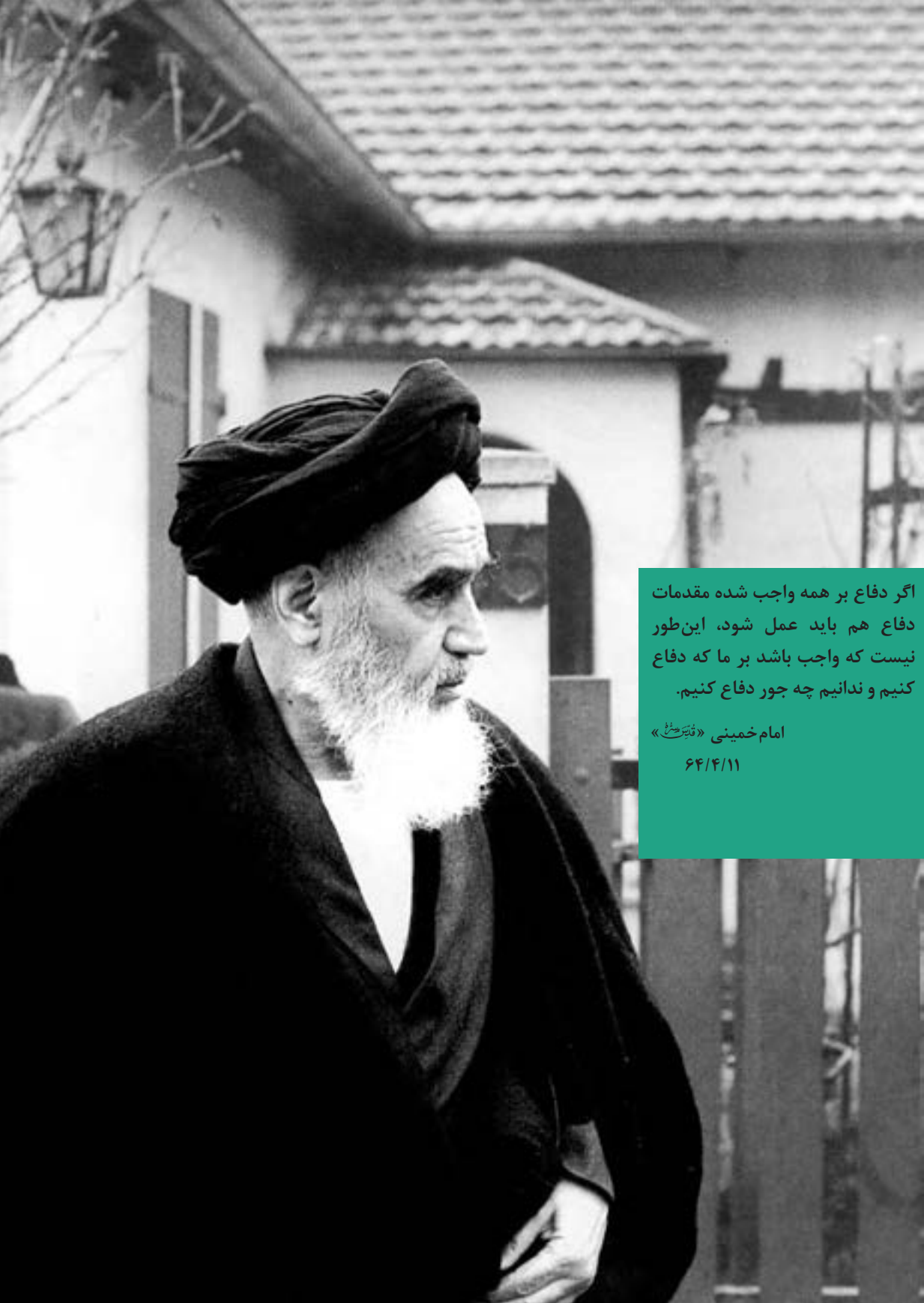
شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران «سهامی خاص»

سال انتشار و نوبت چاپ:

چاپ چهارم ۱۳۹۹

شابک ۹۷۸-۹۶۴-۰۵-۲۴۹۰-۹

ISBN: 978-964-05-2490-9



اگر دفاع بر همه واجب شده مقدمات  
دفاع هم باید عمل شود، این طور  
نیست که واجب باشد بر ما که دفاع  
کنیم و ندانیم چه جور دفاع کنیم.

امام خمینی «*تَبَيَّرَ صَاحِبًا*»

۶۴/۴/۱۱

کلیه حقوق مادی و معنوی این کتاب متعلق به سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش است و هرگونه استفاده از کتاب و اجزای آن به صورت چاپی و الکترونیکی و ارائه در پایگاه‌های مجازی، نمایش، اقتباس، تلخیص، تبدیل، ترجمه، عکس برداری، نقاشی، تهیه فیلم و تکثیر به هر شکل و نوع، بدون کسب مجوز از این سازمان ممنوع است و متخلفان تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.



## فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	مقدمه
۱	فصل اول: آموزه‌های دفاعی
۲	- درس اول: امنیت پایدار
۱۱	- درس دوم: اقتدار دفاعی
۱۹	فصل دوم: فرهنگ دفاع
۲۰	- درس سوم: انقلاب اسلامی
۲۶	- درس چهارم: آشنایی با بسیج
۳۲	- درس پنجم: علوم و معارف دفاع مقدس
۴۵	- درس ششم: الگوها و اسوه‌های پایداری و مقاومت
۵۴	فصل سوم: دفاع نظامی
۵۵	- درس هفتم: آشنایی با نیروهای مسلح و خدمت مقدس سربازی
۶۴	- درس هشتم: من یک رزم‌آورم
۱۱۵	فصل چهارم: دفاع غیرنظامی
۱۱۶	- درس نهم: شناخت و مقابله با جنگ نرم
۱۲۴	- درس دهم: پدافند غیرعامل
۱۳۴	- درس یازدهم: ایمنی و پیشگیری
۱۴۴	- درس دوازدهم: امداد و نجات
۱۵۷	منابع برای مطالعه بیشتر

معلمان محترم، صاحب نظران، دانش آموزان عزیز و اولیای آنان می توانند نظر اصلاحی خود را در باره مطالب

این کتاب از طریق نامه به نشانی تهران - صندوق پستی ۶۵۸۷۵/۴۸۷۴ - گروه درسی مربوط و یا پیام نگار (Email)

talif@talif.sch.ir ارسال نمایند.

دفتر تالیف کتاب های درسی متوسطه نظری



## مقدمه

### سخنی با دانش‌آموزان عزیز

درس آمادگی دفاعی در دوران دفاع مقدس به دروس مدارس پیوست. امام خمینی ره با اقدام انقلابی و دوراندیشی، مردم از جمله جوانان و نوجوانان را به آموزش فنون رزم و دفاع فراخواند. فرمان تأسیس سازمان بسیج مستضعفین در پنجم آذرماه سال ۱۳۵۸ و تأکید ایشان بر تشکیل ارتش بیست میلیونی موجب تحول جدی در جبهه‌های نبرد ما علیه متجاوزان بعثی گردید. شکوفایی استعدادهای جوان و ناشناخته در دفاع مقدس، جهانیان را حیرت‌زده کرد. معرفی فرماندهان شجاع، بصیر و اندیشمند از دستاوردهای ماندگار آن دوران است.

حضور پرشور دانش‌آموزان و معلمان در جبهه‌های نبرد و تقدیم ۳۶ هزار شهید دانش‌آموز در راه میهن و انقلاب اسلامی شاهد و گواه عزم مجاهدانه سنگر تعلیم و تربیت در دفاع از اسلام و انقلاب است.

هدف اصلی این درس کسب دانش و شناخت فرهنگ دفاع و سپس فراگیری مهارت‌های دفاع نظامی و غیرنظامی می‌باشد.

حضور سرمربیان بسیجی در کنار دبیران آمادگی دفاعی نشانگر اهمیت بخش مهارتی و عملی این درس است. یکی از ویژگی‌های این کتاب توجه جدی به دفاع منطقه‌ای و محلی در جای جای میهن اسلامی است. در بخش‌های مختلف کتاب سعی شده با تحقیق در زندگی شهدای نوجوان و شهدای شاخص محل زندگی، بررسی پدافند غیرعامل در محل سکونت و تحصیل شما و شیوه‌های دفاعی با توجه به موقعیت محلی و اقلیمی محتوای کتاب کاربردی و قابل بهره‌برداری باشد.

ارزشیابی این درس شامل ۱۲ نمره نظری و ۸ نمره عملی است که در بخش نظری اولویت با پژوهش و تحقیق و سؤالات مفهومی مبتنی بر تفکر و تعقل است و در بخش عملی ۸ نمره مربوط توسط سرمربیان نواحی مقاومت بسیج به آموزشگاه ارائه خواهد شد.

شما با برنامه‌ریزی‌های کشوری، استانی و منطقه‌ای در اردوهای عملی این درس شرکت خواهید کرد و نیز در صورت تمایل می‌توانید حضور معنوی در اردوهای راهیان نور و زیارت یادمان‌های دفاع مقدس را در مناطق عملیاتی تجربه کنید.

در پایان تأکید می‌نماید محتوای این درس را با توجه به احتمال بروز حوادث و رخدادهای طبیعی و غیرطبیعی جدی و مهم تلقی کنید و با مطالعه و انجام فعالیت‌های عملی بر مهارت‌های دفاعی خویش بیفزایید.

«گروه درسی آمادگی دفاعی»





### سخنی با دبیران ارجمند و مریبان گرامی

انقلاب اسلامی ایران در ماه‌های آغازین پیروزی به دنبال طراحی زیرساخت‌های حکومت تازه تأسیس جمهوری اسلامی، التیام دردهای محرومان و مستضعفان، استقرار حکومت عدل و سرانجام سروسامان بخشیدن به اوضاع کشور و بازسازی ارتش و نیروهای مسلح بود. امام خمینی ره، پس از ۱۵ سال تبعید به میان امت بازگشت. زندانیان سیاسی و تبعیدی‌ها از بند ظلم و ستم حکومت پهلوی آزاد شدند.

تدابیر انقلابی و دوران‌دیشی امام خمینی ره، در تأسیس نهادهایی چون جهادسازندگی، بسیج مستضعفین، کمیته امداد، بنیاد مسکن، نهضت سوادآموزی و... نشانگر عزم جدی بنیان‌گذار جمهوری اسلامی در آبادی و محرومیت‌زدایی از کشور بود. آمریکا و هم‌پیمانان اروپایی‌اش که منافع و اهداف شومشان در ایران اسلامی برباد رفته بود، با طراحی و اجرای ترور شخصیت‌های مهم و تأثیرگذار جمهوری اسلامی، کودتا، حمله نظامی به طبرس، تحریک و حمایت ضدانقلاب در داخل کشور، تحریم‌ها و محاصره اقتصادی و سرانجام تجاوز گسترده حکومت صدام با حمایت دولت‌ها و قدرت‌های منطقه‌ای و جهان، به مقابله با نظام نوپای اسلامی برخاستند. با رهبری شجاعانه و حکیمانه امام خمینی ره، پایداری و جان‌فشانی ملت قهرمان ما، با تقدیم جان پاک هزاران فرزند این مرز و بوم و آثار و خرابی‌های فراوان، سرافرازی و پیروزی نهایی ایران اسلامی را به همراه داشت.

اکنون که در دوران جنگ نرم با دشمنان ایران اسلامی و آغاز گام دوم انقلاب شکوهمند اسلامی به سر می‌بریم، ملت ایران با رهنمودهای رهبر فرزانه انقلاب اسلامی، آمریکا و مستکبران عالم را به زانو درآورده است و به جهاد فرهنگی، بصیرت، اقتصاد مقاومتی و هوشیاری در برابر جنگ نرم استمرار می‌بخشد.

درس آمادگی دفاعی با آغاز جنگ تحمیلی به صورت غیررسمی در مدارس ارائه می‌شد و از سال ۱۳۶۵ به طور رسمی وارد برنامه‌های درسی آموزش و پرورش شد.

برنامه درسی آمادگی دفاعی درصدد تربیت نسلی مؤمن، شجاع، بااراده، غیور، مقاوم و توانمند در برابر جنگ همه‌جانبه سخت و نرم دشمنان است؛ نسل هوشمند و بانگیزه‌ای که موقعیت و جایگاه خود را تشخیص دهد و با افزایش آگاهی و مهارت‌های دفاعی خویش آماده دفاع از ارزش‌ها باشد.

کلاس درس آمادگی دفاعی با محور قرار دادن کتاب درسی، کانون همبستگی و اقدام برای مقاومت، پایداری و ایثارگری است. محتوای برنامه درسی آمادگی دفاعی منعطف، متنوع و فعالیت‌محور است تا به رشد توانایی‌های دفاعی دانش‌آموزان عزیز بینجامد.

\* نحوه ارزشیابی این درس بر اساس ۱۲ نمره کتبی توسط دبیر درس و ۸ نمره عملی توسط سرمربی نواحی مقاومت بسیج صورت می‌گیرد.

از دبیران محترم انتظار داریم با سرمربیان عزیز نواحی مقاومت بسیج همکاری کنند تا با اجرای هرچه بهتر برنامه‌های عملی درس (اردوی عملی سه روزه این درس) با روش تعاملی و مشارکتی، زمینه ارتقای این برنامه را فراهم آورند.

ارائه هرگونه جزوه پرسش و پاسخ و مواجهه حافظه محور با محتوای بصیرتی - مهارتی و توسعه یافته درس برخلاف اهداف و موازین آموزشی و تربیتی آن است.

نوع و کیفیت سؤالات درس در آزمون‌های کلاسی، منطقه‌ای و استانی باید به صورت تفکرمحور، مفهومی و مبتنی بر تجارب و اندیشه‌های دانش‌آموزان باشد که در همین جهت دستورالعمل ارزشیابی این درس به طور رسمی به گروه‌های محترم آموزشی ابلاغ می‌شود.

بدیهی است برای تحقق اهداف بسیار مهم این درس بهره‌گیری از نرم‌افزارها، فیلم‌های آموزشی، کتاب معلم، فعالیت عملی مربیان، برگزاری جشنواره و نمایشگاه آثار دانش‌آموزی، بازدید از مراکز مختلف مانند باغ موزه‌های دفاع مقدس، مراکز نظامی و انتظامی، گلزار شهدا و نیز متن‌خوانی از آثار فاخر دفاع مقدس در کلاس درس مؤثر و رهگشا خواهد بود. لازم است کلیه فعالیت‌های فوق با ارزش‌گذاری، ارزیابی و درج نمرات مستمر همراه باشد.

استفاده از بسته‌های کمک آموزشی (فیلم، پاورپوینت و...) می‌تواند در جهت تبیین بهتر مفاهیم مؤثر باشد. گروه آمادگی دفاعی دفتر تألیف کتاب‌های درسی همواره از دریافت نظرهای ارزشمند دبیران محترم، صاحب‌نظران و دانش‌آموزان به گرمی استقبال می‌کند. از همکاران محترم خواهشمند است برای آگاهی بیشتر از مباحث روشی و رویکردهای درس، انتظارات عملکردی و شیوه‌های ارزشیابی به کتاب راهنمای معلم مراجعه کنند یا دیدگاه‌ها و پیشنهادهای خود را به نشانی: تهران، صندوق پستی ۱۵۸۵۵/۳۶۳ گروه آمادگی دفاعی یا به نشانی پست الکترونیکی [talif@talif.sch.ir](mailto:talif@talif.sch.ir) ارسال کنند.

گروه درسی آمادگی دفاعی



فصل اول

# آموزه‌های با دفاعی

درس اول

# امنیت پایدار



«... جمهوری اسلامی - هم برای خود، هم برای دیگران - امنیت را بزرگ‌ترین نعمت الهی می‌داند و برای حفظ امنیت خود می‌ایستد و دفاع می‌کند؛ این همیشه باید آویزه گوش مسئولان نیروهای مسلح باشد: حفظ امنیت کشور، حفظ امنیت مرزها، حفظ امنیت عمومی زندگی مردم، چیزهایی است که به عهده مسئولانی است که در این زمینه فعال‌اند...»

... امروز بزرگ‌ترین مایه تهدید در دنیا رژیم آمریکاست که بدون هیچ مهارتی، بدون هیچ پایبندی وجدانی و دینی‌ای، در هر کجایی که لازم بداند، دخالت‌های بی‌وجه می‌کند و دخالت‌های ناامن‌کننده از او سر می‌زند؛ آمریکا دنیا را ناامن کرده است...»

حضرت آیت الله خامنه‌ای، رهبر معظم انقلاب اسلامی ۱۳۹۴/۰۱/۳۰



قبل از آغاز درس، حتماً فیلم آموزشی مربوط به درس را ببینید.



## امنیت

امنیت، دوری از هرگونه تهدید یا حمله و نیز آمادگی برای رویارویی با خطرات است. مفهوم امنیت، نسبی و دارای شدت و ضعف است. به این معنا که امنیت در برخی موقعیت‌ها (زمان‌ها و مکان‌های مختلف) در ذهن افراد ارتقا یا کاهش می‌یابد. حال اگر کشوری علی‌رغم وجود تهدیدهای مختلف همچنان با مقاومت شرایط امنیتی مناسبی را حفظ کرده باشد، امنیت در آن کشور پایدار است. بنابراین برای دستیابی به امنیت پایدار همواره باید سطح آن را ارتقا بخشید که این امر با همکاری مسئولان و مردم محقق می‌شود.

### فعالیت (۱)

به صورت گروهی در طول یک هفته اخبار سراسری صدا و سیما جمهوری اسلامی یا عنوان خبرهای روزنامه‌های رسمی کشور را پیگیری کنید. موارد و نمونه‌های ناامنی در کشورهای مختلف را طبقه‌بندی و به صورت جدول زیر به کلاس ارائه کنید.

سطح ناامنی						موارد و موضوع نامنی	منبع خبر و تاریخ انتشار	نام کشور	ردیف
جهانی	منطقه‌ای	ملی	محلی	خانوادگی	فردی				

همه مردم کشور، از جمله ما دانش‌آموزان در برقراری امنیت، افزایش سطح امنیت و پایداری آن سهمیم هستیم و تلاش می‌کنیم در همه زمینه‌های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و سیاسی، کشوری امن داشته باشیم.

## فعالیت (۲)

با توجه به ستون اول جدول، ستون دوم آن را کامل کنید.

کشور دارای امنیت ناپایدار	کشور دارای امنیت پایدار	ردیف
..... ..... .....	وضعیت اقتصادی مطلوب (نظام تولید، توزیع و مصرف)	۱
..... ..... .....	خدمات اجتماعی مناسب (بهداشت و سلامت، آموزش و رفاه اجتماعی)	۲
..... ..... .....	وضعیت فرهنگی مناسب (سبک زندگی، هنر، آداب و رسوم و...)	۳
..... ..... .....	وضعیت خوب نظامی و امنیت اطلاعات	۴

## امنیت ملی

توانایی یک ملت برای حفاظت از ارزش‌های حیاتی خود در برابر تهدیدات داخلی و خارجی را امنیت ملی می‌گویند. ارزش‌های حیاتی کشور ما شامل: حفظ ارزش‌های دینی و ملی و هویت فرهنگی حفظ سرزمین و استقلال سیاسی و اقتصادی می‌باشد.

امروزه جمهوری اسلامی ایران از معدود کشورهایی است که در منطقه جنوب غرب آسیا و در سایه مستحکم نیروهای مسلح کشور احساس امنیت می‌کند.

### فعالیت (۳)



به نقشه ایران و کشورهای جنوب غرب آسیا توجه کنید. برای پاسخ دادن به سؤالات صفحه بعد تحقیق کنید.



۱ برداشت خود را از وضعیت امنیتی در غرب آسیا به ویژه کشورهای همسایه (عراق، افغانستان و پاکستان) در کلاس مطرح و بحث کنید.

۲ تحقیق کنید کشور آمریکا در کشورهای غرب آسیا بخصوص اطراف ایران چه تعداد پایگاه نظامی دارد؟ علت این امر چیست؟

## بیشتر بدانید (۱)

افراد و گروه‌های بسیاری در کشور در حال فعالیت و تلاش‌اند تا ما در محیطی امن و به دور از ترس، استعدادهای خود را شکوفا سازیم و در مسیر رشد و تکامل الهی حرکت کنیم. برخی از این افراد جان و سلامتی خود را در راه دفاع از ارزش‌های حیاتی کشور ایثار کرده‌اند.

مأموریت برخی از بخش‌های فعال در عرصه حفاظت و برقراری امنیت کشور

ردیف	موضوع مأموریت	یگان/ واحد مسئول	آرم/ نشان
۱	حفاظت از مرزهای زمینی کشور	- نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران - مرزبانی ناجا	
۲	برقراری امنیت مرزهای آبی کشور (خلیج فارس، دریای عمان و دریای خزر)	- نیروی دریایی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی - نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران	
۳	حفاظت و حراست از مرزهای هوایی کشور	- قرارگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء <small>علیهم‌السلام</small> - نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران - نیروی هوافضای سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ایران	
۴	حفظ امنیت داخلی کشور	- وزارت اطلاعات - پلیس اطلاعات و امنیت عمومی ناجا - سازمان بسیج مستضعفین	
۵	حفظ امنیت سایبری و حفاظت از فضای مجازی	- سازمان پدافند غیرعامل - پلیس فضای تولید و تبادل اطلاعات (پلیس فتا)	
۶	حفظ امنیت پروازها و فرودگاه‌های کشور	- سپاه حفاظت هواپیمایی - نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران	

## صلح

پیامبر گرامی اسلام ﷺ از سوی خداوند پیام آور صلح و رحمت است و جمهوری اسلامی ایران با الهام از آیات قرآن و رفتار و گفتار پیامبر اسلام خواستار دوستی و ارتباط با همه کشورهای است که به حقوق دیگران تجاوز نمی کنند، خوی استعمارگری ندارند و در امور داخلی سایر کشورها دخالت نمی کنند. در صورت پایبندی همه کشورهای به این اصول، امنیت جهانی به وجود می آید و بین کشورهای دوستی و آرامش برقرار خواهد شد.



## تهدید

در کتاب آمادگی دفاعی پایه نهم با مفهوم تهدید آشنا شدیم. یکی از حربه های دشمن تهدید است. در این روش دشمن سعی می کند با ترساندن یک ملت از راه های مختلف، برنامه و نظر خود را بر آنها تحمیل نماید.

## انواع تهدید

1 تهدیدات اقتصادی: در این نوع تهدیدات، قدرت های سلطه گر با تحمیل اعمال و برنامه هایی سعی در تحت فشار قرار دادن برنامه اقتصادی کشور دارند. برخی از تهدیدات اقتصادی عبارت اند از:

- تحریم فروش کالاهای مهم
- تهدید شرکت های بزرگ بین المللی برای عدم سرمایه گذاری و ارائه خدمات به کشور
- مسدود کردن اموال و دارایی های ملت ایران در بانک های خارجی

۲ تهدیدات سیاسی: این تهدیدات شامل رفتارها و اعمالی می‌شود که علیه منافع سیاسی کشور است و می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

– وارد کردن اتهامات سیاسی بی‌اساس مثل حمایت از تروریسم

– تبلیغات منفی و گسترده علیه ملت ایران از طریق رسانه‌ها

– سخت‌گیری‌های بی‌مورد و ایجاد مشکل برای شهروندان ایرانی برای سفر به سایر کشورها

۳ تهدیدات نظامی: این تهدیدات شامل رفتارها و اعمالی می‌شود که امنیت ملی کشور ما را به خطر می‌اندازد و می‌توان به نمونه‌های زیر اشاره کرد:

– ایجاد پایگاه‌های نظامی در کشورهای همسایه

– عدم فروش تجهیزات نظامی مورد نیاز به کشورمان

۴ تهدیدات فرهنگی: این نوع تهدیدات شامل رفتارها و اعمالی می‌شود که باورها، ارزش‌ها، آداب، رسوم و فرهنگ یک ملت را مورد هجوم قرار می‌دهد و از طریق شبکه‌های ماهواره‌ای، شبکه‌های اجتماعی، بازی‌های رایانه‌ای و... صورت می‌پذیرد.

## فعالیت (۴)

با وجود همه تهدیدها وضعیت امنیت کشورمان را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

## حفاظت از اطلاعات کشور

امروزه دشمنان از هر راهی برای تحت فشار قراردادن کشور ما استفاده می‌کنند؛ بعضی از این شیوه‌ها عبارت‌اند از:

فتنه‌انگیزی، ایجاد تفرقه بین مردم و مسئولان، دستیابی به شبکه‌های اطلاعاتی، جذب نخبگان و تحریم‌های اقتصادی که با رهبری حکیمانه و هوشیاری مردم، یکی پس از دیگری نقش بر آب می‌شوند.

دشمنان برای پیاده‌سازی برنامه‌های ضدامنیتی خود نیازمند کسب اطلاعات از نخبگان علمی، فرهنگی، اجتماعی و افراد شاغل در مناصب حساس، کارکنان نیروهای مسلح و سایر عموم مردم می‌باشند. علاوه بر این، اطلاعات نقش مهمی در زندگی فردی و اجتماعی ما دارد؛ لذا حفاظت از آن ضروری و یکی از عوامل مهم در حفظ امنیت فردی و ملی است.

## بیشتر بدانید (۲)

برخی از وظایف حفاظتی که بر عهده شماسست یا در آینده به شما سپرده خواهد شد :

ردیف	موضوع مأموریت	شرح مأموریت
۱	حفاظت گفتار	رازداری، سکوت، کم حرفی، تفکر قبل از سخن گفتن، کلی گویی، ساده زیستی و گمنامی
۲	حفاظت اسناد	جلوگیری از دسترسی غیرمجاز به اسناد، جلوگیری از افشا، جعل و انهدام اسناد، محافظت از اسناد مکتوب، فیلم، نوارهای صوتی، عکس‌ها، نقشه‌ها، لوح فشرده و حافظه‌های جانبی و سیار
۳	حفاظت سلاح، تجهیزات و مهمات	مقابله با تهدیدات طبیعی مهمات مثل رطوبت، نور، حرارت و...، مقابله با تهدیدات مصنوعی مثل سرقت سلاح، خراب‌کاری، انفجار، واگذاری سلاح به افراد غیرمجاز
۴	حفاظت فیزیکی	شناسایی و کنترل ورود و خروج اشخاص و وسایل به اماکن و تأسیسات به منظور جلوگیری از تعرض، سرقت و آتش‌سوزی و ...
۵	حفاظت مخابرات	حفظ امنیت انتقال پیام، جلوگیری از شنود، جاسوسی تلفنی، نقطه‌یابی به کمک تلفن همراه، اختلال و قطع ارتباط مخابراتی

درس دوم

# اقتدار دفاعی



«جمهوری اسلامی ثابت کرده است، نشان داده است در دفاع از خود کاملاً مقتدرانه عمل می‌کند، در نهایت اقتدار، همه ملت مثل یک مشت مستحکم گرد می‌آیند و در مقابل متجاوز، در مقابل مهاجم غیرمنطقی می‌ایستند، در دفاع ملت ما یکپارچگی کامل دارند و خود را آماده نگه می‌دارند.»

حضرت آیت الله خامنه‌ای، رهبر معظم انقلاب اسلامی ۱۳۹۴/۱۰/۳۰



## اقتدار دفاعی

دفاع، جزئی از هویت یک ملت زنده است.

حضرت آیت الله خامنه‌ای، رهبر معظم انقلاب اسلامی

### اقتدار چیست؟

در فرهنگ‌نامه‌های فارسی اقتدار به معنی توانا شدن، توانستن، توانمندی و قدرت به رسمیت شناخته شده آمده است.

اقتدار یعنی فرد یا حکومت از چنان مقبولیتی برخوردار باشد که نظر او در موضوع یا مسائلی که پیش می‌آید، حرف آخر باشد و دیگران از او اطاعت کنند. منابع اقتدار شامل قدرت نظامی، سیاسی، اقتصادی، علمی و فرهنگی است.





فیلم شماره ۳ درس ۲ را ببینید.



## فعالیت (۱)

درباره هر یک از منابع اقتدار چند نمونه ذکر کنید.

نمونه‌ها	نوع اقتدار	ردیف
ساخت سامانه‌های موشکی و فضایی ..... .....	نظامی	۱
مردم سالاری دینی ..... .....	سیاسی	۲
تولید محصولات کشاورزی ..... .....	اقتصادی	۳
سلول‌های بنیادین ..... .....	علمی و فناوری	۴
فرهنگ عاشورایی ..... .....	فرهنگی	۵



## اقتدار دفاعی

در دوران قبل از پیروزی انقلاب اسلامی امور نظامی و دفاعی کشور عزیز ما در جهت اهداف، منافع و سیاست‌های استعماری بیگانگان بود به طوری که به نیروهای مسلح ما حتی اجازه نمی‌دادند به قطعات تسلیحات پیشرفته دست بزنند و آمریکا با اعزام حدود ۴۵۰۰۰ مستشار نظامی اداره امور ارتش را در اختیار گرفته و هر گونه ابتکار و خلاقیت را از نیروهای داخلی سلب کرده بود.

بعد از پیروزی انقلاب شرایط متحول شد و تحولات چشمگیری خصوصاً در مقطع دفاع مقدس پدید آمد. جنگ تحمیلی واقعیت‌هایی را تحمیل می‌کرد که نتیجه آن شکل‌گیری صنایع دفاعی بود. بسیاری از سلاح‌هایی را که قبل از انقلاب نه تولید می‌شد و نه اجازه تولید آن را می‌دادند از رهگذر جنگ و تحریم اقتصادی و با طراحی مهندسی معکوس در داخل توسط نیروهای متخصص مؤمن و انقلابی نظیر شهید حسن طهرانی مقدم، پدر موشکی ایران، شکل گرفت. هر قدر فشارها بیشتر شد خودباوری صنعت دفاعی بیشتر متبلور گردید. هم اکنون جمهوری اسلامی از بزرگ‌ترین توان و قدرت بازدارندگی موشکی برخوردار است که از یک طرف تماماً بومی و از سوی دیگر تحت اختیار نیروهای داخلی قرار دارد و با هزینه اندک این همه امکان فراهم شده است.



شهید حسن طهرانی مقدم (پدر موشکی ایران):  
فقط انسان‌های ضعیف به اندازه امکاناتشان کار می‌کنند.

## فعالیت (۲)

با استفاده از منابع معتبر نقش شهید حسن طهرانی مقدم را در پیشرفت و توسعه صنایع موشکی ایران بررسی و در کلاس ارائه نمایید.

## دستاوردهای دفاعی

هدف اصلی از تولید سلاح در جمهوری اسلامی ایران دفاع و مقابله با دشمنان زورگوست.  
حضرت آیت الله خامنه‌ای، رهبر معظم انقلاب اسلامی

سیاست‌های دفاعی ایران اسلامی بر محورهایی همچون خودکفایی، استقلال، تولید داخلی، بازدارندگی، تأمین امنیت منطقه و... استوار است. فناوری‌های پیشرفته دفاعی مادر حوزه‌های ساخت موشک، سلاح و مهمات، خودروهای زرهی، صنایع هوایی و فضایی، مخابرات و... چشمگیر است.

## فعالیت (۳)

تولید تجهیزات دفاعی توسط متخصصان ایرانی چه تأثیری در تعاملات سیاسی مادر جهان دارد؟

.....

.....

.....

.....

نمونه‌هایی از دستاوردهای داخلی که مظهر اقتدار دفاعی میهن عزیز ما هستند عبارت‌اند از :

صنایع موشکی : (ایران جزو ۶ قدرت موشکی جهان)



صنایع هوایی



## صنایع دریایی



## صنایع زمینی







فصل دوم

فرهنگ دفاع

درس سوم

# انقلاب اسلامی



«به جمهوری اسلامی، که نمره خون پدران است تا پای جان وفادار بمانید و با آمادگی خود و صدور انقلاب و ابلاغ پیام خون شهیدان، زمینه را برای قیام منجی عالم و خاتم الاوصیاء و الاولیاء حضرت بقیة الله روحی فداه فراهم سازید.»

حضرت امام خمینی (ره) اردیبهشت ماه ۱۳۶۵

## انقلاب اسلامی

انقلاب اسلامی ایران پدیده‌ای نوظهور در قرن حاضر است که به رهبری امام خمینی فایده سینه تحولی شگرف در ایران، منطقه و جهان پدید آورد.



### فعالیت (۱)

مفهوم شعار «استقلال، آزادی، جمهوری اسلامی» را از دیدگاه حضرت امام خمینی فایده سینه و مقام معظم رهبری بحث و بررسی کنید.

### ضرورت دفاع از انقلاب اسلامی

انقلاب اسلامی، اسلام را به عنوان دینی جامع و متناسب با شرایط روز و دارای ایدئولوژی سیاسی عرضه کرد و با صدور معنویت به جهانیان، چهره واقعی اسلام ناب محمدی صلی الله علیه و آله را ارائه کرد. به علاوه با ارائه الگوی عملی و نظری از جمهوری اسلامی و نیز ترغیب مسلمانان به همگرایی و وحدت اسلامی، توانست هویت سیاسی و دینی جدیدی بر اساس ارزش‌های دینی به مسلمانان ببخشد و با زنده



نگه داشتن حضور مردم در عرصه‌های مختلف انقلاب، زمینه مشارکت و حق تعیین سرنوشت مردم را فراهم کند.

همچنین انقلاب اسلامی با اهتمام به استقلال سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و نظامی و بیداری جهان اسلام، پیام خویش را مبنی بر ساختن دنیایی امن توأم با صفا و صمیمیت برای انسان‌ها ارائه و زمینه‌ای را فراهم کرد که انسان‌ها بتوانند با بهره‌مندی از معنویت، استقلال و آزادی، توجه به خدا، بر اساس تعالیم مبتنی بر فطرت پاک بشری دنیایی پر از صلح، عدالت و معنویت را رقم زنند.

### انقلاب اسلامی تاکنون چه دستاوردهایی داشته است؟

۱ استقلال در تصمیم‌گیری، حفظ تمامیت ارضی کشور و رساندن ایران به عزت و کرامت لایق

خود

۲ ارتقای جایگاه ایران در جهان، صدور شعارهای انقلاب و الهام‌بخشی به حق‌طلبان عالم

۳ گسترش آزادی‌های عمومی، تشویق جوانان به آزاداندیشی و طرح آزاد مباحث

۴ گسترش برخورداری‌های عمومی و امکانات مادی (در مقایسه با پیش از انقلاب و کشورهای

هم‌تراز)

۵ پیشرفت در معنویات و امکان سیر تکاملی در فضای انقلاب

۶ گسترش عدالت اجتماعی

۷ اهتمام به مبارزه با فساد و برخورد با عوامل فساد

۸ توان ایستادگی در برابر زورگویان و سلطه‌طلبان جهانی

۹ رشد علمی و صنعتی

## فعالیت (۲)

دستاوردهای انقلاب اسلامی و روش حفظ آن را بررسی و در کلاس ارائه کنید.

## گام دوم انقلاب اسلامی: استمرار و تحقق آرمان‌های انقلاب

انقلاب کبیر اسلامی ایران چهلمین سالگرد پیروزی خود را در ۲۲ بهمن ۱۳۹۷ پشت سر گذاشت. رهبر حکیم انقلاب اسلامی با صدور «بیانیه گام دوم انقلاب» و برای ادامه این راه روشن، به تبیین دستاوردهای شگرف چهار دهه گذشته پرداخت و توصیه‌هایی اساسی به منظور «جهاد بزرگ برای ساختن ایران اسلامی بزرگ» ارائه فرمود.

بیانیه گام دوم انقلاب؛ ریل‌گذاری ولایت برای اقدام نسل جوان است. جوانان عزیز باید باور کنند که لازم است خودشان بار مسئولیت را بردوش بگیرند.

**هفت حوزه نقش‌آفرینی و جهاد ملت ایران در گام دوم انقلاب عبارت است از:**

### ۱ علم و پژوهش

بی‌تردید رسیدن به قله پیشرفت و پیشتازی در جهان امروز جز با رسیدن به حد بالای علمی و پژوهشی در علوم مختلف و مرزهای دانش ممکن نیست. رهبر انقلاب اسلامی یکی از مراحل جهاد را در کشور به جهاد علمی و پژوهشی اختصاص داده‌اند.

### ۲ معنویت و اخلاق

یکی دیگر از گام‌های بلند ملت ایران برای تحقق تمدن نوین اسلامی، جهاد و تلاش همه‌جانبه برای تربیت اخلاقی و معنوی خود، خانواده و جامعه است. اگر مردم بتوانند در این جهاد عظیم پیروز شوند و معنویت و اخلاق را در جامعه نهادینه سازند، ایران اسلامی حرکت رو به رشد خود را شتابان‌تر در سایه مهر و همراهی مردمش تجربه خواهد کرد و به عنوان الگوی الهام‌بخش جهانی در میان همه ملل محبوب خواهد شد.

### ۳ اقتصاد

اقتصاد کانون تأمین زندگی انسان‌هاست. آنچه در ایران امروز محور حملات و تهاجمات دشمن قرار گرفته، اقتصاد و معیشت مردم این سرزمین است. برای آنکه بتوان تحریم‌های اقتصادی را فلج کرد و سفره مردم را گسترده و پربرکت ساخت، باید از الگوهای غربی و شرقی اقتصادی فاصله گرفت و با اجرایی‌سازی اقتصاد مقاومتی که بر حداکثری نمودن توان تولید داخلی و مصرف کالای ملی تأکید دارد، ایران را به بالاترین سطح پیشرفت جهانی رساند. البته ناگفته نماند که رشد اقتصادی و تبدیل شدن به یک قطب جهانی در این زمینه نیازمند جهاد خستگی‌ناپذیر یک ملت در کنار دستگاه‌های دولتی است.

## ۲ عدالت و مبارزه با فساد

جهاد و عدالت دو مفهوم به هم پیوسته و وابسته‌اند. انسان‌ها و ملت‌های جهادی همواره در پی تحقق آرمان عدالت و مبارزه با فساد بوده‌اند؛ چرا که فساد در نقطه مقابل صلاح و خیر است و اگر جامعه‌ای آلوده فساد و بی‌عدالتی شود، روی صلاح و خیر را نمی‌بیند. بنابراین نباید این مهم را از یاد برد که انقلاب اسلامی ایران بر پایه شعار عدالت شکل گرفته و همواره در پی مقابله با ظلم و ستم بوده است. برای آنکه کشور در حرکت به سوی آرمان حقیقی انسانیت موفق شود باید با همه مظاهر ظلم و فساد و تبعیض بجنگد؛ چه چهره کفر و مبارزه علنی با حق را داشته باشد و چه نقاب نفاق بر چهره داشته و در ظاهر دوست وارد شده باشد.

## ۵ استقلال و آزادی

این دو شعار مهم انقلاب اسلامی ایران، یکی دیگر از زمینه‌های جهاد ملت ایران است. بسیاری در داخل و از خارج کشور می‌کوشند، ایران را به کشوری وابسته و عقب‌مانده تبدیل کنند؛ کشوری که سرسپرده آمریکا و ابادی آن باشد، در مقابل ظلم سکوت کند و در هیچ زمینه‌ای در مجامع بین‌المللی استقلال رأی و اندیشه نداشته باشد. این مسئله با روحیه استقلال‌خواهی و آزادی‌طلبی این ملت سازگار نیست. ملت ما در این عرصه نیز جهاد می‌کند و نمی‌گذارد احدی سبب وابستگی ایران عزیز به اجانب شود.

## ۶ عزت ملی، روابط خارجی و مرزبندی با دشمن

در میدان بین‌المللی امروز باید مرزبندی‌ها را شناخت. باید دوست را از دشمن تمیز و تشخیص داد. برخی کشورها به واسطه دیدگاه الهی اسلام، هرگز با ایران دست دوستی حقیقی نمی‌دهند، بلکه مترصد و منتظر هرگونه فرصتی برای ضربه زدن به ایران اسلامی‌اند، اما برخی دیگر از کشورها آرمان انسانیت و عدالت را دوست دارند و سعی می‌کنند در این آرمان و هدف مقدس انسانی همراه با ما باشند.

در گام دوم انقلاب اسلامی، تبدیل شدن ایران به یک کشور پیشتاز در جهان امری ضروری است. ایران اسلامی باید به الگویی موفق در همه زمینه‌ها با حفظ استقلال، عزت و آزادی بدل شود تا سایر کشورها ببینند که بدون پشتیبانی آمریکا و سایر دول مستکبر نیز موفقیت و سربلندی در جهان ممکن است.

## ۷ سبک زندگی

سبک زندگی همان روش و آئین زندگی افراد است. امری که با فرهنگ یک ملت گره خورده و نشان از روحیات و خلییات آن ملت دارد. اسلامیت و ایرانیت دو روی سکه سبک زندگی اصیل در کشورند؛ به همین دلیل رهبر انقلاب اسلامی بر الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت تأکید می‌کنند. دشمن با توجه به این مسئله می‌کوشد سبک زندگی ایرانیان را از این دو مؤلفه مذهبی و ملی، خالی کند و با القای خودتحقیری به مردم به ویژه جوانان، آنان را از افق‌های ارزشمند اسلامی و ایرانی دور کند و سبک زندگی غربی را جایگزین آن سازد. بنابراین دفاع همه‌جانبه از سبک زندگی اسلامی - ایرانی نیز از ضروری‌ترین جهادها برای ملت به ویژه جوانان امروز است.

### فعالیت (۳)

بر مبنای بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی، نقش دانش‌آموزان در تحقق گام دوم انقلاب را بررسی کنید.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

درس چهارم

# استبانی با سیج



بسیج در واقع مظهر عشق، ایمان، آگاهی، مجاهدت و آمادگی برای سربلند کردن کشور و ملت است.

فرمانده کل قوا حضرت آیت الله خامنه‌ای



## ضرورت تشکیل بسیج از دیدگاه قرآن

یا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا خُذُوا حِذْرَكُمْ فَانفِرُوا ثُبَاتٍ أَوِ انفِرُوا جَمِيعاً  
سوره نساء، آیه ۷۱

ای کسانی که ایمان آورده اید سلاح جنگ برگیرید و آنگاه دسته دسته یا همه به یکبار متفق برای جهاد بیرون روید.

وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهَبُونَ بِهِ وَعَدُّوا لِلَّهِ وَعَدُّوْكُمْ  
و شما ای (مؤمنان) در مقام مبارزه با آن (کافران) خود را مهیا کنید و تا آن حد که بتوانید از آذوقه و تسلیحات و آلات جنگی و اسبان سواری برای تهدید دشمنان خدا و دشمنان خودتان فراهم سازید.

در تفسیر این آیه شریفه در کتاب خلاصه تفاسیر قرآن مجید آمده است :

مؤمنان هر چیزی را که به کار جنگ و دفاع می آید باید فراهم سازند و نباید منتظر حمله باشند؛ چون همواره امکان بر خورد منافع وجود دارد، به همین علت وقوع جنگ برای مؤمنان گریزناپذیر است. آنها باید همیشه در آمادگی رزمی باشند و هر چه می توانند از اسلحه، مردان جنگی با تجربه، تشکیلات مناسب نظامی، قدرت سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و روانی را مهیا سازند.

### تاریخچه تشکیل بسیج در ایران

نقطه آغاز روند شکل گیری بسیج در ایران پس از فرمان حضرت امام خمینی علیه السلام در پنجم آذرماه ۱۳۵۸ بود. پس از این فرمان، واحد بسیج مستضعفین زیر نظر سپاه پاسداران انقلاب اسلامی تشکیل گردید و اقدامات اولیه برای آموزش های عمومی مورد نیاز مردم آغاز شد و آحاد ملت ایران برای دفاع از کشور عزیزمان در مقابل تجاوز دشمن در بسیج سازماندهی شده و نقش بی بدیل و شگرفی را در دوران دفاع مقدس ایفا نمودند.



نیروی مقاومت بسیج

واحد بسیج مستضعفین تا سال ۱۳۶۹ به کار خود ادامه داد تا اینکه در این سال (نیروی مقاومت بسیج) جایگزین واحد بسیج شد و با ستادی مستقل به عنوان یکی از نیروهای پنجگانه سپاه مسئولیت انجام کلیه امور مربوط به بسیج را بر عهده گرفت.



در سال ۱۳۸۷ براساس مصوبه فرماندهی معظم کل قوا به «سازمان بسیج مستضعفین» تغییر نام یافته و با تشکیل سازمان‌های قشری و تخصصی وارد دهه چهارم فعالیت خود شد که این فعالیت‌ها در عرصه‌های مختلف همچنان ادامه دارد.

### بیشتر بدانید (۱)

امام خمینی علیه السلام:

- ارتش بیست میلیونی (بسیج) فرمول دفاع همه جانبه از انقلاب اسلامی است.
- بسیج مدرسه عشق و مکتب شاهدان و شهیدان گمنامی است که پیروانش بر گلدسته‌های رفیع آن اذان شهادت و رشادت سر داده‌اند.
- حضرت آیت الله خامنه‌ای، رهبر معظم انقلاب اسلامی:
- بسیج یک پدیده انقلابی است که ملت و مسئولان باید آن را جدی گرفته و قدر بدانند و انقلاب با فراگیر شدن بسیج بیمه خواهد شد.
- بسیج یعنی حضور بهترین، بانشاط‌ترین و باایمان‌ترین نیروی عظیم ملت در میدان‌هایی که برای منافع ملی برای اهداف والا، کشورشان به آنها نیاز دارد.
- بسیج عبارت است از مجموعه‌ای که در آن پاک‌ترین انسان‌ها، فداکارترین و آماده‌به‌کارترین جوانان کشور در راه اهداف متعالی این ملت و برای به کمال و به خوشبختی رساندن این مردم جمع شده‌اند.

جذب، آموزش و سازماندهی اعضای بسیج	
حفظ، انسجام و ارتقای روحیه بسیجیان	
دفاع محلی و مقاومت مردمی	
همکاری با سازمان‌های آموزشی، سازندگی و بهداشتی کشور	

مأموریت‌های سازمان بسیج مستضعفین  
 ۴ مأموریت اصلی بسیج در شکل روبه‌رو آورده شده است.

## هدف از تشکیل سازمان بسیج

هدف از تشکیل بسیج عبارت است از:

ایجاد توانایی‌های لازم در کلیه افراد معتقد به قانون اساسی و اهداف انقلاب اسلامی به منظور دفاع از کشور، نظام جمهوری اسلامی و نیز کمک به مردم به هنگام بروز بلایا و حوادث غیر مترقبه با هماهنگی مراجع ذی‌ربط.



### معیارها و شاخص‌های یک بسیجی نمونه

حاج حسین در پایگاه بسیج محله‌ما انسانی منحصر به فرد بود. مبارزه در دوران پیروزی انقلاب اسلامی از این بسیجی جانباز دفاع مقدس، بزرگ‌مردی سردوگرم چشیده ساخته بود. حاج حسین از مال دنیا یک خانه و یک اتومبیل معمولی داشت؛ اما اعتبار و شأن او در جامعه، محل و نزد بزرگان بسیار بالا بود.

بعضی از شب‌ها پس از مراسم دعای کمیل که در منازل شهدا برگزار می‌شد، او را دوره می‌کردیم تا برای ما از خاطراتش بگوید. یکی از این شب‌ها در راه بازگشت به پایگاه بسیج مسجد محله، موضوع انتخاب بسیجی نمونه پایگاه مطرح شد، همه بچه‌ها بدون تردید گفتند: حاج حسین یعنی بسیجی نمونه. سعید، فرمانده پایگاه، گفت: بهتر است به پایگاه که رسیدیم، این بحث را ادامه دهیم. در جلسه پایگاه، حاج حسین از همه بچه‌ها تشکر کرد و گفت: «من به اندازه کافی شرمندۀ محبت‌های شما هستم. بهتر است جوان‌ترها را انتخاب و تشویق کنید.» سپس فرمانده پایگاه رو به حاج حسین کرد و گفت: «حاج آقا! شما الگوی بچه‌ها هستید و رأی به جناب‌عالی دلیل و منطق دارد.» ایشان از حاضران خواستند هر کدام یکی از خصوصیات اخلاقی و رفتاری حاج حسین را بیان کنند.







اغلب بچه‌های بسیج محله به نکات جالب و ارزشمندی اشاره کردند که ای کاش در شرایط فعلی همه ما به آنها توجه کنیم:



**احمد:** ایمان به خدا؛ او هیچ‌گاه خدا را فراموش نمی‌کند. در طول روز با وضو ست و در اغلب موارد ذکر می‌گوید.



**بهنام:** قرائت قرآن و دعا؛ حاج حسین علاقه قلبی به قرآن دارد و از هر فرصتی برای قرائت قرآن، دعاهای کوتاه، زیارت عاشورا، دعای فرج و سایر ذکرها استفاده می‌کند.



**محمد رضا:** ایثار و از خود گذشتگی؛ حاج حسین با وجود آثار جراحی و ترکش‌های خمپاره در بدنش مانند یک جوان سالم فعالیت و جنب و جوش دارد. او می‌گوید: باید در این دنیا سختی بکشیم تا در آخرت خجالت‌زده نشویم.



**مجید:** خوش اخلاقی؛ او خیلی مهربان است و لبخند از لبانش محو نمی‌شود. به کودکان و بزرگان توجه خاص دارد و اعضای خانواده‌اش بیش از حد دوستش دارند.



**داوود:** انقلابی و ولایی؛ حاج حسین عاشق امام خمینی علیه السلام، و رهبر عزیز است. او همواره می‌گوید: اشتباه و کوتاهی برخی از افراد را به پای رهبر و نظام نگذاریم. باید قدر جمهوری اسلامی را بدانیم. حاجی مردی شجاع و ظلم‌ستیز است و در برابر ظالمان سکوت نمی‌کند.

محمد مهدی : عشق به شهدا؛ علاقه اش به شهدا عجیب است. او مشتری پر و پا قرص گلزار شهدا و مراسم بزرگداشت شهیدان است. همیشه از خاطرات آنان برای ما می گوید و چشمانش پر از اشک می شود. او هنوز آرزوی شهادت دارد.



وحید : قناعت و ساده زیستی؛ حاج حسین فردی آراسته، تمیز و در عین حال ساده است. وی در زندگی شخصی و اجتماعی اهل تجمل نیست و بخش هایی از درآمدش را انفاق می کند. مشکلات را لازمه زندگی می داند و همه را به صبر و خودسازی دعوت می کند.



سامان : نیکوکاری؛ بین مردم صلح و آشتی برقرار می کند و به خانواده های محروم رسیدگی می کند. هرچند در امور خیرخواهانه پیش قدم است؛ اما از کسی توقع جبران ندارد.



..... بچه های بسیج محل در گفت و گوهای آن شب به موارد دیگری از برازندگی ها و خصوصیات شخصیتی حاج حسین پرداختند که برای شما خالی از لطف نیست :

در برخی از روزهای هفته روزه می گیرد؛ نمازش را معمولاً اول وقت می خواند، میان حرف دیگران حرف نمی زند؛ به سفرهای زیارتی و اردوی راهیان نور علاقه دارد؛ به خاطر جانبازی اش از نظام طلبکار نیست، بیش از مدرک تحصیلی اش سواد و شعور دارد و ...

درس پنجم

# علوم و مهارت دفاع مقدس



«... انسان در دوران دفاع مقدس، گاهی آن قدر داوطلبان جوان را می‌دید که چشم انسان از کثرت جمعیت، سیاهی می‌رفت و از شور و شوقی که اینها داشتند برای اینکه به خطوط مقدم دفاعی بروند و از استقلال کشور در مقابل تهاجم نظامی [دشمن] دفاع کنند...»

حضرت آیت الله خامنه‌ای، رهبر معظم انقلاب اسلامی ۱۳۸۶/۰۲/۱۹



فیلم شماره ۳ و ۴ درس ۵ را ببینید.



## دفاع همه‌جانبه

با حمله غافلگیرانه رژیم بعثی عراق، جوانان و نوجوانان این مرز و بوم از جمله دانش‌آموزان شجاع به همراه بزرگ‌ترها با دل‌کنندن از لذت‌ها و جاذبه‌های مادی دنیا وارد کارزار و آزمایشی بزرگ شدند و با حضور در جبهه‌ها غیرت اسلامی و ایرانی خود را به نمایش گذاشتند.

شهرهای کشورمان از حملات هوایی و موشکی دشمن در امان نبود و گاه و بی‌گاه صدای آژیر خطر در اغلب شهرها به گوش می‌رسید؛ اما مردم و جوانان داوطلب همگام با نیروهای مسلح و جهادسازندگی با روحیه بسیجی، انگیزه الهی، تلاش و ایستادگی، توانستند بخش وسیعی از پیشروی نیروهای دشمن را مهار کنند.



فیلم شماره ۵ و ۶ درس ۵ را ببینید.



با هر عملیات موفق رزمندگان اسلام، طنین آهنگ حماسی پیروزی در صدا و سیما، چهره شهرها را دگرگون می‌کرد و مردم منتظر خبرهای موفقیت رزمندگان اسلام می‌شدند. (نوای پیروزی و آزادسازی خونین شهر را در عملیات بزرگ «الی بیت المقدس» بشنوید.)

## فعالیت (۱)

۱ دربارهٔ چگونگی جذب، آموزش و اعزام نیروهای بسیجی در دوران دفاع مقدس تحقیق کنید و نتیجه را در کلاس گزارش دهید.

۲ سبک زندگی، تحمل خطرات و سختی‌های زمان جنگ را توصیف کنید و به بحث بگذارید.

۳ کشورهای محرک و حامی حکومت بعثی صدام را نام ببرید و اهداف آنها را بررسی کنید.

۴ نقش سازمان‌های بین‌المللی به‌ویژه شورای امنیت سازمان ملل در برخورد با جنگ تحمیلی را به صورت گروهی مطالعه کنید. نتیجه را به کلاس ارائه دهید.



## فعالیت (۲)

با مراجعه به منابع معتبر جدول زیر را کامل کنید.

شرح مختصر	مراحل دفاع مقدس	ردیف
..... ..... .....	هجوم سراسری دشمن	۱
..... ..... .....	مقاومت و توقف متجاوز	۲
..... ..... .....	بیرون راندن دشمن	۳
..... ..... .....	تعقیب و تنبیه متجاوز	۴
..... ..... .....	پایان جنگ و پذیرش قطعنامه	۵

### بهره‌گیری از تجربه‌های دوران دفاع مقدس

دوران پرافتخار دفاع مقدس با فراز و نشیب‌های فراوانی همراه بوده که باید عبرت‌ها و آموزه‌های آن در تداوم انقلاب اسلامی برای نسل امروز و فردا به یادگار بماند. توکل به خدا، خودباوری، اعتماد به نیروهای داخلی، ایستادگی در برابر دشمن با دست خالی و تحریم شدید اقتصادی از جمله تجربه‌های آموزنده دفاع مقدس است.

### فعالیت (۳)

با مراجعه به اسناد، مدارک، سایت‌ها و وبلاگ‌ها و نیز مصاحبه با رزمندگان دوران دفاع مقدس، سایر آموزه‌ها و عبرت‌های آن دوران را فهرست کنید و به بحث بگذارید.

### فرهنگ ایثار و شهادت

صِبْغَةَ اللَّهِ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ صِبْغَةً وَنَحْنُ لَهُ عَابِدُونَ

این رنگ خداست و رنگ چه کسی از رنگ خدا بهتر است؟ ما پرستندگان او هستیم.

سوره بقره، آیه ۱۳۸

«... کاری کنید که شهدا، رنگ ثابت زندگی مردم بشوند...»

حضرت آیت الله خامنه‌ای، رهبر معظم انقلاب اسلامی



تندیس شهید محمدحسین فهمیده

اگر مجموعه فعالیت‌های روزانه ما شامل دیدن، خوردن، خوابیدن، تصمیم‌گیری، مشورت، خندیدن، گریه، راه رفتن، مطالعه، فکر، نوشتن و... باشد و همه این فعالیت‌ها با رنگ شهدا گره بخورد، چه اتفاقی می‌افتد؟ تعلق نداشتن به لذت‌های مادی دنیا، غیرت، سلحشوری و گام نهادن در مسیر رضای خداوند، جلوه‌هایی زیبا از فرهنگ ایثار و شهادت است.



شهادت و رزمندگان دوران دفاع مقدس با قدرت ایمان و یاری خداوند به پیروزی رسیدند و به کسانی که راهشان را ادامه دهند، یاری می‌رسانند. شهید دوست خداست و دوستی با او دوستی با خداست.







## سبک زندگی در دفاع مقدس

سبک زندگی رزم‌آوران دوران دفاع مقدس براساس الگوهای اسلامی و روش زندگی پیامبر ﷺ و امامان با اوست.

اصولی مثل توکل به خدا، ساده‌زیستی، فروتنی، سبقت گرفتن در کار خیر، دوری از خودنمایی، اطاعت از فرماندهی و... در زندگی آنان جاری بود.

## فعالیت (۴)

مجموعه کتاب‌های گزیده فرهنگ جبهه را در کتابخانه‌ها ببینید یا به صورت الکترونیکی از فضای مجازی دریافت کنید. مطلب برگزیده خود را در کلاس بخوانید.

## راهیان نور

زیارت مناطق عملیاتی دفاع مقدس، توسط خانواده‌ی معظم ایثارگران به منظور تجدید پیمان با دلاوران عرصه‌ی نبرد در دوران دفاع مقدس آغاز شد. در ماه‌های پس از پایان جنگ، ابتدا گروه‌هایی از رزمندگان و سپس سایر اقشار مردم آغازگر این سفرها بودند. در ادامه پس از حضور مقام معظم رهبری در اردوهای راهیان نور، با هم‌افزایی نیروهای بسیجی، جهادگر و نیروهای مسلح، اردوهای راهیان نور گسترش یافت.





یادمان شهدای سیرانبند



یادمان شهدای کربلای ۴



یادمان شهدای شلمچه

اردوهای راهیان نور، علاوه بر آثار و برکات متعدد باعث می‌شود افراد بیندیشند که چرا و چگونه شهدا، جانبازان و رزمندگان برای حفظ اسلام، مملکت و نظام اسلامی دفاع کردند؟ آنان از ما چه توقع و انتظاری دارند؟ ما چه وظایفی در قبال ایشان آنان داریم؟

سرزمین‌های نور، قدمگاه شیرمردانی است که هشت سال در مقابل تهاجم وحشیانه متجاوزان ایستادند تا شکوه و عزت یک ملت در برابر جهانیان حفظ شود.

## فعالیت (۵)

نتایج تحقیق دربارهٔ اردوهای راهیان نور، نشان می‌دهد که در بیشتر موارد مربوط به جنبه‌های غیرمادی این سفرها مانند آشنایی کلی با عملیات‌های دفاع مقدس، نقش رهبری امام خمینی رهبر و مفهوم شهادت موفق عمل شده و دانش‌آموزان این موارد را خوب ارزیابی کرده‌اند. اگر شما تا کنون در قالب اردوهای راهیان نور یا همراه خانواده به مناطق عملیاتی دفاع مقدس سفر کرده‌اید، نظر خود را در موارد زیر بنویسید:

ردیف	موضوعات ارزیابی	خوب	متوسط	نیاز به تلاش بیشتر
۱	مناطق مورد بازدید			
۲	مدت اردو			
۳	مسائل رفاهی			
۴	جلسات توجیهی			
۵	جنبه‌های تفریحی			
۶	آشنایی کلی با عملیات‌های دفاع مقدس			
۷	بیان نقش رهبری امام خمینی <small>رهبر</small>			
۸	بیان مفاهیم ایثار و شهادت			
۹	سایر نظرات:			
	.....			
	.....			
	.....			

نتایج فعالیت فوق‌پس از جمع‌بندی در کلاس، برای بهره‌برداری در اردوهای بعدی به مسئولان مربوط ارائه خواهد شد.



فیلم شماره ۵ درس ۵ (آشنایی با یادمان‌های دفاع مقدس) را ببینید.



## فعالیت (۶)

درباره یادمان‌ها و اماکن مهم قابل بازدید راهیان نور تحقیق و جدول زیر را کامل کنید.

ردیف	منطقه عمومی راهیان نور	معرفی مختصر مهم‌ترین یادمان‌ها و اماکن قابل بازدید
۱	منطقه جنوب (استان خوزستان)	.....
		.....
		.....
		.....
۲	منطقه غرب (استان‌های کرمانشاه و ایلام)	.....
		.....
		.....
		.....
۳	منطقه شمال غرب (استان‌های کردستان و آذربایجان غربی)	.....
		.....
		.....
		.....
۴	منطقه خلیج فارس (استان‌های بوشهر و هرمزگان)	.....
		.....
		.....
		.....



## آداب سفر راهیان نور

- اجازة از والدین، صدقه دادن و دعای سفر، نماز اول وقت، اخلاق نیکو و رعایت بهداشت
- رعایت حقوق همسفران و همکاری با دوستان و مدیران کاروان
- مطالعه تاریخچه دفاع مقدس و مناطق مورد بازدید؛ همچنین دقت در حماسه ها، آثار و وصیت نامه های شهدا
- حضور با وضو در مقبره شهدا و قرائت زیارت نامه ها
- خاطره نگاری، تصویربرداری و ثبت دل نوشته ها



یادمان شهدای والفجر ۸

## بیشتر بدانید

برخی از دل‌نوشته‌های ناب و زیبای دانش‌آموزان شرکت‌کننده در اردوهای راهیان نور:

**ف. ایزدی:**

سلام بر ابراهیم!

خیلی خوشحالم که من رو به کانالت دعوت کردی - وقتی که آرت خواستم، باورم نمی‌شد که من رو بیاری، ولی حالا که آوردی، قول می‌دم که همیشه به فکرت باشم.

قول بده که دوستانم رو که توی اتوبوس با تو دوست شدن، تنها نداری، مثل من!

خدا حافظ! امیدوارم که بازم پیام کانال کمیل. حسّت کردم ولی ندیدمت؛ چون خودم ناپاکم

و به قول معروف:

چشم ناپاک کجا؟

دیدن آن پاک کجا؟

**م. حسن پور:**

در این اردو دوست شدن با شهدا را که قبل از آن فکر می‌کردم دست‌نیافتنی است، به دست آوردم.

از همه مناطق استفاده کردم و واقعاً به نظر من خوب بود. واقعاً نمی‌توان گفت کدام بهتر است، ولی من معراج شهدا را بیشتر دوست داشتم و فکه نیز برایم بسیار خاطره‌انگیز بود.

**ز. قربانی:**

این نکته را که شهدا واقعاً برای ما مهم هستند و اهمیت دارند، خوب خوب متوجه شدم.

از حسینیّه تخریب خیلی خوشم اومد. واقعاً تأثیر خوبی بر ما گذاشت.

بسیار سفر خوبی بود و می‌دانم که بهترین سفر و آخرین سفری بود که این قدر خوب بود.

● مجموعه مستند تلویزیونی «از لاک جیغ تا خدا» که از شبکه دو سیما پخش شده است، نیز گفته‌های جالبی از دانش‌آموزان در اردوهای راهیان نور را به نمایش گذاشته است. این برنامه از وبگاه شبکه دو سیما قابل دریافت است.

درس ششم

# اگر ما و سوره های پیداری و مقادیر



«شهیدان حقیقتاً انوار تابناکی هستند که جامعه را، آینده را، تاریخ را روشن می کنند.»

حضرت آیت الله خامنه ای، رهبر معظم انقلاب اسلامی ۱۳۹۱/۶/۲۸



## حماسه سازان نوجوان

دانش آموزان به عنوان نسل جوان و پویای جامعه در پیروزی انقلاب اسلامی و سال‌های دفاع مقدس نقشی مهم و سازنده داشتند که شهادت بیش از ۳۶ هزار دانش آموز در دوران دفاع مقدس و خاطره فراموش‌نشده‌ی شهیدانی همچون محمدحسین فهمیده، بهنام محمدی، مرحمت بالا زاده، حسینعلی عالی و احمدرضا عباسی گواه این ادعا است.



شهید مرحمت بالا زاده

شهید مرحمت بالا زاده : مرحمت بالا زاده در هفدهم خرداد ماه ۱۳۴۹ در شهرستان گرمی مغان دیده به جهان گشود. او می‌خواهد به جبهه اعزام شود ولی به خاطر سن و سالش با اعزام او مخالفت می‌کردند. او به هر دری می‌زند تا اینکه فرجی پیدا شود. اما واقعاً هم سن و سالش و هم جثه او در قد و قواره جنگ نبود. مرحمت تکلیف خود را شناخته بود و براساس آن تکلیف باید به جبهه می‌رفت، لذا برای رسیدن به هدف، تصمیم بزرگی می‌گیرد و خود را به تنهایی و با مشقت هر چه تمام‌تر به پایتخت می‌رساند و به ملاقات رئیس جمهور می‌رود.

رئیس جمهور وقت حضرت آیت الله خامنه‌ای (مدظله‌العالی) را ملاقات می‌کند. در آن ملاقات به حضور حضرت قاسم علیه السلام در واقعه عاشورا و ۱۳ ساله بودن آن بزرگوار اشاره می‌کند و می‌گوید «اگر من ۱۲ ساله اجازه حضور در جبهه ندارم، پس از شما خواهش می‌کنم که دستور بدهید بعد از این روضه حضرت قاسم علیه السلام خوانده نشود.»

حرف‌های مرحمت، رئیس جمهور وقت را تحت تأثیر قرار داد و ایشان دست خطی با این مضمون می‌نویسد که «مرحمت عزیز می‌تواند بدون محدودیت به منطقه اعزام شود» یعنی مجوزی بسیار معتبر که نوجوانی با این قد و قواره ولی شجاع و نترس از رئیس جمهور می‌گیرد، جای هیچ حرفی و حدیثی را باقی نمی‌گذارد.

مرحمت با آن جثه کوچک، قیافه معصومانه و دوست داشتنی، به فرمانده روحیه بچه‌ها تبدیل شده بود. نقل داستان و رشادت‌ها و شجاعت‌های او در میدان نبرد، موجب تقویت روحیه رزمندگان بود. از جمله مسائل جالب درباره زندگی شهید بالا زاده این است که هر زمانی این شهید بزرگوار برای

مرخصی به پشت جبهه می‌آمده به درخواست امام جمعه شهر، قبل از خطبه‌های نماز جمعه برای مردم سخنرانی و آنها را برای رفتن به جبهه تشویق می‌کرد. مرحمت بالا زاده حدود سه سال در جبهه‌ها، حضور مؤثر و ارزشمندی داشت تا اینکه در روز ۲۱ اسفند ۱۳۶۳ در عملیات «بدر» در جزیره مجنون شهید شد؛ در عملیاتی که شهید «مهدی باکری» هم در آن به آسمان پرگشود.

درد بر شما ای ملت ایران! ای مشعل‌داران امام حسین! تا آخرین قطره خونتان از این انقلاب و از رهبر این انقلاب خوب محافظت کنید تا که این انقلاب اسلامی را به نحو احسن به منجی عالم بشریت تحویل بدهید.

**شهید حسینعلی عالی:** حسینعلی عالی که در سال ۱۳۴۶ در روستای جهانگیر در منطقه سیستان چشم به جهان گشود، در سن ۱۴ سالگی به جبهه‌های حق علیه باطل رفت و در عملیات‌های والفجر ۸، کربلای ۱ و کربلای ۵ شرکت کرد. قابلیت‌های وی و دقت عمل عالی فرماندهان را واداشت تا مسئولیت واحد اطلاعات عملیات لشکر ۴۱ ثارالله را به او بسپارند. با آغاز عملیات کربلای ۵، وی مسئولیت فرماندهی اطلاعات لشکر ۴۱ ثارالله را بر عهده گرفت. در شب عملیات کربلای ۵ در حالی که وقت تنگ بود و نیروهای رزمنده باید از میداین مین می‌گذشتند، حسینعلی آخرین نماز را با عشق شهادت قامت بست و پس از سلام به آسمان‌یان بر روی سیم‌های خاردار خوابید تا معبر نیروهای اسلام باز شود که در همین حال تیری به پهلوی سردار ۱۹ ساله لشکر ۴۱ ثارالله اصابت کرد و از همین رو سردار شهید قاسم سلیمانی از وی در این عملیات به عنوان نوجوان شجاع زابلی یاد کرد که با قامتش راه را برای پیروزی رزمندگان باز کرد.



شهید حسینعلی عالی

خداوندا! اگر ره گم کرده‌ام راهنما می‌جویم. اگر در این دنیا نتوانسته‌ام دوست و آشنا و هم‌قلب پیدا کنم تو را می‌جویم، زیرا می‌دانم که تمامی این دوستی‌های دنیا فقط و فقط چند صبحی بیشتر نیست و آنچه باقی می‌ماند دوستی با توست.

**شهید احمد رضا عباسی:** شهید احمد رضا عباسی از لحظه تولدش در یکم شهریور ۱۳۴۴ هجری شمسی در شهر آستانه از توابع شهرستان شازند در استان مرکزی تا لحظه شهادتش در هفتم فروردین ۱۳۶۲ در جبهه جنگ، هفده بهار را تجربه کرد و گل‌های هجدهمین بهار زندگیش، ناشکفته، بر بستر خاک پیر شدند.

وی در تاریخ ۱۳۶۱/۱۲/۲۰ به همراه تیپ قمر بنی‌هاشم گردان یا زهرا به نزدیکی پاسگاه زید عراق در مرز مشترک دو کشور ایران و عراق در ۳۰ کیلومتری شمال خرمشهر اعزام می‌گردد و نهایتاً در روز ۱۳۶۲/۱/۷ در آغاز سال نو و سرآغاز فصل بهار و شکوفایی لاله‌ها و گل‌ها به عنوان «شهیدی برگونه بهار»، راست قامت و جاودانه تاریخ در خونش غلتید.



شهید احمد رضا عباسی

تو برادرم و خواهرم، تویی که باید انقلاب را با خون من و پیامی که از خون من می‌رسانی پاسداری کنی. بدانید وظیفه شما خیلی سنگین است، چون اگر پیام نرسانید هم وظیفه خودتان را انجام نداده‌اید هم خون شهید را پایمال کرده‌اید. نکنند خدای ناکرده بعد از اینکه شهیدان خونشان را دادند شما پیامشان را نرسانده و مرده متحرک باشید. شما بدانید شهید همیشه زنده است و بر شما پیام رسانانش نظارت دارد و اگر پیامش را نرسانید روحش در عذاب است.

## دفاع، همچنان باقی است.

«... اسلام خواهی مردم در کل جهان از جنگ هشت ساله ماست...»

امام خمینی علیه السلام - اسفند ۱۳۶۷

یکی از دستاوردهای دوران دفاع مقدس ایجاد الگوی خودباوری و اعتماد به نفس برای کشورهای اسلامی و مردم آزاده جهان بود که موجب بیداری و قیام آنان علیه حکومت‌های فاسد و دست‌نشانده شده است.

صهیونیسم و استکبار جهانی با شیوه‌های سخت و نرم در برابر حرکت‌های مردمی مقابله می‌کند. استفاده ابزاری از دین با تعاریف جدیدی از اسلام و مذهب و ایجاد گروه‌های تکفیری از جمله این فتنه‌هاست.

یکی از این گروه‌ها که توسط برخی از کشورهای استعماری به خصوص آمریکا و عربستان تشکیل گردید، گروه تروریستی و تکفیری داعش بود. این گروه با کشتار وسیع مردم و نابودی شهرها و روستاها و حمله به اماکن مقدس، جنایات بی‌شماری را انجام دادند که با فداکاری رزمندگان از کشورهای ایران، عراق، افغانستان، پاکستان، سوریه و لبنان، توطئه آنان نقش بر آب شد و در این راه شهدای گران قدری به نام «شهدای مدافع حرم» تقدیم اسلام شد.

### فعالیت (۱)

فعالیت‌های مدافعان حرم در عراق و سوریه را بررسی کنید و ارتباط عملکرد آنان با دوران دفاع مقدس را در گروه به بحث بگذارید.

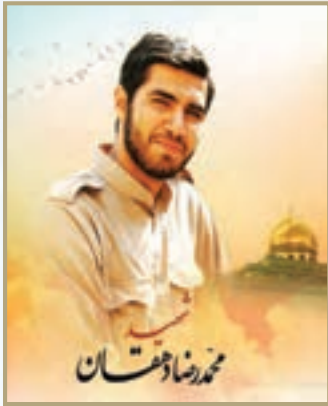


شهید حاج حسین همدانی  
مستشار ارشد سپاه پاسداران انقلاب اسلامی

# شهیدان مرازم



شهید حمید سیاهکالی مرادی  
عضو سپاه صاحب الامر استان قزوین



شهید محمدرضا دهقان  
دانشجو و طلبه بسیجی



شهید مجتبی ذوالفقار نسب  
فرمانده تکاوران ارتش جمهوری اسلامی تپ ۴۵ شوشتر



شهید علیرضا توسلی (ابوحامد)  
از تپ فاطمیان افغانستان



شهید مصطفی بدرالدین  
از حزب الله لبنان



### شهید سپهبد محمود ولی قرنی

در سال ۱۲۹۲ در خانواده‌ای مذهبی در تهران چشم به جهان گشود. پس از پایان دوره تحصیلات دبیرستان و اخذ دیپلم وارد دانشکده افسری ارتش گردید و در رسته توپخانه فارغ‌التحصیل شد. ایشان قبل از انقلاب به علت فعالیت‌های انقلابی و علاقه‌مندی به نهضت امام خمینی و تلاش جهت انجام کودتا دستگیر و به سه سال زندان و اخراج از ارتش محکوم گردید ولی همچنان مسیر مبارزه را ادامه داد. پس از پیروزی انقلاب اسلامی در روز ۲۳ بهمن سال ۱۳۵۷ با حکم حضرت امام خمینی به‌عنوان اولین رئیس ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران منصوب گردید. شهید قرنی شخصیتی بود که نه تنها در تثبیت موقعیت ارتش در نظام اسلامی نقش کلیدی داشت بلکه در مقابل طرح‌هایی که در جهت انحلال یا فروپاشی ارتش مطرح می‌شد با شهامت ایستادگی کرد. سرانجام در سوم اردیبهشت ماه سال ۱۳۵۸ ساعت ۱۱ صبح توسط عوامل گروهک فرقان در مقابل خانه اش به شهادت رسید.



### شهید سپهبد علی صیاد شیرازی

در سال ۱۳۲۳ در روستای کبودگنبد شهرستان «درگز» استان خراسان رضوی به دنیا آمد. وی دارای تحصیلات دانشگاهی، برخوردار از دانش نظامی برجسته و مهارت‌های رزمی و از فرماندهان ارشد ارتش جمهوری اسلامی ایران بود. صیاد شیرازی در دوران هشت ساله دفاع مقدس از خود رشادت‌های فراوانی به یادگار گذاشت و در عملیات‌های مهمی همچون بیت‌المقدس (آزادسازی خرمشهر) نقش بسیار مؤثری ایفا کرد. او در سرکوبی تهاجم منافقین به خاک کشورمان که پس از پذیرش قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت سازمان ملل رخ داد، نقش تعیین‌کننده‌ای داشت و قهرمان عملیات مرصاد لقب گرفت. سرانجام در ۲۱ فروردین سال ۱۳۷۸ هنگام خروج از منزل، توسط عناصر تروریست منافقین موسوم به سازمان مجاهدین خلق به شهادت رسید و روح بزرگش به ملکوت اعلی پیوست.



### شهید سپهبد حاج قاسم سلیمانی

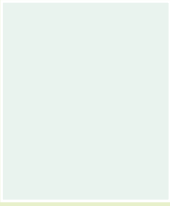
در سال ۱۳۳۵ در روستای فئات ملک از توابع شهرستان رابر استان کرمان به دنیا آمد و در دوران دفاع مقدس فرماندهی لشکر ۴۱ نارالله را بر عهده داشت و رشادت‌های زیادی از خود نشان داد. بعد از دوران دفاع مقدس فرماندهی منطقه جنوب شرق کشور را بر عهده گرفت و در مبارزه با اشراک و قاچاقچیان و کنترل مرزها موفقیت‌های زیاد کسب نمود. ایشان در سال ۱۳۷۶ به فرماندهی نیروی قدس سپاه منصوب شدند و با تلاش و کوشش و درایت و شجاعت جبهه مقاومت را از افغانستان تا لبنان تقویت نمودند. حمایت از گروه‌های مقاومت در کشورهای اسلامی عراق، لبنان، سوریه و یمن باعث گردید تا دشمنان به ویژه اسرائیل شکست سختی متحمل شوند. اوج رشادت و دلاوری این سردار سپاه اسلام و ایران شکست خطرناک‌ترین گروه تروریستی عصر حاضر یعنی داعش در سوریه و عراق بود که به فضل الهی و جان‌فشانی رزمندگان جبهه مقاومت میسر گردید. سرانجام این سرباز ولایت در بامداد روز جمعه ۱۳ دیماه ۱۳۹۸ به دستور مستقیم رئیس‌جمهور تروریست آمریکا مورد حمله موشکی بهادها قرار گرفت و به همراه یار دیرینه‌اش، فرمانده حشد الشعبی عراق، ابومهدی المهندس و دیگر یاران به فیض شهادت نائل شدند.



## فعالیت (۲)

معرفی اسوه‌های بومی از ایثارگران دوران دفاع مقدس  
به صورت کار فردی یا گروهی یکی از شهدای محل زندگی خود (ترجیحاً شهید دانش آموز) را  
معرفی کنید. ( در صورت امکان فیلم، پرده نگار یا مصاحبه‌هایی درباره شهید تهیه کنید.)

مشخصات فردی شهید (به همراه تصویر):



.....  
.....  
.....

خصوصیات اخلاقی شهید:

.....  
.....  
.....

قسمتی از وصیت‌نامه شهید:

.....  
.....  
.....

نظر شما درباره شهید:

.....  
.....  
.....







فصل سوم

# دفاع نظامی

درس هفتم

# آشنایی با نیروهای مسلح و خدمت مقدس سربازی



«اگر دفاع نظامی نباشد همه دستاوردها در یک نصف روز از دست می‌رود.»

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای، رهبر معظم انقلاب اسلامی

## آشنایی با نیروهای مسلح

هر حکومت و دولتی برای حفظ استقلال، امنیت و تمامیت ارضی خود نیاز به نیروهای مسلح قوی، مقتدر و سازمان یافته دارد. جمهوری اسلامی ایران نیز پس از استقرار برای تداوم خود و دفع تهدیدات داخلی و خارجی، نیروهای مسلحی را فراهم نموده است که از جمله آنها ستاد فرماندهی کل قوا، ارتش جمهوری اسلامی، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، نیروی انتظامی و وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح می‌باشند.



نمودار سلسله مراتب نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران

## فرماندهی کل قوا

طبق ماده ۴ اصل ۱۱۰ قانون اساسی یکی از وظایف و اختیارات رهبر جمهوری اسلامی ایران، فرماندهی کل نیروهای مسلح است. هشت سال حضور پرشور مردم ایران در صحنه‌های دفاع مقدس نشان دهنده این واقعیت است که رهبری جمهوری اسلامی ایران دارای مقبولیت عامه مردم است و در واقع فرماندهی معظم کل قوا فقط، فرمانده نیروهای مسلح نظامی و انتظامی نیست بلکه همه اقشار مردم را در برمی‌گیرد و این مظهر اقتدار کشور ایران است.

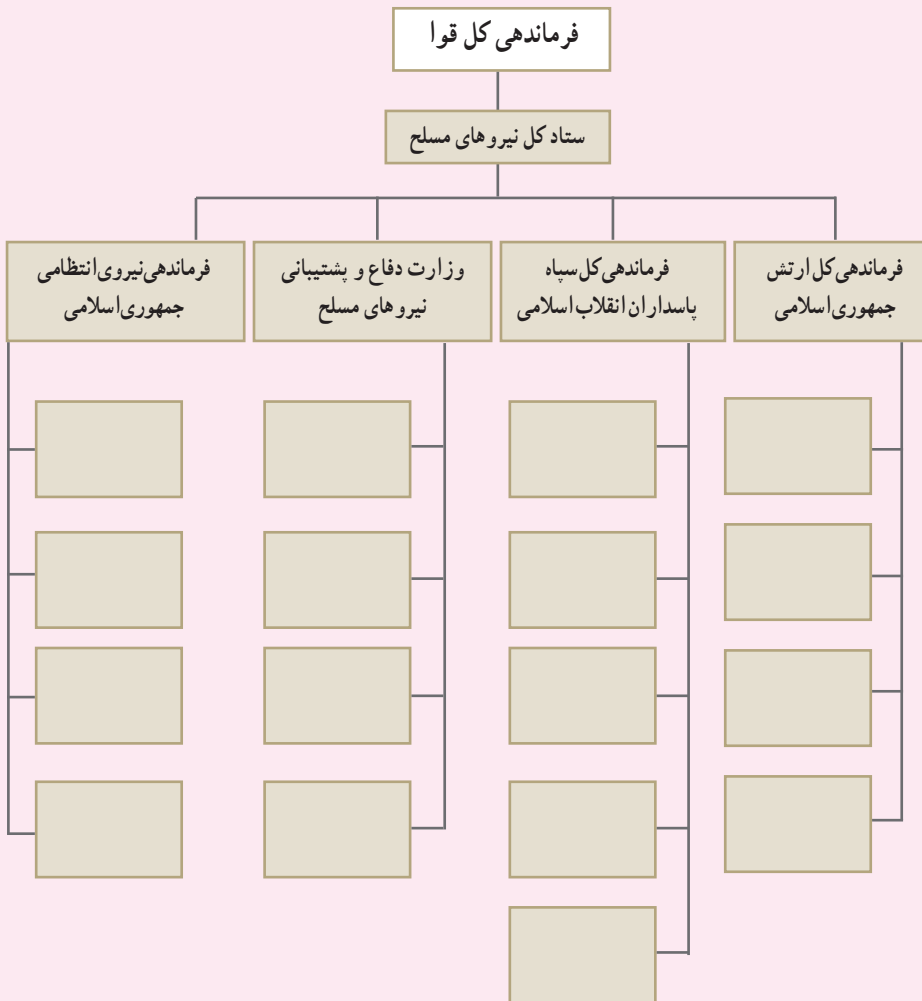


## ویژگی‌های نیروهای مسلح

- خودکفایی
- مردمی بودن
- ولایی بودن
- اسلامی بودن
- تدافعی بودن
- اقتدار
- سادگی
- انضباط

### فعالیت (۱)

با مراجعه به منابع معتبر نمودار زیر را کامل کنید.



## ■ ستاد کل نیروهای مسلح

ستاد کل نهادی است که به طور مستقیم زیر نظر فرمانده کل قوا انتخاب می‌شود. این ستاد به عنوان بالاترین مرجع نظامی نیروهای مسلح در ایران شناخته می‌شود. وظیفه اصلی این ستاد، سیاست‌گذاری، فرماندهی و هدایت کلیه نیروهای مسلح شامل وزارت دفاع، ارتش، سپاه، نیروی انتظامی و سازمان‌های وابسته به آنها است.

رئیس این ستاد، بلندپایه‌ترین مقام نظامی کشور است که مسئولیت هماهنگی میان همه قوای نظامی را در نظام جمهوری اسلامی ایران به عهده دارد.

## ■ ارتش جمهوری اسلامی ایران

به مجموعه ستاد کل، نیروی زمینی، نیروی هوایی، نیروی دریایی، نیروی پدافند هوایی و سازمان‌های وابسته به آنها اطلاق می‌گردد. ارتش وظیفه پاسداری از استقلال و تمامیت ارضی نظام جمهوری اسلامی را برعهده دارد.

## ■ سپاه پاسداران انقلاب اسلامی

به مجموعه ستاد کل، حوزه نمایندگی ولی فقیه در سپاه، سازمان حفاظت اطلاعات، نیروی زمینی، هوایی، دریایی، سازمان بسیج مستضعفین، نیروی قدس و سازمان‌های وابسته به آنها اطلاق می‌گردد.

## ■ نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران

سازمانی مسلح است که در تابعیت فرماندهی کل قوا و وابسته به وزارت کشور می‌باشد. هدف از تشکیل آن، استقرار نظم و امنیت و تأمین آسایش عمومی و فردی و نگرهبانی از دستاوردهای انقلاب اسلامی است.

## ■ وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح

وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران تابع قوانین و مقررات نیروهای مسلح بوده و بخشی از دولت است که مسئولیت پشتیبانی نیروهای مسلح را در قالب قوانین و تدابیر مقام معظم فرماندهی کل قوا برعهده دارد.



## سربازی<sup>۱</sup> یک وظیفه دینی و ملی

خدمت وظیفه عمومی خدمت مقدسی است که براساس قوانین و مقررات کشور پیش‌بینی شده و اولین دوره و تجربه مسئولیت‌پذیری جوانان پس از تحصیل می‌باشد که جوانان می‌توانند با بهره‌گیری از فرصت‌های موجود در جهت ارتقای مهارت‌های اجتماعی خود اقدام نمایند. در ماده ۱ قانون خدمت وظیفه عمومی، این گونه آمده است:

«دفاع از استقلال و تمامیت ارضی جمهوری اسلامی ایران و جان و مال و ناموس مردم، وظیفه دینی و ملی هر فرد ایرانی است و در اجرای این وظیفه کلیه اتباع ذکور دولت جمهوری اسلامی ایران مکلف به انجام خدمت وظیفه عمومی برابر مقررات قانون مربوطه هستند.»



این وظیفه قانونی و تکلیف ملی در ماده ۲ قانون وظیفه عمومی مقرر نموده هر فرد ذکور ایرانی در ماهی که طی آن به سن هجده سال تمام می‌رسد مشمول مقررات خدمت وظیفه عمومی خواهد شد و باید وضعیت خدمتی خود را مشخص نماید.

### فعالیت (۲)

در خصوص خدمت سربازی در سایر کشورهای جهان تحقیق و گزارشی را به کلاس ارائه کنید.

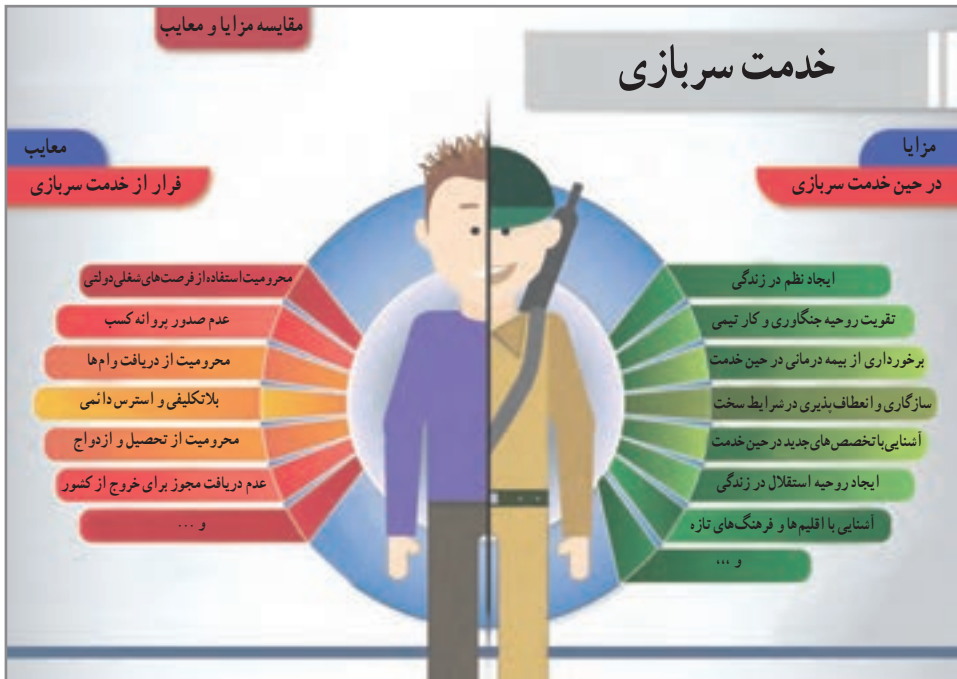
امام علی علیه السلام: سربازان به اذن خداوند دژ مردم، زینت زمامداران، مایه عزت دین و امنیت‌اند و کار مردم به جز آنان استوار نمی‌گردد.  
امام خمینی رحمته الله علیه: همه سربازهای اسلام هستیم و من امیدوارم در آن کتابی که بناست اسم سربازها را بنویسند، اسم ماها را هم به نام سرباز بنویسند.

۱- هم اکنون در کشورما سربازی مخصوص پسران است. اما اطلاع و آگاهی دختران از اهمیت و ضرورت سربازی مفید است.





کمک‌رسانی به مردم سیل زده توسط سربازان غیور کشور





## زمان و مدت سربازی

دوره ضرورت خدمت سربازی، ۲ سال است که در حال حاضر با سه ماه کاهش ۲۱ ماه می‌باشد و با توجه به شرایط جغرافیایی محل خدمت دوره ضرورت تا ۱۸ ماه به شرح جدول زیر قابل تغییر است.

مدت خدمت	محل خدمت	ردیف
۲۱ ماه	مناطق عادی	۱
۱۹ ماه	مناطق محروم و بد آب و هوا	۲
۱۸ ماه	مناطق عملیاتی	۳

مشمولان پس از رسیدن به سن مشمولیت (سال تولد +۱۸) می‌بایست از طریق دفاتر خدمات الکترونیک انتظامی یکی از درخواست‌های زیر را به ثبت برسانند:

۱ درخواست اعزام به خدمت دوره ضرورت (برابر ماده ۱۹ قانون وظیفه عمومی)

۲ درخواست معافیت تحصیلی (برابر مواد ۳۱ تا ۳۷ قانون وظیفه عمومی)

۳ درخواست معافیت‌های کفالت و موارد خاص در صورت داشتن شرایط (باتوجه به مواد

۲۴-۲۶-۲۸-۴۴-۴۵ قانون وظیفه عمومی)

۴ درخواست معافیت پزشکی (برابر ماده ۳۹ قانون وظیفه عمومی)

مثال: فردی که متولد ۸۰/۰۲/۱۰ می‌باشد، از تاریخ ۹۸/۰۲/۰۱ وارد سن مشمولیت شده و

می‌بایست وضعیت خدمت خود را با یکی از روش‌های اشاره شده در بالا تعیین نماید.

## مهارت آموزشی در سربازی فرصتی برای موقعیت‌های جدید در آینده شغلی

به برخی افراد در طول خدمت سربازی احساس اتلاف وقت دست داده و تصور می‌کنند این دوران روند پیشرفت و ارتقایشان را در بخش‌های مختلف زندگی کُند می‌کند؛ چرا که در طول این مدت دیگر قادر نخواهند بود کار کنند و درآمد کافی داشته باشند.

راه حلی وجود دارد! راه حلی که نه تنها این دغدغه را رفع می‌کند بلکه کاملاً برعکس، این مقطع از زندگی را به فرصتی مناسب برای ساختن آینده کاری و حرفه‌ای زندگی تبدیل می‌کند.

افراد می‌توانند در طول مدت خدمت سربازی، هم‌زمان با آموزش‌های نظامی، آموزش‌های مهارتی را هم بیاموزند و تجربه کسب کنند. به بیان بهتر، این ظرفیت وجود دارد که پس از دوران سربازی، به

یک فرد متخصص و با تجربه در یکی از مهارت‌های مورد نیاز جامعه تبدیل شده و با داشتن مدرک معتبر، سربازی خود را به پایان برساند.

طرح مهارت‌آموزی کارکنان وظیفه با سه هدف اصلی افزایش جذابیت خدمت سربازی، تقویت نشاط در میان سربازها و مهارت‌آموزی و کسب تجربه برای سربازان اجرا می‌شود. با ثبت نام و شرکت در دوره‌های مهارت‌آموزی متناسب با رشته تحصیلی و یا علایق کاری، فرد هم آموزش‌های نظامی می‌بیند و هم آموزش‌های تخصصی و مهارت‌های فنی و حرفه‌ای را می‌آموزد.

پس از پایان خدمت مقدس سربازی نیز سربازان سه مدرک معتبر دریافت می‌کنند:

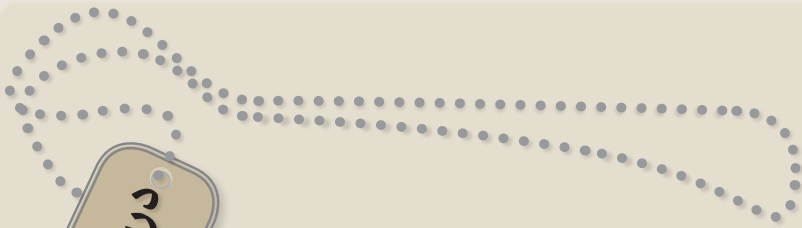
– گواهینامه مهارتی و صلاحیت حرفه‌ای؛

– گواهینامه سابقه کار؛

– کارت پایان خدمت سربازی.

پس از خدمت سربازی این همراهی ادامه خواهد داشت، چرا که با هماهنگی‌هایی که با سازمان‌ها و دستگاه‌های اجرایی کشور صورت پذیرفته، به افراد برای یافتن آسان تر شغل کمک خواهد شد. همچنین می‌توان در صورت دارا بودن شرایطی خاص و کسب امتیازات مهارتی از تسهیلات بانکی هم استفاده نمود. ضمناً این امکان وجود خواهد داشت که با احراز شرایطی، وزارت کار برای به کارگیری افراد، تسهیلات خاصی را اعطا نماید.

در نتیجه جوانان با پایان دوران خدمت سربازی، هم مهارت خواهند داشت هم تجربه و این یعنی افزایش چشمگیر فرصت اشتغال و پیشرفت در عرصه‌های مختلف.



درس هشتم

# من یک رزم آورم



بخش اول : نظام جمع

بخش دوم : عوارض زمین

بخش سوم : جنگ افزارشناسی

بخش چهارم : اصول و مهارت تیراندازی

بخش پنجم : اصول نگهداری

## بخش اول: نظام جمع با سلاح

نظام جمع به حرکاتی گفته می‌شود که به صورت منظم انجام می‌شود تا افراد را در انجام کارهای جمعی با یکدیگر هماهنگ کند. در نیروهای مسلح، برای بالا بردن مهارت فردی، افزایش کارایی و هماهنگی گروهی حرکات نظامیان، به آنان آموزش حرکات نظام جمع داده می‌شود و افراد مهارت لازم را در این زمینه کسب می‌کنند. در یک تقسیم‌بندی کلی حرکات نظام جمع به دو دسته حرکات نظام جمع بدون سلاح و حرکات نظام جمع با سلاح تقسیم می‌شود. دانش‌آموزان در پایه نهم با انجام حرکات نظام جمع بدون تفنگ و همچنین مفهوم نظم و اهمیت آن آشنا شده‌اند. در این پایه تحصیلی حرکات نظام جمع با تفنگ آموزش داده می‌شود.

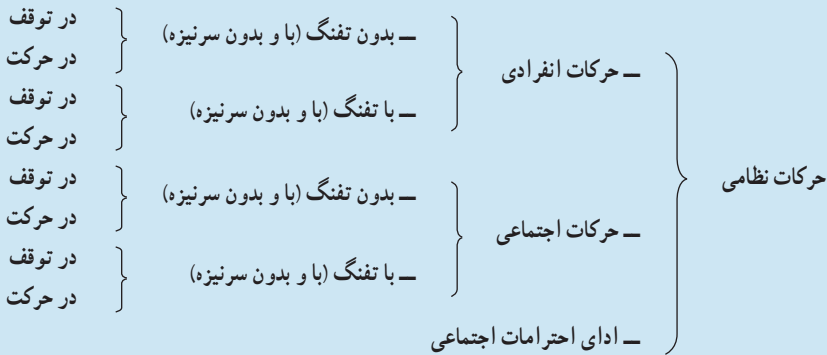
البته انجام حرکات نظام جمع با سلاح و تاکتیک‌های رزم انفرادی، رژه، خیزهای نظامی، عبور از موانع، راه‌پیمایی، دویدن با سلاح و غیره، سطح نسبتاً بالایی از آمادگی جسمانی را طلب می‌کند. به عبارت دقیق‌تر آمادگی جسمانی زیربنای اصلی تمام حرکات نظامی است و بدون داشتن آمادگی جسمانی انجام این حرکات ممکن نیست.

برخی از اهداف آموزش نظام جمع با تفنگ در نیروهای مسلح عبارت است از:

- ۱ اجرای با اقتدار و منظم مراسم مختلف نظامی مانند صبحگاه، رژه و...
- ۲ انس گرفتن و آشنا شدن افراد با تفنگ؛ به عبارتی انجام این حرکات موجب می‌شود افراد با تفنگ مأنوس شوند؛ به طوری که این ابزار جزئی از بدن افراد محسوب شود.
- ۳ افزایش قدرت جسمانی و هماهنگی اعضای بدن و حتی حواس افراد.
- ۴ هماهنگ شدن افراد با گروه برای اجرای مأموریت محوله.
- ۵ آموزش یادگیری اطاعت از فرماندهان.
- ۶ سازمان گرفتن سریع در لحظه‌های حساس نبرد به منظور واکنش بهنگام به اقدامات دشمن؛ ضمن آنکه بی‌نظمی موجب می‌شود دشمن آسان‌تر به اهداف خود برسد.

## بیشتر بدانید (۱)

حرکات نظام جمع و آداب نظامی را به طور دقیق می توان به شرح زیر تقسیم نمود.



## ■ ایستادن با تفنگ

وضعیت بدن در حالت ایستادن با تفنگ مانند ایستادن بدون تفنگ است. مواردی که باید در هنگام ایستادن با تفنگ رعایت شود به شرح زیر است.

- ۱ کف قنناق تفنگ بر روی زمین قرار بگیرد؛ به طوری که خشاب رو به جلو و تفنگ به طور کامل عمود بر زمین باشد.
- ۲ دست راست کشیده و دست چپ مشت کرده، چسبیده به بدن باشد.

- ۳ نرمی دست راست (بین انگشت شست و نشانه) از پشت لوله سلاح در قسمت زیر مگسک را می گیرد و چهار انگشت بسته از پهلو لوله تفنگ را مهار می کند.
- ۴ حالت خبردار حفظ می شود.



## ■ به چپ؛ چپ با تفنگ

وضعیت بدن در انجام حرکت به چپ؛ چپ با تفنگ مانند حرکت بدون تفنگ است. مراحل انجام حرکات به چپ؛ چپ با تفنگ به فرار زیر است.

۱ با فرمان به چپ (خبر) تفنگ به اندازه چهار انگشت بسته با خم کردن دست از زمین جدا می‌شود.

۲ با فرمان چپ (اجرا) نفر روی پنجه پای راست و پاشنه پای چپ به اندازه  $90^\circ$  درجه به سمت چپ می‌چرخد و هم‌زمان با این چرخش دست راست تفنگ را به اندازه  $90^\circ$  درجه می‌چرخاند و بدون جدا شدن تفنگ از بدن به جلو می‌آورد، به طوری که تفنگ عمود بر زمین باشد؛ از پنجه پای راست تا پاشنه پای چپ و به اندازه طول یک قنداق فاصله باشد و از پنجه پای چپ تا کف قنداق تفنگ به اندازه طول یک و نیم قنداق فاصله باشد.

۳ نفر پاشنه پای راست را از کوتاه‌ترین مسیر محکم به پاشنه پای چپ می‌زند و هم‌زمان قنداق تفنگ در امتداد پنجه پای راست به آرامی و بی‌صدا بر زمین گذاشته می‌شود. این حرکت را می‌توان با شمارش با افراد تمرین کرد.



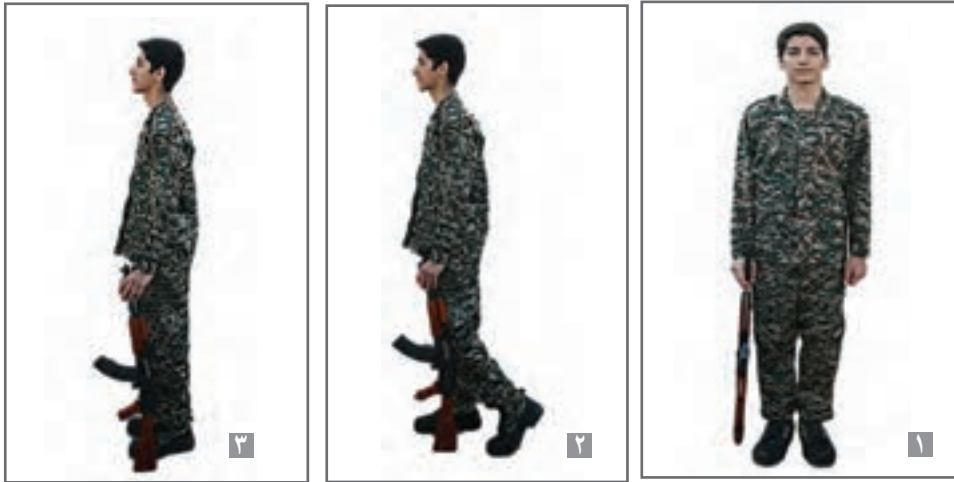
## ■ به راست؛ راست با تفنگ

۱ با فرمان به راست تفنگ به اندازه چهار انگشت بسته با خم کردن دست از زمین جدا می‌شود.

۲ با فرمان راست نفر روی پنجه پای چپ و پاشنه پای راست به اندازه  $90^\circ$  درجه به سمت راست

می چرخد و هم‌زمان با این چرخش دست راست تفنگ را به اندازه  $90^\circ$  درجه چرخانیده، بدون جدا شدن تفنگ از بدن به جلو می‌آورد به طوری که، تفنگ عمود بر زمین باشد؛ از پنجه پای راست تا پاشنه پای چپ به اندازه طول یک قنداق فاصله باشد و از پنجه پای چپ تا کف قنداق تفنگ به اندازه طول یک و نیم قنداق فاصله باشد.

۳ نفر پاشنه پای چپ را از کوتاه‌ترین مسیر محکم به پاشنه پای راست می‌زند و هم‌زمان قنداق تفنگ را در امتداد پنجه پای راست به آرامی و بی‌صدا بر زمین می‌گذارد. این حرکت را می‌توان با شمارش با افراد تمرین کرد. در تصاویر زیر نحوه اجرای حرکت به راست، راست به ترتیب اجرا شماره‌گذاری شده است.



### ■ عقب گرد

وضعیت بدن در انجام حرکت عقب‌گرد با تفنگ مانند حرکت بدون تفنگ است. مراحل انجام حرکات به چپ؛ چپ با تفنگ به قرار زیر است.

۱ با فرمان عقب (خبر) تفنگ به اندازه چهار انگشت بسته با خم کردن میج دست از زمین جدا می‌شود.

۲ با فرمان گرد (اجرا) نفر روی پنجه پای راست و پاشنه پای چپ به اندازه  $180^\circ$  درجه از سمت چپ می‌چرخد و هم‌زمان با این چرخش دست راست تفنگ را به اندازه  $180^\circ$  درجه می‌چرخاند و بدون جدا شدن تفنگ از بدن به جلو می‌آورد؛ به طوری که تفنگ عمود بر زمین باشد؛ از پنجه پای راست تا

پاشنه پای چپ به اندازه طول یک قنداق فاصله باشد، از پنجه پای چپ تا کف قنداق تفنگ به اندازه طول یک و نیم قنداق فاصله باشد.

۳ نفر پاشنه پای راست را از کوتاه‌ترین مسیر محکم به پاشنه پای چپ می‌زند و هم‌زمان قنداق تفنگ در امتداد پنجه پای راست به آرامی و بی‌صدا بر زمین گذاشته می‌شود. این حرکت را می‌توان با شمارش با افراد تمرین کرد.



## ■ آزاد

وضعیت کلی بدن در انجام حرکت آزاد با تفنگ مانند حرکت بدون تفنگ است. مراحل انجام حرکات آزاد با تفنگ به قرار زیر است.

۱ با فرمان آزاد، نفر پای چپ خود را به سرعت از زمین بلند می‌کند و به اندازه عرض شانه باز می‌کند و با ضربه محکم به سمت چپ می‌کوبد.

۲ هم‌زمان با این حرکت دست راست به طور کشیده لوله تفنگ را گرفته، پاشنه و کف قنداق از زمین بلند شده، جلوی قنداق به پنجه پا می‌چسبند و در امتداد آن قرار می‌گیرد.

۳ دست چپ مشت کرده و کشیده، پشت بدن مانند تصویر قرار می‌گیرد.





## ■ دست فنگ

برای جابه‌جا شدن سریع با تفنگ فرمان به دست فنگ داده می‌شود. مراحل اجرای این فرمان به شرح زیر است.

۱ با فرمان به دست (خبر) تفنگ به اندازه چهار انگشت بسته با خم کردن دست از زمین جدا می‌شود.

۲ با فرمان فنگ (اجرا) نفر با دست راست تفنگ را به سرعت به دست چپ پرتاب می‌کند؛ هم‌زمان با این حرکت انگشت شست دست چپ روی روپوش فوقانی و چهار انگشت بسته از زیر روپوش تحتانی را می‌گیرد و دست راست از لوله تفنگ زیر «دستگاه نشانه روی» را می‌گیرد مانند تصویر شماره ۲.

۳ در ادامه دست راست از قنداق تفنگ گرفته به صورتی که آرنج دست راست به پهلو می‌چسبد؛ خشاب تفنگ رو به جلو و بدنه تفنگ به شکم می‌چسبد؛ سر لوله تفنگ به چپ و رو به بالا قرار می‌گیرد، به طوری که لوله تفنگ زاویه بین گردن تا شانه را نصف کند؛ بند تفنگ رو به پایین قرار می‌گیرد.



## ■ پافنگ از حالت دست فنگ

- ۱ با فرمان پافنگ کف دست راست، با یک ضربه محکم، بست بالای تفنگ را می‌گیرد.
- ۲ دست راست با کمک دست چپ، تفنگ را به پهلوئی راست می‌برد.
- ۳ دست چپ، از نزدیک‌ترین فاصله با سرعت پایین می‌آید و هم‌زمان، دست راست تفنگ را در حالت صحیح پافنگ قرار می‌دهد.



## ■ دوش فنگ

- اجرای فرمان دوش فنگ در سه مرحله به شرح زیر انجام می‌شود.
- ۱ دست راست، تفنگ را با سرعت از زمین جدا می‌کند و ضمن یک چرخش  $90^\circ$  درجه از سمت راست بدن به شانه چپ در امتداد جانبی دست چپ قرار می‌دهد، به طوری که قنداق عمود بر زمین و تفنگ در امتداد پای چپ باشد و خشاب به طرف چپ و خارج قرار گیرد. هم‌زمان با این حرکت، کف دست چپ انتهای قنداق را طوری می‌گیرد که چهار انگشت بسته زیر قنداق، نوک انگشتان چسبیده به پهلوئی چپ قنداق و انگشت شست روی تیزی قنداق باشد و ساعد دست راست عمود بر لوله تفنگ و آرنج موازی با سطح زمین باشد.
  - ۲ دست چپ، تفنگ را با کمک دست راست به سوی شانه چپ هدایت می‌کند، به صورتی که ساعد به موازات زمین و زاویه بین ساعد و بازو  $90^\circ$  درجه باشد. خشاب روی فرورفتگی شانه قرار گرفته، دست چپ همواره قنداق را روبه‌روی بازو نگه می‌دارد و آرنج دست چپ به بدن می‌چسبد.
  - ۳ دست راست با سرعت از کوتاه‌ترین راه پایین می‌آید و نفر به حالت خبردار می‌ایستد.



### ■ پافنگ از حالت دوش فنگ

اجرای فرمان پا فنگ در سه مرحله به شرح زیر انجام می‌شود.

۱ دست چپ قنداق را با سرعت به طور عمودی به پایین می‌کشد و هم‌زمان با این حرکت، کف دست راست ضمن وارد ساختن ضربه محکم به لوله و سیلندر، تفنگ را در وضعیت حرکت دوم دوش فنگ قرار می‌دهد.

۲ دست چپ تفنگ را رها می‌کند و دست راست با یک چرخش سریع  $90^\circ$  درجه‌ای از چپ به راست آن را در سمت راست بدن قرار می‌دهد و هم‌زمان با این حرکت، دست چپ در امتداد سر شعله‌پوش قرار می‌گیرد و دست راست، تفنگ را در فاصله چهار انگشت بسته از زمین نگه می‌دارد.

۳ دست چپ با سرعت از کوتاه‌ترین راه پایین می‌آید و نفر هم‌زمان تفنگ را بدون ضربه زدن و در امتداد پنجه پای راست روی زمین قرار می‌دهد و به حالت خبردار می‌ایستد.



## ■ پیش فنگ

منظور از پیش فنگ ادای احترام نظامی است و به شرح زیر انجام می‌شود:

۱ با فرمان «پیش» نفر با خم کردن میچ دست، تفنگ را به اندازه چهار انگشت بسته از زمین بالا می‌آورد، با فرمان «فنگ» دو حرکت به شرح زیر انجام می‌دهد.

۲ با دست راست و به سرعت، تفنگ را بالا می‌آورد و آن را در جلو و وسط سینه قرار می‌دهد و هم‌زمان با کف دست چپ، ضربه محکمی به انتهای روپوش لوله وارد می‌آورد و تفنگ را طوری می‌گیرد که مگسک در امتداد بینی قرار گیرد؛ فاصله تفنگ از نوک بینی به اندازه چهار انگشت بسته باشد؛ انگشتان هر دو دست در جلو و انگشت شست در پشت قرار گیرد و آرنج‌ها چسبیده به پهلو، ساعد دست چپ موازی با سطح زمین، سنگینی بدن کمی به جلو و سر بالا باشد.

۳ دست راست کشیده و از کوتاه‌ترین راه پایین می‌آید، به طوری که چهار انگشت بسته در جلو و در امتداد قنناق و انگشت شست مماس با قنناق قرار می‌گیرد.

### بیشتر بدانید (۲)

در هنگام سان یا تشریفات فرمان داده می‌شود «ملاقات به راست، پیش فنگ». در این حالت، حرکت سوم پیش فنگ با گرداندن سر به راست انجام می‌شود، به طوری که چانه بالا و بدن در وضعیت صحیح ایستادن قرار گیرد.



## ■ پافنگ از حالت پیش فنگ

اجرای فرمان «پافنگ» با سه حرکت به شرح زیر انجام می‌شود.

۱ کف دست راست با سرعت از پهلو، ضربه محکمی به قسمت بالای روپوش تفنگ وارد می‌کند و آن را طوری می‌گیرد که چهار انگشت بسته رو و انگشت شست در پشت آن قرار گیرد.

۲ دست راست، تفنگ را در کنار پنجه پای راست، به طور عمودی با حفظ چهار انگشت فاصله از زمین نگه‌داشته، هم‌زمان دست چپ در امتداد بالای شعله پوش قرار می‌گیرد؛ به طوری که چهار انگشت بسته و کف دست رو به زمین باشد.

۳ دست چپ با سرعت پایین می‌آید و هم‌زمان قنداق بدون ضربه زدن به پهلو پنجه پای راست روی زمین قرار می‌گیرد.



### اجرای مراسم صبحگاه در مدارس

برای اجرای مراسم صبحگاه لازم است دانش‌آموزان به صورت تیم، دسته و گروهان سازماندهی شوند و یک نفر فرمانده برای هر کلاس انتخاب شود. سه نفر به‌عنوان گروه پرچم و یک نفر برای برافراشتن پرچم انتخاب شود. دانش‌آموزان محترم در این مراسم با لباس متحدالشکل حضور یابند.

فرمانده میدان با قرار گرفتن در پشت تریبون و ذکر نام خداوند متعال صبحگاه دانش‌آموزی را به شرح زیر اجرا می‌کند.

فرمانده میدان: از جلو، از راست، نظام.

دانش‌آموزان: الله.

فرمانده میدان: به احترام الله و به احترام خون شهدا، خبردار.

دانش‌آموزان: اسلام پیروز است، شرق و غرب نابود است.

فرمانده میدان: تلاوت آیه‌ای از قرآن مجید.

دانش‌آموزان: پس از اتمام قرائت قرآن صلوات.

فرمانده میدان: به احترام پرچم جمهوری اسلامی ایران، خبردار.

دانش‌آموزان: اجرای فرمان برافراشتن پرچم توسط گروه (پرچم) و هم‌زمان قرائت سرود

جمهوری اسلامی ایران.

فرمانده میدان: پایداری نظام جمهوری اسلامی ایران تکبیر.

دانش‌آموزان: اجرای فرمان الله اکبر (۳) پاینده رهبر.

فرمانده میدان: به نیایش.

دانش‌آموزان: قرائت نیایش.

فرمانده میدان: آزاد.

دانش‌آموزان: شهید.

فرمانده میدان: دعای سلامتی آقا امام زمان را زمزمه می‌کنیم.

## بخش دوم : عوارض زمین

به برجستگی‌ها و فرورفتگی‌ها مانند دشت‌ها، دره‌ها، جلگه‌ها، تپه‌ها و مانند آنها که در روی زمین قرار گرفته‌اند عوارض زمین می‌گویند. در عملیات رزمی، عوارض زمین تأثیر مستقیمی در دفاع و حمله دارد و موجب تسریع در رسیدن به پیروزی یا کند شدن و توقف عملیات و در نتیجه شکست خواهد شد و در بعد رزم انفرادی هر نیروی رزمنده پیاده، برای انجام مأموریت عملیاتی باید روی زمین بجنگد، پیشروی کند یا دفاع کند. زمین حرکت نیروهای رزمنده را آسان یا مشکل می‌کند و عوارض روی زمین سبب می‌شود که نفرت از دید و تیر دشمن حفظ شوند. بنابراین لازم است که هر نیروی رزمنده با عوارض زمین آشنایی کامل داشته باشد.

منظور از شناسایی عوارض زمین عبارت است از :

الف) جان خود را در رزم حفظ کند.

ب) با استفاده از عوارض زمین خود را به دشمن نزدیک کند و او را دستگیر کند یا بکشد.

پ) دستورات فرماندهان خود را درک کند.

ت) دشمن یا نقاط مورد نظر را به دیگران نشان دهد و آنچه را دیگران نشان می‌دهند، به خوبی درک کند.

### ■ تعریف عوارض زمین

به کلیه پستی‌ها و بلندی‌های سطح زمین، عوارض زمین می‌گویند. پستی‌ها، زمینی است که سطح آنها نسبت به محیط اطراف خود پایین‌تر باشد، مانند گودال و شیار. بلندی‌ها زمینی است که نسبت به محیط اطراف خود بلندتر باشد، مانند کوه و یال. عوارض زمین به دو دسته عوارض طبیعی و عوارض مصنوعی تقسیم می‌شود.

الف) عوارض طبیعی : عوارضی است که انسان در به وجود آمدن آن نقشی نداشته باشد. این

عوارض به چهار دسته تقسیم می‌شود :

۱ بلندی‌ها (کوه، تپه)

۲ گودی‌ها (دره، شیار، گودال)

۳ همواری‌ها (دشت، جلگه)

۴ آب‌ها (اقیانوس، دریا، دریاچه، رودخانه)



بلندی‌ها مانند کوه و تپه



همواری‌ها مانند دشت و جلگه



آب‌ها مانند اقیانوس، دریا، دریاچه و رود



گودی‌ها مانند دره، شیار و گودال



ب) عوارض مصنوعی : عوارضی است که به وسیله انسان به وجود می‌آید و انسان در به وجود آوردن آن نقش دارد؛ مانند خاکریز، کانال، سنگر، پل، جاده، تونل، قلعه و....





## تقسیم‌بندی عوارض زمین به لحاظ دید

الف) زمین‌های هموار : زمینی است که دارای میدان دید وسیع و کافی باشد مانند دشت، کویر و جلگه.

ب) زمین‌های پست و بلند : زمینی است که دارای پستی و بلندی‌های مختلفی است، مانند کوه، تپه و دره.

پ) زمین‌های مستور یا پوشیده : زمینی است که از رویدنی‌های مختلف پوشیده شده باشد، مانند جنگل، نخلستان و نیزار.

بررسی زمین از لحاظ دید و تیر، استتار، اختفا، پوشش و محورهای مواصلاتی			
زمین	دید و تیر	استتار، اختفا، پوشش	محورهای مواصلاتی
زمین‌های هموار	خوب	ضعیف	خوب
زمین‌های پست و بلند	پستی‌ها : ضعیف	پستی‌ها : خوب	محدود به جاده‌ها
	بلندی‌ها : نسبتاً خوب	بلندی‌ها : ضعیف	
زمین‌های مستور	ضعیف	بسیار عالی	ضعیف

## تعاریف و اصطلاحات عوارض زمین

شناسایی عوارض زمین با نام‌گذاری آنها همراه است، به نحوی که رزمندگان همواره از بیان یک اصطلاح مفهوم آن را درک و می‌توانند آن را بیان کنند. این عوارض عبارت‌اند از :

۱ کوه : ارتفاعاتی که بلندی آن از سطح زمین‌های اطراف بیش از ۶۰۰ متر است.





۲ **تپه** : ارتفاعاتی که بلندی آن از سطح زمین‌های اطراف کمتر از ۶۰۰ متر و بیشتر از ۱۵۰ متر است.



۳ **تل یا تُل** : کوه پست و پشته‌ای که بلندی ارتفاع آن از سطح زمین‌های اطراف کمتر از ۱۵۰ متر باشد تل یا تُل می‌گویند.

**نکته** : معمولاً یکی از اهداف عملیات نظامی تصرف و نگه داشتن این ارتفاعات (کوه، تپه و تل) است که در سرنوشت نبرد تأثیر فراوانی دارد.



۴ **رشته کوه** : به چند کوه به هم پیوسته رشته کوه می‌گویند؛ مانند رشته کوه البرز و زاگرس.



۵ **قله** : بلندترین نقطه کوه را قله می‌گویند، مانند قله دماوند.

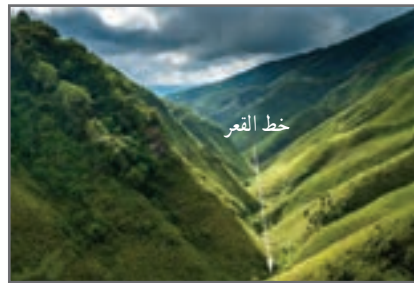
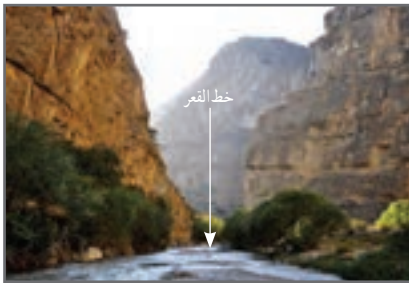


۶ **خط الرأس جغرافیایی** : محل برخورد دو دامنه در بالای کوه را که محل تقسیم آب باران است، خط الرأس جغرافیایی می‌گویند.



۷ خط الرأس نظامی : محلی است پایین تر از خط الرأس جغرافیایی که وقتی نیروی رزمنده یا تجهیزات و ادوات سازمانی در آنجا قرار می‌گیرد، از دید مستقیم دشمن پنهان شود و به راحتی قابل رؤیت نباشد.

۸ خط القعر یا دره : در مکان‌هایی که دو دامنه کوه یکدیگر را در قسمت پایین قطع کنند، خط القعر یا دره ایجاد می‌شود که مقابل خط الرأس است. آب‌های باران در آن جمع می‌شود و جریان پیدا می‌کند و کف آن تقریباً مسطح است که به آن دره می‌گویند. خط القعر را در اصطلاح نظامی خط منصف نیز می‌نامند.



۹ زاویه بی روح : به نقاطی از زمین می‌گویند که در بُرد یک جنگ‌افزار یا دیده بان قرار دارد، اما به سبب شکل ویژه زمین یا وجود موانعی از محل مربوطه، اجرای تیر مستقیم یا دیده بانی بر روی آن مقدور نیست.

ارتفاعاتی که دارای شیب محذب هستند میدان تیر انداز را به شدت محدود می‌کنند.



**۱۰ گردنه :** ناحیه‌ای از خط الرأس کوه است که کمترین ارتفاع را نسبت به دو قله دو طرف آن دارد. برای گذشتن از یک سمت رشته کوه به طرف دیگر معمولاً باید از گردنه‌ای گذشت. معمولاً جاده‌های کوهستانی از این مکان عبور می‌کنند. به عبارت دیگر پایین‌ترین نقطه تماس میان خط الرأس‌های دو کوه را گردنه می‌خوانند. در دو سوی گردنه عموماً دو دره از هر دو سوی کوه سرازیر می‌شوند که به موجب آن، گردنه شکلی مانند زین اسب پیدا می‌کند. در عملیات رزمی کنترل گردنه مهم است.



**۱۱ شیب و ضدشیب :** شیب و ضد شیب نسبت به محل دشمن مشخص می‌شود. به آن قسمت از دامنه کوه که در دید و تیر مستقیم دشمن قرار دارد، شیب و به آن قسمت از دامنه کوه که در دید و تیر مستقیم دشمن قرار ندارد، ضد شیب می‌گویند.



به طور کلی ضد شیب نفر را از دید و تیر مستقیم دشمن محفوظ می‌دارد و دشمن باید برای پیدا کردن آن تلاش بیشتری کند و از تیر غیرمستقیم که دقت کمتری دارد، استفاده کند. سنگرها به جز سنگر تأمین و سایر مواضع در ضد شیب ایجاد می‌شود. روی ضد شیب حدود اختفا برای حالات مختلف تیراندازی و وسایل و تجهیزات نظامی وجود دارد. این حدود اختفا بستگی به دید مستقیم دشمن روی منطقه خودی شامل، حد اختفای نفر در حالت درازکش، حد اختفای نفر در حالت به زانو و حد اختفای خودرو یا وسایل زرهی دارد.



## ۱۷ شیار و یال : شیار به شکاف‌های کم عمقی

گفته می‌شود که در امتداد جهت شیب دامنه است و در زمین‌های مسطح در اثر آب باران به وجود می‌آید. معمولاً نیروهای شناسایی از دره‌ها و شیارها برای نفوذ به خطوط دشمن استفاده می‌کنند. همچنین در زمان

عملیات می‌توان برای عبور نیروها از آن استفاده کرد. یال به برجستگی روی دامنه کوه گفته شود. معمولاً یال دید و تیر مناسبی را ایجاد می‌کند.

## ۱۸ سوک : در اصطلاح نظامی، به قسمت خارجی

محل برخورد دو سطح عمود بر زمین یک دیوار یا دو دیوار متقاطع را سوک می‌گویند. معمولاً در دفاع شهری برای تیراندازی و بررسی کوچه و خیابان به حالت درازکش، از پایین‌ترین نقطه سوک دیوار استفاده می‌شود.



## ۱۹ هُور : هور مکانی در طبیعت است که آب در آن مانده و گیاهان کوتاه بیشتر از جنس علف و

نی در آن روئیده باشد و عمق آن بین شش تا دوازده متر است. غالباً آب در هور غیر روان است و حرکت نمی‌کند، مانند هورالعظیم که رزمندگان جمهوری اسلامی ایران عملیات خیبر و بدر را در این منطقه انجام داده‌اند و در یک حمله برق‌آسا (با تأکید بر عملیات خیبر) نیروهای بعثی را تارومار کرده، تانک‌های به گل گیر کرده عراق در منطقه طلائیة شاهدهی بر این عملیات است. این عملیات مبدأ تحول جدیدی در جنگ بود. چرا که این جسارت انتخاب منطقه هور برای عملیات توسط رزمندگان ایران اسلامی سبب غافلگیری دشمن بعثی شد و موجب تحولات بعدی صحنه جنگ شد.



## فعالیت (۲)

با کمک مدرس آمادگی دفاعی خود و منابع تحقیقاتی، مواردی دیگر از عوارض زمین را که در شکل زیر آمده است توضیح دهید.

۱ کرانه نزدیک      ۲ کرانه دور      ۳ کرانه چپ و راست



### بخش سوم : جنگ افزار شناسی

به هرگونه وسیله و ابزاری که انسان برای دفاع از خود در مقابل دشمن و جهاد در راه خدا به کار می برد، جنگ افزار می گویند. برای اینکه بدانیم جنگ افزار چگونه پیشرفت کرده است، انسان بدون سلاحی را تصور کنید که برای رهایی از دست جانوران غول پیکر، خود را در شکاف کوهها و غارها پنهان می کرده است و برای شکار، سرچوبها و سنگها را تیز می کرده و با استفاده از لیاف گیاهی سنگهای نوک تیز را به چوبها متصل می ساخته است. این کار در واقع اولین قدم در ساخت جنگ افزار بوده است.

کشف آتش قدم مؤثر دیگری در پیشبرد و تکامل جنگ افزار بوده است. بشر با بهره گیری از این خاصیت، در فلزاتی مانند مس، قلع و آهن تغییر ایجاد کرد و توانست وسایل جنگی متنوع تری بسازد. کارد، خنجر، شمشیر، گرز و تیر و کمان اولین سلاح های بشر است. این نوع سلاح ها را در اصطلاح «سلاح سرد» می نامند.





اختراع باروت تحول بزرگی در جنگ‌ها به وجود آورد. باروت اولین بار در توپ به کار رفت و از قدرت آن برای پرتاب گلوله به سوی دشمن استفاده شد. سلاح‌هایی را که در آنها برای پرتاب گلوله از باروت یا مواد اشتعالی دیگر استفاده می‌شود، «سلاح گرم» می‌نامند.

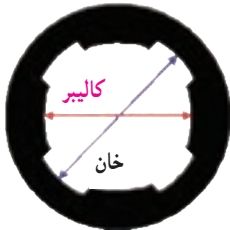


مشکلات استفاده از توپ مخصوصاً سنگین بودن آن باعث شد تا کارشناسان نظامی به فکر ساخت وسیله‌ای بیفتند که با همان روش کار کند، ولی توسط یک نفر قابل حمل باشد. در نتیجه «تفنگ سریر» ساخته شد. اشکال عمده تفنگ‌های سریر این بود که در مناطق مرطوب و بارانی قابل استفاده نبودند. مدت‌ها گذشت تا برای کامل‌تر کردن جنگ‌افزار و ایجاد جرقه و هدف‌گیری مطمئن در تیراندازی، «چاشنی» ساخته شد. مواد حساس و قابل اشتعال داخل کلاهک مسی که با ضربه‌ای که چخماق به آن وارد می‌کرد، آتش می‌گرفت و جرقه از سوراخ به ته لوله و باروت سرایت می‌کرد و باعث انفجار باروت

می‌شد. استفاده از چاشنی و چخماق هدف‌گیری را بسیار آسان کرد. اما باز هم یک اشکال وجود داشت و آن عدم «برد» کافی این تفنگ‌ها بود. تفنگ‌دار مجبور بود به دشمن یا هدف بسیار نزدیک شود که این کار بسیار خطرناک بود.



مدت‌ها گذشت تا آنکه چاره کار را در آن دیدند که در داخل لوله تفنگ برجستگی‌های موازی به صورت ماریچ به وجود آورند. به این برجستگی‌های موازی و ماریچ داخل لوله، خان می‌گویند. وجود «خان» باعث می‌شود که گلوله پس از انفجار باروت، در طول لوله به چرخش درآید.



وقتی گلوله‌ای در حالت چرخش به سوی هدف پرتاب شود، فاصله بیشتری را می‌تواند طی کند. پس به این فکر افتادند که به هر ترتیبی که شده زمان کمتری را صرف پرکردن تفنگ خود کنند.

به دنبال آن تفنگ‌های فشنگی یا ته پر به وجود

آمد که به آن سلاح غیر خودکار می‌گویند. سلاح غیر خودکار اسلحه‌ای است که برای هر بار شلیک باید آن را با دست مسلح کرد و گاز باروت در مسلح شدن آن دخالتی ندارد، مانند تفنگ برنو.



تفنگ برنو لوله کوتاه و لوله بلند





تفنگ



سلاح ام یک نیمه خودکار با شانۀ فشنگ هشت تیری



سلاح خودکار تیربار بی کا

در سیر تحول جنگ افزار تفنگ‌هایی ساخته شد که می‌تواند عملیات جایگزینی فشنگ جدید، شلیک و بیرون انداختن پوکه را به صورت خودکار انجام دهد و در مدت زمان کوتاهی تعداد زیادی تیر شلیک کند. به این گونه تفنگ‌ها سلاح خودرو و نیمه خودکار گفته می‌شود. سلاح نیمه خودکار با فشار گاز باروت مسلح و به صورت تک تیر شلیک می‌کند و پس از مسلح شدن برای هر شلیک نیاز به کشیدن گلنگدن نیست؛ مانند تفنگ ام یک، کلت و تفنگ تک تیر انداز دراگونف.

سلاح خودکار اسلحه‌ای است که با فشار گاز باروت مسلح و به صورت رگبار شلیک می‌کند، مانند تیربارها.

به سلاح‌هایی که هم به صورت رگبار و هم به صورت تک تیر شلیک می‌کنند، اسلحه خودکار و نیمه خودکار می‌گویند؛ مانند تفنگ ژ ۳ و تفنگ کلاشینکف.

به جنگ افزارهایی که خدمه آن از یک نفر بیشتر باشد، سلاح اجتماعی یا سلاح سنگین گفته می‌شود، مانند خمپاره‌اندازه‌ها و توپ‌ها. سلاح‌های سنگین دارای قدرت تخریب و برد زیادی هستند. به جنگ افزارهایی که توسط یک نفر حمل می‌شوند، سلاح‌های سبک یا سلاح‌های انفرادی گفته می‌شود.

امروزه در کنار سلاح‌های سبک از سلاح‌های سنگین نیز استفاده می‌شود.

مسافتی را که گلوله بر اثر فشار گاز باروت طی می‌کند «برد» می‌گویند. برد نهایی مسافتی است که یک سلاح یا هر نوع پرتابه دیگر می‌تواند گلوله خود را شلیک کند. هرچند این برد نشان‌دهنده حداکثر توان یک سلاح است، اما در این مسافت، سلاح دقت عمل مناسب در هدف‌گیری و تخریب را ندارد. برد مؤثر عبارت است از مسافتی که سلاح یا هر نوع پرتابه دیگر، می‌تواند شلیک کند و کارایی لازم را در میزان تخریب و دقت نشان‌ده‌روی داشته باشد؛ بنابراین حداکثر دقت عمل در نشان‌ده‌روی سلاح، در برد مؤثر آن است که معمولاً کمتر از برد نهایی است.

### بیشتر بدانید (۳)

سلاح‌ها با فشار مستقیم و غیرمستقیم گاز باروت مسلح می‌شوند. در روش مستقیم گاز باروت در یک لوله اصلی رفت و برگشت می‌کند (مانند تفنگ ژ۳) و در فشار غیرمستقیم گاز باروت از دو لوله رفت و برگشت می‌کند (مانند تفنگ کلاشنیکف). خصوصیات ظاهری هر سلاح را مشخصات آن سلاح می‌گویند، مانند خودکار و نیمه‌خودکار، فشار گاز باروت و... اما خصوصیات غیرظاهری هر سلاح را مشخصات آن سلاح می‌گویند، مانند کالیبر، وزن، برد و... کوچک‌ترین قطر داخلی لوله سلاح یا بزرگ‌ترین قطر خارجی مرمی را کالیبر می‌گویند. تعداد تیر شلیک شده در یک دقیقه را نواخت تیر می‌گویند که به دو نوع نواخت تیر عملی و نواخت تیر علمی تقسیم می‌شود. نواخت تیر عملی تعداد تیری است که یک جنگ‌افزار در یک دقیقه به صورت رگبار شلیک می‌کند و نواخت تیر علمی تعداد تیر شلیک شده در یک دقیقه است که توسط کارخانه سازنده سلاح محاسبه می‌شود. به سرعت گلوله در لحظه خروج از دهانه لوله که برحسب متر بر ثانیه محاسبه می‌شود سرعت اولیه می‌گویند.

### اسلحه کلاشنیکف

کلاشنیکف که در ایران به آن کلاش هم می‌گویند، از خانواده تفنگ‌های سبک انفرادی است. نام این سلاح برگرفته از نام طراح آن میخائیل تیموفیویچ کلاشنیکو است. به این سلاح AK-47 نیز گفته می‌شود که AK مخفف آفامات کلاشنیکف است و عدد ۴۷ نیز اشاره به سال ۱۹۴۷ دارد. این سلاح با توجه به سهولت استفاده و نگهداری، قدرت بالا، هزینه اندک تولید و دوام زیاد به محبوب‌ترین تفنگ سبک انفرادی تبدیل شده است.

## مشخصات

خصوصیات ظاهری هر اسلحه را مشخصات آن سلاح می‌گویند. کلاشنیکف سلاحی است انفرادی ساخت کشور روسیه و سایر کشورها از جمله جمهوری اسلامی ایران. این سلاح در انواع گوناگون ساخته شده و هم‌اکنون نیز در سازمان رزم نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران قرار دارد. این سلاح خودکار و نیمه خودکار است که با فشار غیرمستقیم گاز باروت مسلح و با هوا خنک می‌شود.



دارای دستگاه نشانه‌روی مکانیکی و اپتیکی است. دستگاه نشانه‌روی مکانیکی شامل ستون درجه و مگسک ثابت است که روی ستون درجه آن از اعداد یک تا هشت (یا یک تا ده) درج شده است و هر عدد ضریب ۱۰۰ متر می‌باشد. کلاشنیکف دارای برگه ناظم آتش سه وضعیتی (بالای ضامن، وسط رگبار، پایین تک تیر) است که در سمت راست سلاح قرار دارد. سیستم چکاننده آن از نوع ضربتی بوده و هنگامی که اسلحه به ضامن است مسلح نمی‌شود. این اسلحه در انواع قنداق‌های چوبی ثابت، کائوچویی ثابت، پلاستیکی ثابت و تاشوی (زیروبغل) ساخته می‌شود. این سلاح با خشاب‌های ۷۵، ۴۰ و ۳۰ تیری تغذیه می‌شود.

## مختصات

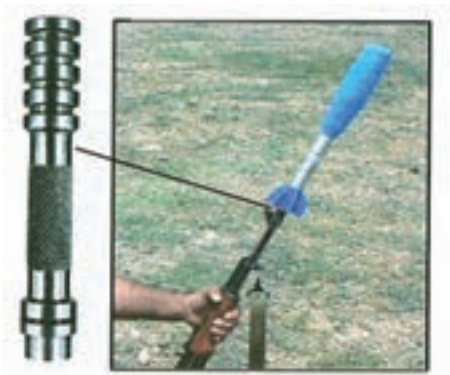
خصوصیات غیرظاهری هر سلاح را «مختصات» آن سلاح می گویند.

کالیبر	۷/۶۲×۳۹ میلی متر
تعداد خان	۴ عدد
گردش خان	از چپ به راست
برد مفید	۸۰۰ تا ۱۰۰۰ متر
نواخت تیر علمی	۵۵۰ تا ۶۰۰ تیر در دقیقه
نواخت تیر عملی	۱۰۰ تا ۱۲۰ تیر در دقیقه
طول سلاح	۹۰ سانتی متر
وزن سلاح	۳/۲۷۰ کیلوگرم
وزن یک عدد فشنگ	۱۶ گرم
وزن خشاب ۳۰ تیری خالی استاندارد	۳۵۵ گرم



## متعلقات

۱ سرنیزه : برای جنگ تن به تن و بریدن سیم خاردار ... استفاده می شود.



۲ لوله رابط : برای یرتاب انواع نارنجک تفنگی به کار می رود.

۳ دستگاہ نشانہ روی کار در شب : برای تشکیل خط نشانہ روی در تیراندازی شبانہ استفاده می شود.



۴ بند : برای حمل سلاح و کمک به تیراندازی دقیق استفاده می شود.

۵ پوکہ کش : از پوکہ کش برای بیرون آوردن پوکہ های (تہ کن شدہ) استفاده می شود.

۶ شعلہ پوش مانوری (گیرہ کور) : بہ جای شعلہ پوش معمولی بستہ می شود و می توان برای تیراندازی رگبار با فشنگ گازی از اسلحہ استفاده نمود.



۷ وسایل نظیف، ابزار و تجهیزات :

۱و۲- در و قوطی وسایل نظیف

۳- پین بدکی

۴- سنبه هرزگرد

۵- فرچه نظیف لوله

۶- سنبه پین درآور

۷- آچار مرکب (تنظیم مگسک)

۸- روغندان

۹- سنبه نظیف و پوکه درآر



۸ دوربین دید در شب :

۱- درپوش محافظ لاستیکی

۴- مخزن باتری

۷- کلید ولوم روشن و خاموش

۱۰- روپوش مخصوص محفظه

۲- پیچ تنظیم در برد

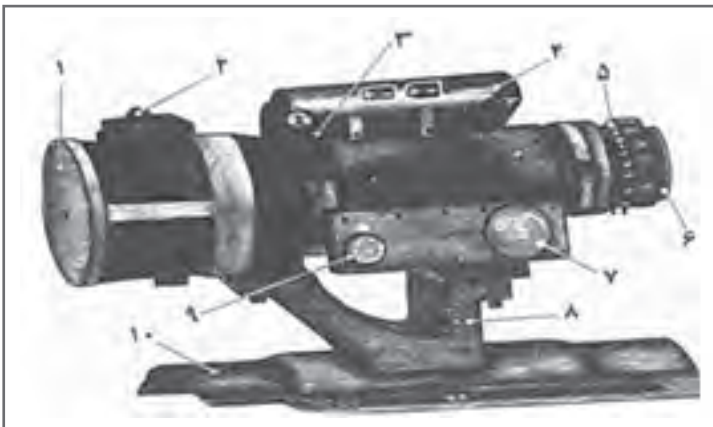
۵- طوقه تنظیم چشمی

۸- پایه دوربین

۳- گردونه نیم پرده

۶- لاستیک محافظ چشمی

۹- گردونه تنظیم

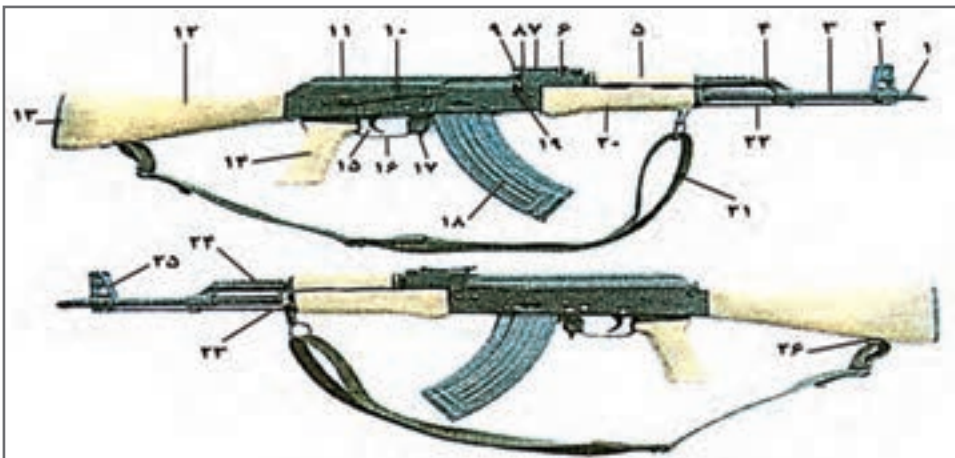


## مأموریت سلاح کلاشنیکف

مأموریت اصلی سلاح کلاشنیکف تیراندازی علیه نفرات پیاده دشمن است. مأموریت فرعی این سلاح نیز با استفاده از نارنجک‌های تفنگی ضد تانک، حمله علیه تانک‌ها، نفربرها، خودروهای زرهی و استحکامات دشمن است.

اسلحه کلاشنیکف از قطعات زیر تشکیل شده است :

- |                                |                       |
|--------------------------------|-----------------------|
| ۱ شعله پوش                     | ۲ مگسک و حافظ مگسک    |
| ۳ لوله                         | ۴ لوله گاز            |
| ۵ روپوش فوقانی                 | ۶ قفل روپوش فوقانی    |
| ۷ ستون درجه (دستگاه نشانه‌روی) | ۸ تپلک تنظیم برد      |
| ۹ شکاف نشانه‌روی               | ۱۰ برگه ناظم آتش      |
| ۱۱ روپوش آلات متحرک            | ۱۲ قنطاق              |
| ۱۲ مقر و سایل تنظیم            | ۱۴ قبضه تپانچه‌ای شکل |
| ۱۵ ماشه                        | ۱۶ محافظ ماشه         |
| ۱۷ قفل خشاب                    | ۱۸ خشاب               |
| ۱۹ دستگیره آتش                 | ۲۰ روپوش تحتانی       |
| ۲۱ بند                         | ۲۲ سنبه               |
| ۲۳ مقر بند (جلویی)             | ۲۴ سیلندر گاز         |
| ۲۵ پایه مگسک                   | ۲۶ مقر بند (عقبی)     |

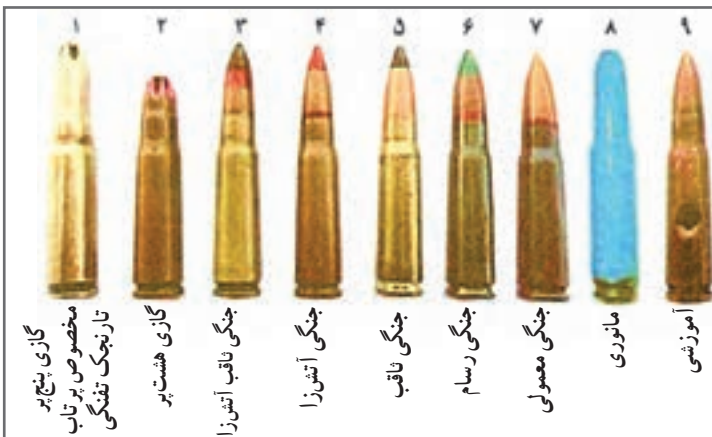


# انواع مهمات

## ۱ انواع فشنگ‌های کلاشنیکف

علامت و مشخصه هریک و کاربرد این فشنگ‌ها در جدول و شکل زیر شرح داده شده است.

ردیف	نوع فشنگ	علامت مشخصه	کاربرد
۱	گازی مخصوص پرتاب نارنجک تفنگی	فاقد مرمی، سرجمع و بلند و پنج پر	جهت پرتاب نارنجک تفنگی جنگی
۲	گازی هشت پر معمولی	فاقد مرمی، سر جمع و کوتاه و هشت پر	جهت آموزش و پرتاب نارنجک تفنگی آموزشی
۳	جنگی ناقب آتش‌زا (انفجاری)	نوک مرمی به رنگ سیاه و قرمز	علیه انبارهای مهمات و خودروهای سوخت
۴	جنگی آتش‌زا رسام	نوک مرمی به رنگ قرمز	دو منظوره، هم برای تیراندازی شبانه، تصحیح تیر و آتش زدن هدف‌های قابل اشتعال از قبیل انبار پوشاک، باک بنزین و مخازن بنزین
۵	جنگی ناقب	نوک مرمی به رنگ سیاه	علیه خودروها و نفرات
۶	جنگی رسام	نوک مرمی به رنگ سبز	تصحیح تیر، علامت دادن
۷	جنگی معمولی	نوک مرمی فاقد رنگ	علیه نفرات دشمن
۸	مانوری	آبی یا قرمز (پلاستیکی)	برای مانور و رزمایش
۹	آموزشی	فاقد چاشنی و باروت و داشتن سوراخ روی بدنه پوکه	جهت آموزش و تمرین فشنگ‌گذاری





## اجزای یک فشنگ معمولی

قسمت‌های تشکیل دهنده فشنگ عبارت است از :

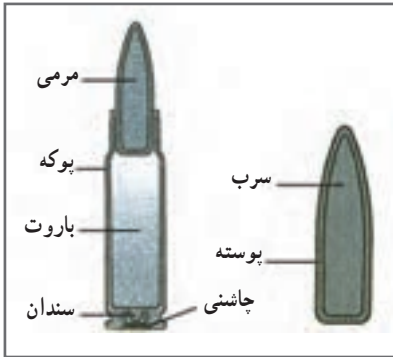
– مرمی که از پوسته و مغزی سربی تشکیل شده است.

– بدنه پوکه

– باروت

– سندان فرورفتگی لبه انتهای پوکه

– چاشنی ضربتی اشتعالی



اجزای فشنگ جنگی معمولی

## ۲ انواع نارنجک تفنگی

– ضد تانک

– ضد نفرات

– دودزا

– منور

– آموزشی

## بازو بست قطعات سلاح کلاشینکف

سلاح‌های انفرادی را به منظور آموزش، نظافت، رفع گیر، تعمیر یا تعویض قطعات سلاح باز و بست می‌کنند. شرح باز و بست و مراحل آن در حد عمومی مطابق توضیحات زیر آمده است. قطعاتی که از سلاح باز می‌شود، روی سطح تمیزی به ترتیب قرار داده می‌شود.

۱ برای باز و بست سلاح ابتدا خشاب را از روی سلاح جدا می‌کنیم، مانند شکل زیر. سپس از خالی بودن آن اطمینان حاصل می‌کنیم (آن را مسلح و به سمت فضای باز و بی خطر می‌چکانیم).





۲ باز کردن روپوش سلاح : میله فنر ارتجاع را فشار می دهیم و روپوش را از سلاح جدا می کنیم.



۳ میله و فنر ارتجاع را به سمت سرلوله فشار می دهیم و از سلاح جدا می کنیم.





۴ گلنگدن را در ریل خود به سمت جلو فشار داده و به سمت بالا و قنداق سلاح می کشیم و آن را جدا می کنیم.



۵ برای باز کردن روپوش فوقانی، قفل روپوش را به صورت ۹۰ درجه درمی آوریم و مانند شکل روبه‌رو روپوش فوقانی را جدا می کنیم.



۶ آلات متحرک را مانند تصویر روبه‌رو باز می کنیم.

۷ مراحل بستن سلاح عکس باز نمودن آن است. آخرین قطعه‌ای که از سلاح باز می شود، اولین قطعه‌ای است که روی سلاح بسته می شود.



## بخش چهارم : اصول و مهارت تیراندازی

موفقیت یک یگان نظامی در عملیات رزمی به مهارت نیروهای رزمنده آن یگان در تیراندازی ارتباط مستقیم دارد، اگر افراد آن یگان، تیراندازان ماهری باشند، با مصرف مهمات کمتر، زمان کمتر و حداقل تلفات و ضایعات به هدف خود خواهند رسید. در غیر این صورت با مشکل مواجه خواهند شد. اصول و مهارت تیراندازی را می‌توان رعایت کلیه تکنیک‌ها و تاکتیک‌های مؤثر بر اصابت گلوله به هدف تعریف کرد. عدم رعایت این اصول به‌ویژه اصول تکنیکی سبب بروز نتایج نامطلوبی خواهد شد. اصول و تکنیک‌های مهارت تیراندازی عبارت است از :

### ۱ اصل آمادگی روحی و روانی

یکی از مهم‌ترین اصول مهارت تیراندازی آگاهی از عوامل تأثیرگذار بر آمادگی روحی و روانی است. این عوامل عبارت‌اند از :

ایمان و اعتقاد و توکل بر خدا، عشق و علاقه به تیراندازی، کنترل هیجانات درونی، استرس و اضطراب، تمرکز و دقت در اجرای تکنیک‌ها و ایجاد آرامش در حین تیراندازی.

### ۲ اصل آمادگی جسمانی

عوامل آمادگی جسمانی مؤثر بر تیراندازی عبارت است از :  
تقویت عضلات درگیر و کنترل‌کننده با تمرین خشک و استقامتی با سلاح در حالت‌های مختلف؛ داشتن بینایی خوب و تشخیص رنگ‌ها؛  
شناسایی چشم غالب. (اصولاً چشم غالب با دست غالب هماهنگ است.)؛  
تقویت قلب با انجام ورزش‌های منظم هوازی؛  
افزایش حجم ریه‌های تیرانداز.

بهترین ورزش مؤثر در بالا بردن سطح آمادگی و افزایش استقامت قلبی - تنفسی، ورزش‌های هوازی مانند : دو و میدانی، شنا، کوهنوردی و بدنسازی (تخصصی تیراندازی) است.

### ۳ اصل آمادگی تاکتیکی

این اصل شامل به‌کارگیری سلاح در محیط‌های جغرافیایی مختلف (جنگل، کوهستان، دشت و...) و شرایط مختلف جوی (سرما، گرما، شرجی، گرد و خاک و...) و استفاده در شرایط مختلف عملیاتی (آفندی، پدافندی و...) نحوه استقرار و سنگرگیری، استتار، اختفا، پوشش و... است که بخشی از آن در مباحث درس رزم انفرادی آمده است.

#### ۴ اصل تجهیزات مناسب (سلاح و مهمات)

یکی از مهم‌ترین اصول مهارت تیراندازی، اطمینان از سالم و کامل بودن سلاح مهمات و تجهیزات آن (متعلقات) است؛ به طوری که هر تیرانداز قبل از مأموریت عملیاتی باید از وجود آنها اطمینان حاصل کند.

#### ۵ اصل تمرینات مداوم

تیرانداز در صورتی می‌تواند علم مهارت تیراندازی را به صورت عملی اجرا کند که با تمرینات مختلف (جسمانی، روحی و روانی، تکنیکی و تاکتیکی) با ابزار مختلف مانند (مثلث‌گیری، شبیه‌سازها، تمرینات خشک و میدان تیر) به مهارت کافی رسیده باشد و تکنیک‌ها به صورت ملکه در ضمیر ناخودآگاه وی تثبیت شده باشد.

#### ۶ اصل آگاهی و رعایت قوانین و مقررات ایمنی

یکی دیگر از مهم‌ترین اصول مهارت تیراندازی برای تیراندازان و عوامل اجرایی، آگاهی از مقررات تیراندازی و رعایت اصول ایمنی است. کوتاهی در رعایت اصول ایمنی موجب بروز حوادث غیرقابل جبران می‌شود. مهم‌ترین اصول ایمنی عبارت است از:

رعایت اصول و قواعد تحویل دادن و تحویل گرفتن سلاح؛ رعایت اصول و قواعد باز و بست و جابه‌جا نکردن قطعات سلاح؛ گوش به فرمان بودن در کلاس‌های عملی و میدانی تیر؛ کنترل و بازرسی سلاح در تحویل گرفتن و تحویل دادن؛ احتیاط‌های ایمنی برای جلوگیری از سرقت و مفقود شدن سلاح و تجهیزات و رعایت دستورالعمل‌های نظافت و نگهداری.

#### ۷ اصل آمادگی تکنیکی

آمادگی تکنیکی شامل:

حالت‌گیری صحیح تیراندازی: بهترین حالت‌گیری حالتی است که بدن تحت فشار نباشد و در راحتی کامل باشد و فرد بتواند بدون کوچک‌ترین لرزش و دامنه حرکتی تیراندازی کند و در نهایت بتواند در شرایط عملیاتی جان خود را از خطرات اصابت گلوله و ترکش حفظ نماید.

حالت تیراندازی به دو دسته تیراندازی مسابقاتی و تیراندازی عملیاتی تقسیم می‌شود. ممکن است تیرانداز برای تیراندازی دقیق از تکیه‌گاه مانند دو پایه استاندارد سلاح، پایه‌های ابتکاری و دست‌ساز یا از اشیای اطراف مثل دیوار، خاکریز، درختان، سوراخ‌های دیوار و... استفاده کند یا بدون استفاده از تکیه‌گاه اقدام به تیراندازی کند.

البته تیراندازی بدون تکیه‌گاه از ضروریات یک تیرانداز است. تیراندازی که بتواند بدون تکیه‌گاه به درستی تیراندازی کند، قطعاً با تکیه‌گاه نیز تیراندازی وی عالی خواهد بود.

**حالت‌گیری مسابقتی:** تیرانداز با استفاده از تمام شرایط فیزیکی بدن و با استفاده از لباس و کفش مخصوص و تجهیزات دیگر در شرایطی ایدئال و استاندارد مانند سالن‌های تیراندازی و میدانی تیر ورزشی حالت‌گیری می‌کند.



**حالت‌گیری عملیاتی:** حالتی است شبیه حالت‌گیری مسابقتی، با این تفاوت که تیرانداز در میدانی جنگ در شرایط جغرافیایی مختلف و با توجه به عوارض طبیعی مانند درخت‌ها، سنگ‌ها و چاله‌ها و یا عوارض مصنوعی مانند سنگرها، کانال‌ها، دیوارها و... حالت‌گیری می‌کند. تیراندازی عملیاتی به دو حالت تیراندازی هجومی و دفاعی تقسیم می‌شود.

در حالت‌گیری هجومی تیرانداز در حال هجوم بردن به دشمن در حالت ثابت و یا متحرک است. دشمن در فواصل کوتاه قرار دارد و برای تیرانداز سرعت عمل در تیراندازی اهمیت زیادی دارد.

**حالت‌گیری دفاعی:** حالتی است ویژه برای تک تیراندازان و تیراندازانی که در فواصل دوری از دشمن در مکانی امن مستقرند و دقت در تیراندازی برای آنها اهمیت زیادی دارد.

**انواع حالت تیراندازی عملیاتی دفاعی و هجومی عبارت است از:**

حالت‌های تیراندازی به ترتیب اولویت عبارت است از: حالت درازکش؛ حالت نشسته؛ حالت به زانو (کوتاه و بلند) و حالت ایستاده.

**الف) حالت درازکش عملیاتی:** این حالت به دلیل سطح اتکای بیشتر روی زمین و در تیررس بودن کمتر و بالاتر رفتن دقت تیراندازی، در اولویت است.



حالت درازکش عملیاتی بدون استفاده از بند سلاح



حالت درازکش عملیاتی با استفاده از بند سلاح

ب) حالت نشسته عملیاتی با سلاح کلاشنیکف: این وضعیت از لحاظ ثبات و استقرار مانند وضعیت درازکش است و به دلیل در تیررس بودن بیشتر در اولویت دوم قرار دارد.





پ) حالت به زانوی عملیاتی



ت) حالت به زانوی بلند عملیاتی

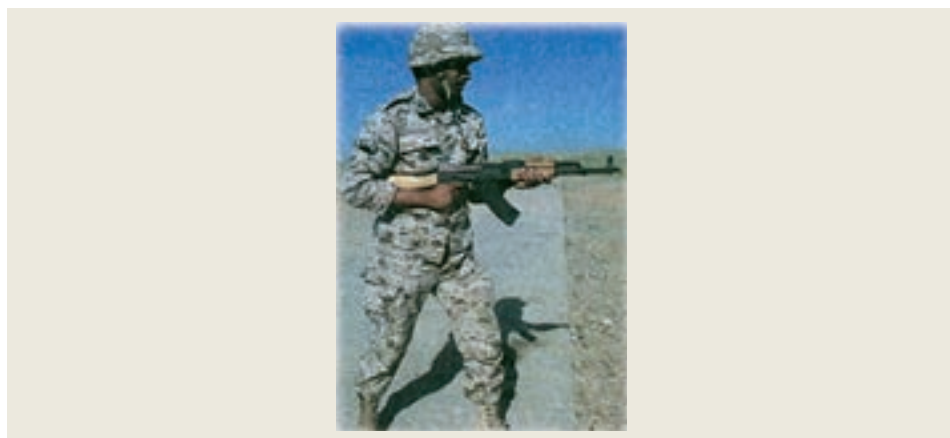


ث) حالت ایستاده عملیاتی: این حالت به دلیل برخوردار نبودن از سطح اتکای زیاد روی زمین و لرزش دست، آخرین انتخاب تیرانداز است که از آن در مواقع اجرای آتش، تاکتیک‌های رزم انفرادی، آتش و حرکت، تیراندازی انتقالی و... استفاده می‌شود.





حالت ایستاده هجومی بدون استفاده از بند سلاح با نشانه روی دقیق      حالت ایستاده هجومی با استفاده از بند سلاح با نشانه روی دقیق



حالت ایستاده هجومی با سلاح قنداق دار بدون نشانه روی دقیق

### حالت گیری عملیاتی با تکیه گاه

یکی از مؤثرترین عوامل در تیراندازی های دقیق، استفاده از تکیه گاه است. تکیه دادن بدن، دست ها و سلاح به اجسام ثابت از جمله لبه سنگر، سر خاکریز، تنه درختان و هر عارضه مناسبی که در حین اجرای عملیات بتوان از آن استفاده کرد، لرزش دست را به حداقل می رساند و در نتیجه دقت تیراندازی را بالا می برد.

## انواع حالت گیری با تکیه گاه

۱ با استفاده از دو پایه استاندارد سلاح

۲ با استفاده از پایه های ابتکاری و دست ساز

۳ با استفاده از اشیای اطراف، مانند لبه دیوار، خاکریز، شاخه درختان، سیم خاردار، سوراخ

دیوار، لبه پنجره و ... .



## روش صحیح به دست گرفتن سلاح

(الف) با کف انگشتان دست، دور قبضه سلاح را با فشار مستقیم بگیرید. به طوری که فشار روی قبضه برابر با فشار روی ماشه باشد (هر مقدار به ماشه نیرو وارد شود، خود به خود فشار روی قبضه بیشتر می شود).

(ب) انگشتی که ماشه را می کشد، نباید هیچ تماسی با قبضه سلاح داشته باشد تا بهترین شرایط برای فعالیت صحیح انگشت و عمل ماشه کشی ایجاد شود.

(پ) قنداق را در گودی شانه یا بین سلاح و بازو یا بازو (با توجه به نوع حالت گیری و شرایط فیزیکی تیرانداز) قرار دهید؛ به طوری که در تمام شلیک ها وضعیت ثابت داشته باشد.



### تذکر:

– در حالت گیری هجومی به ویژه برای تیراندازی رگبار، بهترین جای قنداق در گودی شانه است.

– از فشار غیر ضروری روی قبضه و ماشه اجتناب شود؛ زیرا باعث لرزش سلاح و به خطر رفتن تیر خواهد شد.

## نشانه گیری دقیق

نشانه گیری دقیق یکی از اصول مهم تیراندازی است که رعایت جزئیات آن باعث یکنواختی خط نشانه روی و در نهایت باعث کسب جمع تیر و نتیجه بهتر می شود. نشانه روی، یعنی تشکیل خط نشانه روی از چشم به روزنه دید و مگسک و هدف و قرار دادن آنها در یک جهت. (نشانه گیری دقیق معمولاً با استفاده از عناصر اپتیکی ردات، دوربین دید در روز، دوربین دید در شب و دوربین های حرارتی انجام می شود.) در ادامه به شرح نشانه روی به وسیله تفنگ کلاشنیکف می پردازیم.

دستگاه نشانه روی کلاشنیکف از قسمت های زیر تشکیل می شود:



۱ ستون درجه

۲ علامت تاکتیکی

۳ شکاف نشانه روی (روزنه دید)

۴ شاخص تنظیم برد

## توضیح :

علامت تاکتیکی برابر با مسافت ۳۰۰ متر است. کاربرد آن برای مواقعی است که دید کم است و یا رزمنده نیاز دارد تا برد حداقل را روی سلاح سریعاً اعمال کند و تیراندازی دقیق نسبی کند.

## مراحل نشانه‌روی

۱ صورت را از بالا به سمت جلو (نه پهلو) پایین بیاورید تا گونه روی قنداق (محل استقرار گونه) مستقر شود، در این حالت سر نباید به چپ یا راست خم شده باشد.

## تذکر :

تیرانداز مبتدی به علت عدم حالت‌گیری صحیح، سر خود را به پهلو خم می‌کند و روی محل استقرار صورت روی قنداق قرار می‌دهد این کار باعث عدم نشانه‌روی صحیح می‌شود.

۲ میزان فاصله چشم تا روزنه دید باید ثابت باشد و از روپوش فلزی در سلاح سه‌سانتی متر فاصله داشته باشد تا هنگام شلیک و عقب نشینی سلاح به صورت برخورد نکند.

۳ محل استقرار صورت روی قنداق باید ثابت باشد و به گونه‌ای باشد که هنگام تشکیل خط نشانه‌روی و تطبیق روزنه دید با مگسک جابه‌جا نشود. در غیر این صورت تیرها با پراکندگی زیاد به سمت هدف شلیک می‌شوند.

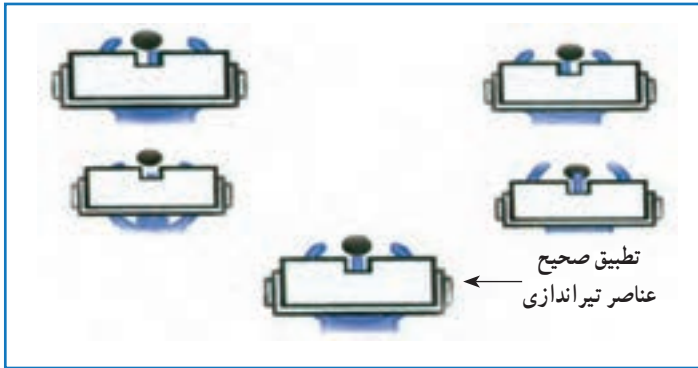
۴ هنگام تطبیق عناصر دید ابتدا فقط مگسک و روزنه دید را در یک خط قرار دهید؛ به طوری که مگسک در وسط روزنه دید قرار گیرد و از طرفین به یک اندازه و از بالا با طرفین سطحی مگسک



تراز باشد. خط افقی فرضی روی مگسک و روزنه دید در یک سطح و فضای خالی دو طرف مگسک باید برابر باشد. این مجموعه مگسک و روزنه دید باید زیر خال سیاه باشد؛ به شکلی که یک خط سفید بین هدف و این مجموعه باشد.

## روش‌های تطبیق عناصر نشانه‌روی در سلاح کلاشنیکف

تنظیم صحیح مگسک در شکاف روزنه، به این صورت است که مگسک دقیقاً در مرکز شکاف روزنه قرار گیرد؛ به طوری که فضای دو طرف مگسک کاملاً مساوی و نوک مگسک دقیقاً هم‌سطح لبه‌های شکاف روزنه باشد. حالت‌های غلط و صحیح در تطبیق عناصر دید در تصویر زیر نشان داده شده است.



## مراحل نفس‌گیری و کنترل تنفس

تنفس در آخرین لحظات در زمان نشانه‌روی نهایی و اجرای شلیک، خوب نیست؛ زیرا تنفس با حرکات قفسه سینه و شکم و شانه ارتباط دارد و در نتیجه باعث حرکات سلاح و تأثیر منفی در دقت و اجرای تیراندازی می‌شود؛ به این دلیل سفارش می‌شود حتماً در زمان شلیک و نشانه‌روی نهایی نفس نکشید و حبس نفس کنید.

الف) وقتی خط نشانه‌روی تشکیل شد و تصمیم بر اجرای تیراندازی گرفتید، ابتدا نفس عمیق بگیرید، سپس نفسی با عمق کمتر و در نهایت نفس سوم را به صورت معمولی بگیرید. ب) در این مرحله باید چشم روی مگسک باشد و کنترل کند که مگسک حرکت در سمت نداشته باشد.

پ) هم‌زمان با گرفتن خلاصی ماشه با نفس سوم اضافه اکسیژن داخل ریه را تخلیه کنید و نفس را حبس نمایید.

ت) مقدار اکسیژن حبس شده در ریه‌ها باید به اندازه‌ای باشد که بدن احساس راحتی کند (ریه حالت طبیعی داشته باشد نه خیلی زیاد و نه زیاد پر).

## تذکر :

در موقع حبس نفس نباید مگسک بالا یا پایین تر از سطح روزنه دید قرار گرفته باشد. همچنین مگسک و روزنه دید در موقع حبس نفس باید زیر خال سیاه باشد؛ به طوری که یک خط نازک سفید مگسک و روزنه دید را از خال سیاه جدا کرده باشد.

**ماشه کشی :** تکنیک کشیدن ماشه در زمان نشانه روی، قسمت خیلی حساس و خیلی مهم برای کسب موفقیت در تیراندازی است. یادگیری صحیح و تمرین درست خیلی ضروری و مهم است. همان طور که ماشه کشیده می شود و چشم روی عناصر نشانه روی به خصوص مگسک تمرکز دارد، باید جزئیات آن نیز کنترل شود. چند قانون ساده در کشیدن ماشه کمک می کند که تیراندازی به طور دقیق انجام شود. دانستن این قوانین ساده کمک می کند که تیراندازی آسان و لذت بخشی همراه با کشیدن صحیح ماشه انجام گیرد.

### الف) انواع ماشه کشی در تیراندازی ها

#### ■ ماشه کشی ارادی

#### ■ ماشه کشی غیر ارادی

ماشه کشی ارادی ویژه تیراندازان مبتدی است که به تکنیک ماشه کشی غیر ارادی مسلط نشده اند، به طوری که معمولاً ترس شلیک و انتظار شلیک باعث می شود تیراندازان در موقع شلیک با واکنش طبیعی بدن مواجه شوند و چشم را لحظه ای ببندند یا شانه را به سمت جلو (برای مقابله با عقب نشینی سلاح) فشار می دهند. این کار باعث به هم خوردن خط نشانه روی می شود و عموماً سر سلاح پایین تر می آید و تیر به پایین سیل اصابت می کند.

ماشه کشی غیر ارادی با تمرین زیاد به دست می آید و تیرانداز روی تکنیک ماشه کشی تمرکز نمی کند و همراه با آهنگ تیراندازی تکنیک را به صورت غیر ارادی انجام می دهد. لذا تیراندازان باید با تمرین و ممارست زیاد تکنیک های تیراندازی را در ضمیر ناخودآگاه خود قرار دهند تا ماشه کشی به صورت غیر ارادی صورت گیرد.

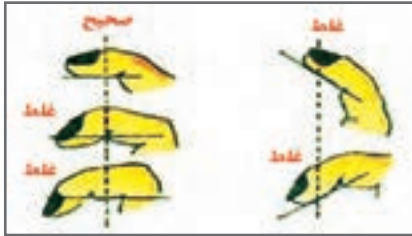
### تذکرات اجرایی تکنیک ماشه کشی

الف) محل استقرار بند انگشت ماشه کش روی کفشک ماشه باید دقیقاً وسط کفشک ماشه قرار گیرد.





ب) زاویه انگشت ماشه کش روی کفشک بعد از گرفتن خلاصی ماشه باید در زاویه ۹۰ درجه نسبت به محور لوله سلاح باشد در این صورت نیروی وارد شده به ماشه سبب انحراف سلاح به طرف چپ و راست خواهد شد (زاویه باز باعث کشش سلاح به راست و زاویه بسته باعث کشش به سمت چپ خواهد شد).



پ) محل قرار گرفتن انگشت روی ماشه در قسمت یک سوم بند اول انگشت اشاره است (مطابق با تصویر روبه‌رو).

ت) گرفتن خلاصی؛ زمانی که فشار ماشه را زیاد می‌کنید، این فشار باید موازی با محور لوله سلاح باشد. همچنین این مرحله باید به آرامی و استوار و مداوم فشار به ماشه زیاد شود تا ناگهان و غیرمنتظره عمل شلیک انجام گیرد و تیرها شود.

ث) باید توجه داشت که نباید هیچ‌گونه تلاش ذهنی خاصی در زمان کشیدن ماشه انجام گیرد و ماشه ناخودآگاه رها شود.

ج) هرگونه تأمل، درنگ و دودلی در کشیدن ماشه و قاپیدن و حرکت سریع ماشه باعث حرکت سرسلاح و در نتیجه باعث خطا رفتن گلوله و یا عدم تجمع گلوله‌ها می‌شود. مراحل ماشه کشی شامل سه مرحله خلاصی ماشه تا ایست آن؛ کشیدن ماشه تا عمل شلیک و توقف ماشه پس از شلیک می‌شود.

#### شیوه ماشه کشی

الف) برای گرفتن خلاصی ماشه باید با قلق ماشه اسلحه آشنا شوید. ماشه هر تفنگی قلق خاص خود را دارد؛ لذا قبل از تیراندازی باید با اجازه مربی یا فرمانده خط آتش چند بار سلاح را بدون خشاب مسلح کنید و ماشه را بکشید تا قلق آن یعنی میزان سفتی و شلی خلاصی و مرحله شلیک را به دست آورید.

ب) ماشه را به آرامی بکشید تا زمانی که دیگر حرکت نکند، پس از آن دیگر به ماشه فشار وارد نکنید.

پ) هنگامی که قلق ماشه به دستتان آمد و خلاصی آن گرفته شد، آمادگی لازم برای سخت‌ترین مرحله کار یعنی شلیک که همان فشار دادن ماشه است، کسب شده است.

ت) اساسی‌ترین بخش شلیک «فشار ماشه» در آخرین لحظه است و آن زمانی است که می‌خواهید گلوله را به سوی هدف شلیک کنید که به هدف می‌خورد یا نمی‌خورد. شلیک باید «غیرارادی» باشد؛ یعنی نباید بدانید که چه موقع عمل شلیک واقع می‌شود یا اینکه تلاش کنید آن را پیش‌بینی کنید. اگر این‌طور باشد، ممکن است دستتان بلرزد، یا بترسید یا به خود بیچید. اگر بترسید، چشمان خود را به‌طور طبیعی خواهید بست که یک خطای فاحش خواهد بود. در این مرحله هم‌زمان با تمرکز چشم روی مگسک، فشار روی ماشه را به‌صورت تدریجی ادامه دهید تا عمل شلیک انجام شود.

**تذکر:** هنگام کشیدن تدریجی ماشه، عمل شلیک نباید زودتر از سه ثانیه انجام شود زیرا باعث ایجاد انتظار شلیک می‌گردد و همچنین با توجه به اینکه وزن کشش ماشه بالای یک کیلوگرم است سلاح تکان می‌خورد و تیر خطا می‌رود و همچنین عمل کشیدن تدریجی ماشه نباید بیشتر از هفت ثانیه طول بکشد؛ چون توان حبس نفس و اکسیژن ذخیره در ریه‌ها و همچنین توان نگهداری سلاح کم می‌شود و تیرانداز مجبور به کشیدن ماشه به‌صورت ارادی می‌شود.

**عملیات تکمیلی:** تردیدی نیست که بعد از خارج شدن گلوله از سلاح عمل تیراندازی تمام شده است، اما تیرانداز باید با حفظ حالت تیراندازی و عمل نشانه‌رویی به گرفتن ماشه برای مدت دو تا سه ثانیه ادامه دهد؛ به این دلیل که تعادل سلاح و تیرانداز با انرژی مثبت و ثبات بیشتر پس از رهایی با قسمت درونی بدن حفظ شود.

عملیات تکمیلی مجموعه‌ای است که تیرانداز بعد از شلیک انجام می‌دهد که توان نگهداری و تحمل حبس نفس و ذخیره اکسیژن را برای سه ثانیه بعد از شلیک حفظ کند تا در لحظه شلیک گلوله در بهترین شرایط روحی و روانی و جسمانی باشد.

■ **قلق‌گیری:** هر سلاحی قبل از استفاده عملیاتی باید از هر نظر بررسی شود و پس از احراز صلاحیت عملیاتی نسبت به قلق‌گیری آن اقدام شود. قلق‌گیری به مجموعه‌ای عملی می‌گویند که برای برطرف کردن خطای تیر سلاح انجام می‌شود.

### ■ انواع قلق‌گیری

الف) قلق‌گیری با فرصت: این قلق‌گیری در میدان تیر با تیراندازی به سیبل و با استفاده از ابزار و وسایل برای تنظیم دستگاه نشانه‌رویی مکانیکی یا اپتیکی صورت می‌گیرد.

ب) قلق‌گیری بدون فرصت: این نوع قلق‌گیری در میدان تیر با تیراندازی به سیبل و روش قرینه‌سازی بدون ابزار و وسایل صورت می‌گیرد.

پ) قلق‌گیری عملیاتی (تیراندازی در طبیعت و به دست آوردن دقت سلاح)

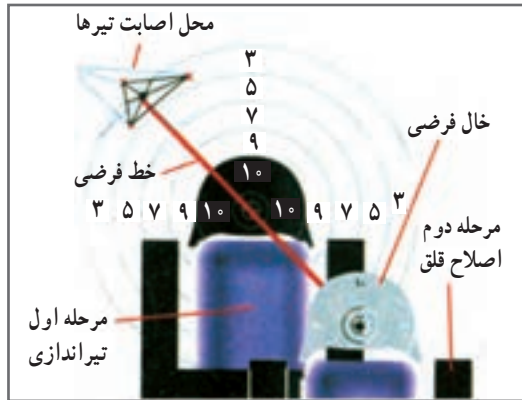


## ■ نکات مهم قبل از قلق‌گیری

- ۱ تیرانداز باید مسلط به علم مهارت تیراندازی باشد. در غیر این صورت به هیچ عنوان نمی‌تواند سلاح را قلق‌گیری کند.
- ۲ اطمینان از اینکه سلاح خان زده یا فرسایش خان نداشته باشد؛ چون به هیچ عنوان تجمع تیر نخواهد داشت و سلاح قلق نخواهد شد.
- ۳ اطمینان از اینکه مهمات دارای کیفیت و یک‌دست باشد.
- ۴ تیرانداز باید در بهترین حالت‌گیری و با استفاده از تکیه‌گاه مناسب تیراندازی کند (ترجیحاً با استفاده از میز و حالت نشسته، در غیر این صورت حالت درازکش با تکیه‌گاه مناسب).
- ۵ داشتن آچار سمت و برد اصلاح مگسک برای هم محوری سلاح.

## ■ آموزش قلق‌گیری به روش تعجیلی

- ۱ هدف (سیبل) با دقت در ۱۰۰ متری نصب شود.
- ۲ سپس مسافت تا هدف، روی ستون درجه روی عدد ۱ تنظیم شود.
- ۳ با رعایت کلیه مراحل اصول تکنیکی و با رعایت دقت ۳ تیر به سمت هدف شلیک شود.
- ۴ هدف مورد بازدید قرار گیرد و محل اصابت (به‌طور نظری) به هم وصل شود تا مثلثی رسم شود.
- ۵ سپس از مرکز مثلث به دست آمده خط مرزی را از مرکز خال سیاه عبور داده و به اندازه مرکز مثلث تا مرکز خال خط امتداد داده شود، این عمل قرینه‌سازی نامیده می‌شود.
- ۶ انتهای این امتداد محل قلق اسلحه است که در مرحله دوم تیراندازی با این تفنگ باید، به عنوان خال فرضی در نظر گرفته شود و در تیراندازی‌ها با این تفنگ همان سمت و فاصله خال فرضی از خال سیاه (هدف) رعایت شود.
- ۷ چون در موقع تیراندازی مماس با لبه پایین خال سیاه هدف گرفته شده است، بعد از قرینه‌سازی نیز باید مماس با لبه پایین خال سیاه هدف فرضی نشانه‌روی شود.
- ۸ قلق‌گیری فقط موقعی ممکن است که تیرها نزدیک به یکدیگر اصابت کرده باشند و قلق‌گیری تیرهای غیرمتمرکز ممکن است.
- ۹ درباره سلاح‌هایی که انحراف در برد و سمت آنها بیش از سیبل است، باید ابتدا از مسافت کمتر تیراندازی و تنظیم کرد؛ سپس دوباره در مسافت ۱۰۰ متر قلق‌گیری اسلحه را دقیقاً تنظیم نمود.
- ۱۰ درباره تیرهایی که به صورت عمودی، افقی یا به صورت پراکنده یا با فاصله زیاد به هدف اصابت کرده است، اشکال در نشانه‌روی است و تیرانداز باید وضعیت و نشانه‌روی خود را تصحیح کند.



#### بیشتر بدانید (۴)

امام صادق علیه السلام فرمود: در شام با پدر بزرگوام بر هشام ابن عبدالملک وارد شدیم. وضعیت غیرعادی می نمود. هشام بر تخت تکیه زده و درباریان و لشکریان، سلاح بردوش در دو سوی او ایستاده بودند. بزرگان بنی امیه به سوی هدفی که در مقابل هشام واقع شده بود، تیر می انداختند.

هشام گفت: ای پسر رسول خدا صلی الله علیه و آله با بزرگان قبیله ات در مسابقه تیراندازی شرکت کن! امام باقر علیه السلام فرمود: من پیر شده ام مرا معاف دارید.

هشام پاسخ داد: سوگند به خدایی که ما را به دین پیامبرش عزت بخشید، دست بر نمی دارم مگر آنکه در تیراندازی شرکت کنی. سپس به یکی از بزرگان بنی امیه اشاره کرد و گفت: کمانت را به فرزند پیامبر صلی الله علیه و آله بده.

پدرم کمان را از دست آن مرد اموی گرفت. تیری در کمان نهاد، زه را کشید و تیر را رها کرد. تیر به وسط هدف اصابت کرد. تیر دیگری در کمان گذاشت و پرتاب کرد، درست بر تیر اول نشست و آن را از چند سو شکافت. تیر سوم را رها کرد و بر تیر دوم فرود آمد و به همین ترتیب نه تیر انداخت و همگی به هم دوخته شدند.

هشام که مضطرب و خشمگین نشسته بود، ناخودآگاه گفت: ای فرزند رسول خدا! چه خوب تیر انداختی! چگونه می پنداری که پیر شده ای؟ در واقع بهترین تیرانداز عرب و عجم هستی.

هشام گفت: از زمانی که خود را شناخته ام، چنین تیراندازی ندیده ام، گمان ندارم روی زمین مثل و مانند داشته باشد؛ آیا جعفر نیز همانند تو تیراندازی می داند؟ آن حضرت فرمود: ما کمال دین و تمامیت نعمت ها را که خدا به پیامبرش نازل کرده به ارث می بریم.

## بخش پنجم : اصول نگهداری

به حفاظت یا حراست از اموری که دارای اهمیت است و به آن بهای زیادی داده می‌شود، مثل پادگان‌ها، اماکن حیاتی و حساس، امور و مقررات انتظامی و... اصول نگهداری می‌گویند. نگهداری به فرد مسلحی گفته می‌شود که از طرف یگان خودی به منظور حراست از یک محل یا جلوگیری از غافل‌گیر شدن به محل‌های مشخص اعزام می‌شود.

■ وظایف نگهداری : به‌طور کلی هر نگهداری دو وظیفه عمومی و خصوصی است.

■ وظایف عمومی : وظایفی‌اند که کلیه نگهداری‌ها در هر شرایطی ملزم به اجرای آنها هستند. این

اصول عبارت‌اند از :

- ۱ یک نگهداری باید محل پست خود را بداند.
- ۲ پاس بخش و مسئول شب را بشناسد.
- ۳ کلمه شناسایی را بداند.
- ۴ هر پست را مهم‌ترین پست و هر لحظه را مهم‌ترین لحظه بداند.
- ۵ در غیر از مواردی که پاس بخش تشخیص می‌دهد، از ترک پست خودداری کند.
- ۶ از ایجاد سروصدا پرهیز کند.
- ۷ اصول کامل استتار و اختفا را در پست رعایت کند.



۸ حق دور کردن سلاح و تجهیزات را

ندارد.

۹ باید سر پست از مواردی که او را از

نگهداری باز می‌دارد مانند خوردن، آشامیدن،

دستشویی رفتن و... خودداری کند.

■ وظایف خصوصی : وظایف خصوصی هر نگهداری وظایفی است که از طرف یگان مربوطه با توجه

به شرایط مکانی و زمانی به وی داده می‌شود که عبارت‌اند از :

۱ کلمه شناسایی پادگان : جزئیات آن توسط پاس بخش به نگهداری توضیح داده می‌شود. کلمه

شناسایی به منظور شناسایی افرادی که به محل نگهداری نزدیک می‌شوند، به کار می‌رود. این کلمه به

نام‌های کلمه عبور، رمز شب، اسم شب و... استفاده می‌شود که معمولاً سه جزء دارد. جزء اول و سوم

آن را اسم و جزء دوم آن را عدد تشکیل می‌دهد مانند انقلاب ۵۷ پیروزی یا قرآن ۱۴ ایمان.

## تذکر :

ممکن است برای تشکیل کلمه شناسایی از روش‌های ابتکاری دیگر استفاده شود که با توجه به وضعیت تغییر می‌یابد.

۲ شرایط محل نگهداری : در صورت لزوم دارای میدان دید و تیر وسیع و دارای سنگر باشد؛ به یکی از وسایل ارتباطی مانند بی‌سیم، مجهز باشد؛ دارای استتار و اختفا باشد؛ در جایی که از سنگرهای نگهداری استفاده می‌شود، در سنگرها روبه‌روی هم نباشند؛ محل نگهداری تاریک ولی حوزه نگهداری روشن باشد.

### ■ مراحل برخورد نگهداری با سواران یا عابران

هنگامی که عابری به پست نگهداری نزدیک می‌شود، نگهداری با نشانه‌روی سلاح به طرف عابر در فاصله مناسبی از سنگر نگهداری با توجه به وضعیت منطقه او را با یک ایست بلند و رسا متوقف می‌کند. سپس می‌گوید دست‌ها بالا پاها باز اسلحه سرد و گرم با دست چپ کنار پای چپ قرار داده شود. چند قدم جلو بیاید، طوری که دسترسی به سلاح نداشته باشد. اگر پنجه‌های دست عابر برای نگهداری قابل رؤیت نبود، از عابر بخواهد کف دست‌های خود را به هم بزند و برای آنکه نگهداری مطمئن شود که عابر چیزی در پشت خود مخفی نکرده، به او بگوید عقب گرد کند. سپس بگوید کیستی؟ در اینجا دو حالت برای نگهداری وجود دارد : عابر آشنا است یا نا آشنا (ناشناس)

### ■ اگر عابر آشنا بود :

عابر می‌گوید آشناست. نگهداری می‌گوید آشنا کیستی؟ در جواب : نگهداری با فرمان پیش به جلو برای شناسایی به طوری که از سنگر دور نباشد و زیاد هم نزدیک نشود عابر را به جلو کشانده و با یک ایست بلند او را متوقف می‌کند. نگهداری باید مراقب عکس‌العمل‌های خود باشد و همچنان دست‌های عابر بالا باشد. سپس نگهداری به آرامی می‌گوید اسم شب؛ عابر باید جزء اول کلمه شناسایی را بگوید. بعد نگهداری برای شناساندن خود جزء دوم اسم شب را می‌گوید و عابر بعد از آن جزء سوم اسم شب را می‌گوید. در این موقع که عابر شناسایی شد، نگهداری می‌تواند اجازه نزدیک شدن به پست نگهداری را به وی بدهد؛ اما نگهداری نباید از سنگر خود خارج شود.

### ■ اگر عابر ناشناس بود :

عابر ممکن است که بگوید آشناست. نگهداری می‌گوید آشنا کیستی؟ عابر ممکن است هر چیزی بگوید. سپس نگهداری با کلمه پیش عابر را به جلو می‌کشاند و در فاصله مناسبی از سنگر او را با یک ایست بلند

متوقف می‌کند و از وی کلمه شناسایی را می‌خواهد. پس از اینکه عابر کلمه شناسایی را نداد؛ با او به ترتیب زیر برخورد می‌شود که در اینجا دو حالت دارد: نگهبان یک نفر باشد یا نگهبان دو نفر باشند.

اگر نگهبان یک نفر بود، بهتر است عابر را در حالتی که بر او تسلط دارد، نگاه دارد و پاس بخش را خبر کند.

اگر نگهبان دو نفر باشند، نگهبان مسلح در یک نقطه که کاملاً بر عابر دید و تیر مستقیم داشته باشد، استقرار می‌یابد و نگهبان دوم به بازرسی از او می‌پردازد.

#### ■ مواردی که نگهبان حق تیراندازی دارد:

۱ زمانی که از طرف مسئول شب یا پاس بخش دستور تیراندازی به وی صادر شود.

۲ جان نگهبان در خطر باشد.

۳ اگر عابر متوقف نشد، یک تیر هوایی شلیک کند و بعد از اینکه اعتنایی نکرد، پاهایش را نشانه رود. در بعضی از مناطق ممکن است به خاطر حساسیت منطقه به نگهبان گفته شود که اگر عابر با اولین تیر متوقف نشد (تیر هوایی) با تیر دوم او را هدف قرار دهد.

#### ■ اصطلاحات نگهبانی

۱ وسایل ارتباطی: وسایل ارتباطی که در پست‌ها از آنها استفاده می‌شود، عبارت‌اند از تلفن صحرائی (قورباغه‌ای)، بی‌سیم و آیفون.

۲ علائم قراردادی: مانند شلیک هوایی، سوت، صدای حیوانات و....

۳ پاسدارخانه: محلی است که نگهبان‌ها در آنجا جمع می‌شوند و کارهای مربوطه را انجام می‌دهند.

۴ مسئول شب: مسئولیت نظارت بر انجام وظایف محوله بر نگهبانان را برعهده دارد و در غیبت فرمانده پادگان و معاون او موظف است به امور پادگان رسیدگی کند.

۵ مسئول پاسدارخانه: کلیه اموری که در پاسدارخانه انجام می‌شود، مانند بازجویی افراد دستگیر شده، نظارت بر انضباط نگهبانان و تعیین اسم شب بر عهده مسئول پاسدارخانه است.

۶ پاس بخش: فردی که مسئولیت امور زیر را به عهده دارد:

الف) مشخص کردن و تنظیم لوح نگهبانی

ب) توجیه نفرات: قبل از ورود به پست و واگذار کردن آنها به منطقه واگذار شده

پ) گرفتن کلمه شناسایی از مسئول پاسدارخانه و انتقال آن به نگهبانان

ت) سرکشی دائم به پست‌ها و تعویض به موقع آنها

ث) پیش‌بینی ذخیره افراد آماده برای مواقع لازم مانند نگهبان آماده، تلفنچی و ...



فصل چہارم

# دفاع غیر نظامی

درس نهم

# شناخت و مقابله با جنگ نرم



جنگ نرم :

- یعنی «جنگ به وسیله ابزارهای فرهنگی و پیشرفته امروزی»؛
- یعنی «جنگ به وسیله نفوذ، دروغ و شایعه پراکنی»؛
- یعنی «تهاجم به مرزهای ایمانی، عقیدتی و فرهنگی».

حضرت آیت الله خامنه‌ای، رهبر معظم انقلاب اسلامی ۱۳۸۸/۰۹/۰۴

## جنگ نرم

در طول تاریخ این مرز و بوم، دشمنی ابرقدرت‌ها با ما به صورت توطئه‌های مختلفی در قالب جنگ سخت مانند درگیری قومی، ترور، کودتای نظامی، تهاجم نظامی (جنگ تحمیلی) و جنگ نرم مانند شبیخون فرهنگی طراحی و اجرا شده است. پس از ناکامی دشمنان در جنگ سخت، آنان جنگ نرم را با شدت و گستردگی بیشتری ادامه داده‌اند.

در جنگ نرم دشمنان به دنبال تسخیر باورها و ارزش‌های یک ملت‌اند. تسخیر قلب‌ها و مغزهای مردم کشورهای دیگر هدف اصلی جنگ نرم است. وقتی دشمنان به هدف خود برسند، در حقیقت جبهه مقابل را به جبهه خودی تبدیل کرده‌اند و در چنین صورتی دیگر نیازی به تسخیر نظامی کشور هدف و یا دخالت رسمی و مستقیم در نظام حاکم نیست، بلکه این اهداف را خود آن ملت که همگی یا بخش عمده‌ای از آنها در اثر جنگ نرم به جبهه مقابل پیوسته‌اند، تأمین می‌کنند. اگر نیازی هم به جنگ نظامی باشد، با کمترین مقاومت از سوی کشور مورد تهاجم روبه‌رو خواهند شد و با هزینه‌ای بسیار کم به هدف خود خواهند رسید.

در جنگ نرم دشمن سعی می‌کند با برنامه‌ریزی کامل و دقیق و با استفاده از همه ابزارهای ممکن بر باورها، ارزش‌ها، احساسات و رفتارهای جامعه هدف تأثیر بگذارد. به گونه‌ای که آنان همان چیزی را باورداشته باشند که دشمن می‌خواهد، همان کاری را انجام دهند که او دوست دارد. همان احساسات و تمایلاتی را ابراز نمایند که دشمن اراده کرده است. در جنگ نرم مهاجمان سعی می‌کنند از طریق تغییرات فکری و فرهنگی مردمان جامعه هدف را ناخودآگاه به نیروی خودی تبدیل نمایند.

«در جنگ نرم دشمن به سراغ سنگرهای معنوی می‌آید که آنها را محو کند. دشمن به سراغ ایمان‌ها، معرفت‌ها، عزم‌ها، پایه‌ها و ارکان اساسی یک نظام و کشور می‌آید که اینها را منهدم کند. نقاط قوت را در تبلیغات خود به نقاط ضعف تبدیل کند. فرصت‌های یک نظام را به تهدید تبدیل کند.»

(مقام معظم رهبری عجالتاً)

### هدف جنگ نرم

هدف جنگ نرم این است که باورها و ارزش‌های جامعه هدف را به گونه‌ای جهت دهند که همچون مهاجمان بیندیشند، همچون آنان فکر کنند و هرآنچه آنان خوب می‌دانند، خوب بدانند. هرآنچه دشمن زشت می‌پندارد زشت بدانند. نه تنها از همفکری و همسویی با دشمنان قسم‌خورده خود احساس شرمندگی نکنند، بلکه با افتخار از آن یاد کنند.



## ■ اهداف جنگ نرم

- ۱ تحریک و هدایت احساسات در جهت اهداف و خواسته‌های دشمن
- ۲ ایجاد اختلاف و قراردادن مردم کشور در مقابل همدیگر
- ۳ بدبین کردن مردم نسبت به وضعیت فعلی و آینده کشور
- ۴ سیاه‌نمایی و القای وجود بحران در کشور
- ۵ ایجاد ناامیدی و القای بن‌بست
- ۶ برجسته‌سازی نقاط ضعف و انکار پیشرفت‌ها

## ■ حوزه‌های جنگ نرم



## ■ حوزه فرهنگی

همانطور که می‌دانید فرهنگ هر کشور، باورها و ارزش‌های مردم آن است و رسانه‌ها ابزار انتقال فرهنگ‌ها بین ملت‌ها هستند. معمولاً در رسانه‌ها سبک زندگی خاصی توسط هنرمندان، ورزشکاران، ستاره‌ها و مشاهیر به شکلی جذاب تبلیغ می‌شود. سبک خاصی از پوشش، عادات رفتاری، انواع غذاها،



نمادها، موسیقی و حتی اصطلاحات خاصی در گفتگوها ترویج می‌شود. مخاطبین رسانه با پیروی از سبک زندگی شخصیت محبوب خود، مانند آنها رفتار کرده و به آرامی ارزش‌ها و باورهای جدیدی پیدا می‌کنند، این موضوع اگر در کل جامعه گسترش پیدا می‌کند، به تدریج تغییر سبک زندگی و غلبه فرهنگی به وجود می‌آید. حال اگر مردم قهرمانان نامناسبی را به عنوان الگوی روش زندگی خود ترجیح بدهند در این مبارزه فرهنگی شکست خواهند خورد.



ویروس کرونا در ایران جان دست کم چندین نفر را گرفته است.



سازمان گزارشگران بدون مرز: ایران اطلاع‌رسانی مستقل درباره کرونا را سرکوب می‌کند.



پرزیدنت ترامپ بار دیگر صحت آمارهای رژیم ایران در مورد کرونا را زیر سؤال برد.

## حوزه اجتماعی

رفتارهای جامعه انسانی متأثر از هویت ملی، چارچوب‌های فکری و عادات‌های رفتاری آنهاست. انسجام ملی، امید به آینده، شور و شوق و پویایی جامعه به نحوه نگرش آن جامعه به موضوعات مختلف بستگی دارد. رسانه‌ها با جهت‌دهی به اولویت‌های زندگی جامعه، رفتارهای مردم را هدایت می‌کنند. معمولاً رسانه‌های دنیا تلاش دارند که با ترویج ناامیدی نسبت به آینده کشور و بزرگ‌نمایی اختلافات قومی و مذهبی، روحیه ملی را تضعیف کنند. همچنین شبکه‌های اجتماعی در این عرصه جایگزین شبکه‌های انسانی شده و سلیقه‌ها و ذائقه‌های جامعه را شکل می‌دهند.

### فعالیت (۱)

بررسی کنید چرا رسانه‌های بیگانه در موضوع بیماری حاصل از ویروس کرونا به جای تمرکز بر توصیه‌های بهداشتی بر تعداد درگذشتگان تأکید داشتند.

## حوزه اقتصادی

در اقتصاد دنیای امروز مردم جامعه نقش اساسی را در تغییرات تولید و مصرف کالاها ایفا می‌کنند. رسانه‌ها با استفاده از ابزارهای تبلیغاتی و جذاب می‌توانند نگاه تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان را به سوی کالاهای خاصی هدایت کنند. علاوه بر این ترویج باورهای غلطی مانند ترجیح کالای خارجی بر داخلی، بی توجهی به تولید داخل توسط مسئولین، مصرف‌گرایی و توجه به کالاهای لوکس می‌تواند شرایط اقتصادی کشور را نابسامان کند. همچنین رسانه‌های غربی با القای آشفتگی فضای کسب و کار، ترغیب مردم به خرید ارز و سکه و کالایی که نیازی به آن ندارند، به این نابسامانی دامن می‌زنند. مثلاً در موضوع کرونا توجه به شایعه کمبود شدید کالاهای بهداشتی و ضروری، صف‌های طولانی و ازدحام در فروشگاه‌ها را نتیجه داد.



وزارت خزانه‌داری آمریکا ۹ نهاد و شهروند ایرانی را تحریم کرد.

### فعالیت (۲)

بررسی نمایید خرید کالای تولید داخل چه تأثیری بر جهش تولید و شکوفایی اقتصاد کشور عزیزمان ایران دارد؟

## حوزه سیاسی

در نظام مردم‌سالاری دینی، مردم نقش اساسی را در پشتیبانی و حمایت از تصمیمات مسئولین سیاسی کشور ایفا می‌کنند. بنابراین یکی از برنامه‌های اصلی رسانه‌های بیگانه القای ناکارآمدی نظام و تأثیر نداشتن آرای مردم در سرنوشت کشور است. این رسانه‌ها با صرف هزینه‌های هنگفت به اختلاف نظرهای سیاسی دامن زده، اکثر موضوعات و مسائل جاری جامعه را سیاسی نشان‌داده و دائماً از مخالفان حمایت می‌کنند.



### فعالیت (۳)

چرا رسانه‌های خارجی به صورت هماهنگ با شایعه تکثیر کرونا، مردم را از حضور در جشن ملی ۲۲ بهمن منع می‌کردند؟

## حوزه علمی

رسانه‌های جهان در این عرصه سعی دارند تا با برجسته‌کردن نقاط ضعف نظام آموزشی کشور آن را ناکارآمد نشان دهند. همچنین امید به آینده مناسب را در نسل جوان که موتور محرک کشور در حرکت پویای علمی هستند از بین می‌برند. توجه افراطی به بازی‌ها و سرگرمی‌ها به جای کتاب و مباحث

علمی، باعث گسترش تبدیلی و تن‌پروری می‌شود. بزرگ‌نمایی ضعف در تولید و اشتغال جوانان و سرپوش‌گذاشتن بر موفقیت‌های علمی ایرانیان در داخل و خارج از کشور مسیر علمی را ناامیدکننده نشان می‌دهد. این امر باعث می‌شود جوانان نسبت به تلاش در عرصه علمی ناامید شوند و قدرت علمی کشور کاهش پیدا کند.

#### فعالیت (۴)

در خصوص دستاوردهای علمی چندسال اخیر کشور در موضوعات مختلف تحقیق نموده و در کلاس بحث نمایید.

#### حوزه زیست محیطی

یکی از عرصه‌های اصلی در جنگ نرم ترویج فرهنگ نادرست رفتار با طبیعت و برخورداری از محیط زیست می‌باشد. سبک زندگی ماشینی و رفاه‌طلبی باعث شده تا بخش بزرگی از منابع طبیعی کشور مانند جنگل‌ها، سواحل دریا، رودخانه‌ها صرف منافع شخصی شوند. بهره‌برداری نادرست از منابع آب و خاک و تولید بی‌رویه آلودگی و زباله‌های صنعتی از جمله رفتارهایی نادرست در این زمینه است. کاهش تولید محصولات کشاورزی در برخی از روستاها خصوصاً در شمال کشور و مناطق کم‌بارش وابستگی اقتصادی را نیز نتیجه می‌دهد.



## روش‌های مقابله با جنگ نرم

«در جنگ نرم هیچ وقت عکس‌العملی عمل نکنید. البته پاسخ دشمن را باید داد اما بهتر از عکس‌العملی عمل کردن و واکنشی عمل کردن، عمل کردنِ کُنشی و ابتکاری است. یک قدم همیشه از دشمن خودتان جلوتر باشید؛ حدس بزنید که دشمن چه کار می‌خواهد بکند، چه حرکتی می‌خواهد انجام بدهد، حرکتِ خنثی‌کننده و پیش‌گیرنده را قبل از او انجام بدهید؛ مثل یک شطرنج‌باز ماهر که حدس می‌زند طرف مقابل چه حرکتی را انجام خواهد داد، و قبل از اینکه حرکت را انجام بدهد، کاری را انجام می‌دهد که او قفل بشود، نتواند آن حرکت را انجام بدهد؛ همیشه جلوتر از او حرکت کنید.»

(مقام معظم رهبری در دیدار بسیجیان ۱۳۹۸/۹/۶)

### مراحل مقابله با جنگ نرم

گام اول	گام ابتدایی برای مقابله با جنگ نرم پذیرش وجود این جنگ است.
گام دوم	شناخت دشمن، برنامه‌های دشمن و روش‌های مقابله با آنهاست.
گام سوم	شناخت فرهنگ و تاریخ پرافتخار سرزمین مان و آشنایی با جذابیت‌های آن است.
گام چهارم	تشخیص الگوها و ارزش‌های نامناسب فرهنگی که در رسانه‌ها تبلیغ می‌شود.
گام پنجم	برنامه‌ریزی برای مقابله با جنگ نرم دشمن براساس شناخت صحیح می‌باشد.





درس دهم

## پانزدهم خرداد



« کشور امروز درگیر جنگ اقتصادی، امنیتی و بالاتر از همه جنگ فرهنگی است، این را اگر کسی نداند خواب خواهد ماند. منتها حالا بعضی‌ها نمی‌خواهند این را بفهمند، چون اگر چنانچه باور کنند، تکلیف به گردنشان می‌گذارد. بعضی‌ها هم کشش آن را ندارند. اما واقعیت قضیه این است، کسی که اهل مبارزه است، بیدار است.»

حضرت آیت الله خامنه‌ای، رهبر معظم انقلاب اسلامی ۱۳۹۴/۲/۲۴



قبل از آغاز درس، فیلم شماره ۱ درس ۱۰ (پدافند غیر عامل) را ببینید.



## پدافند غیر عامل

اقدامات غیر مسلحانه که موجب افزایش بازدارندگی<sup>۱</sup>، کاهش آسیب پذیری، تداوم فعالیت های ضروری و ارتقای پایداری ملی در برابر تهدیدها می شود.

### یک رؤیا

..... نیمه شب سرد پاییزی است. خواب می بینم دشمن به بسیاری از شهرها و روستاها حمله هوایی و میکروبی کرده است. عدم آمادگی مردم و غافلگیری مردم بحران هایی ایجاد کرده و مشکلات زیادی را به بار آورده است. آب رسانی، روشنایی، وسایل کمک های اولیه و دارو از جمله این کمبودها و مشکلات است. اعضای خانواده ام به شدت آسیب دیده یا مفقود شده اند. در اوج نگرانی و سردرگمی از خواب پریدم و عرق سرد بر پیشانی ام نشست. صدها بار خدای یکتا را شکر کردم و خوشحال شدم که خواب دیده ام و ...

**نکته:** اگر فرد مذکور خواب ندیده بود و در عالم بیداری چنین وقایعی اتفاق می افتاد، چه باید می کرد؟

## برخی از مأموریت های پدافند غیر عامل

- ۱ کاهش آسیب پذیری و افزایش ایمنی زیرساخت های ملی و مراکز حیاتی
- ۲ اداره امور مردم و تداوم خدمات در شرایط جنگ و تهدید دشمن
- ۳ حفظ و پایدارسازی زیرساخت های کشور
- ۴ برآورد تهدیدات و آسیب پذیری زیر ساخت های کشور

۱- بازدارندگی: اقداماتی که برای پیشگیری از نفوذ و تجاوز دشمن صورت می گیرد.





### فعالیت (۱)

- وظایف و مأموریت‌های سازمان پدافند غیرعامل را در کلاس به بحث بگذارید.
- دربارهٔ زیرساخت‌های کشور با سایر دانش‌آموزان در کلاس گفت‌وگو کنید.

### بیشتر بدانید (۱)



سازمان پدافند غیرعامل مأموریت‌های خود را در ۸ محور پیگیری می‌کند که هر مأموریت را به یک واحد سازمانی واگذار کرده که به آنها «قرارگاه» گفته می‌شود و بخش عملیاتی یا اجرایی مأموریت‌ها را برعهده دارند.

## برخی از اولویت‌های پدافند غیرعامل

### پدافند سایبری



به دنیای مجازی یا هر آنچه که مربوط به شبکه‌های رایانه و اینترنت است، فضای سایبر می‌گویند.

هرگونه عمل خصمانه علیه سیستم‌های رایانه‌ای را با هدف کاهش کارایی یا ناتوان‌سازی آنها جنگ سایبری می‌گویند.

نفوذ به شبکه رایانه‌ای را «هک» و افراد نفوذکننده را «هکر» می‌گویند.

## فعالیت (۲)

اطلاعات و اخبار مربوط به «هک» و «هکرها» را در کلاس به بحث بگذارید.

### فعالان میدان نبرد سایبر

۱ افراد مستقل : مردم عادی به ویژه جوانان و متخصصان رشته‌های رایانه که به صورت فردی یا گروهی اغلب با انگیزه‌های کسب هیجان، قدرت و یا مبارزه طلبی فعالیت می‌کنند.



۲ شرکت‌ها و بنگاه‌های کسب و کار : این گروه بیشتر با نگرش مادی و به منظور کسب منفعت اقتصادی در فضای رقابتی موجود، دست به حملات سایبری می‌زند.



۳ گروه‌های خلافکار : به صورت سازمان یافته به دنبال اختلال در نظم عمومی و ناکارآمد جلوه دادن قابلیت‌های فناورانه و کسب سود از طریق حمله به حساب‌های بانکی، رمز عبور و ... هستند.



۴ بخش دولتی و نظامی : ادارات پلیس، گروه‌های ویژه ضدتروریستی، آژانس‌های اطلاعاتی و امنیتی از فعال‌ترین بازیگران جنگ سایبری‌اند.

## بیشتر بدانید (۲)

چند حمله سایبری :

- ۱ در سال ۲۰۱۰ میلادی آمریکایی‌ها با ویروس مشهور به «استاکس‌نت» به تأسیسات اتمی جمهوری اسلامی ایران حمله کردند.
- ۲ در سال ۲۰۱۲ میلادی هند اطلاعات کمیسیون دو جانبه چین و آمریکا را هک کرد.
- ۳ در سال ۲۰۱۶ دولت عربستان سعودی به شبکه‌های چند شرکت ایرانی حمله کرد.



فیلم شماره ۳ درس ۱۰ (پدافند اقتصادی) را ببینید.



## پدافند اقتصادی

«سه عامل اساسی اقتدار ملی : اقتصاد قوی و مقاوم، علم پیشرفته و روزافزون و حفظ روحیه انقلابی گرایي در همه به خصوص جوان‌ها، اینهاست که می‌تواند کشور را حفظ کند؛ آن وقت دشمن مأیوس خواهد شد».

حضرت آیت الله خامنه‌ای، رهبر معظم انقلاب اسلامی ۱۳۹۴/۶/۱۸



پدافند اقتصادی یعنی در وضعیت حمله همه‌جانبه اقتصادی دشمن با آغاز سیاست‌ها و رفتارهای مناسب، تهدید را تبدیل به فرصت کنیم و باعث رشد جهشی اقتصاد کشور شویم.

**تحریم اقتصادی :** دشمنان انقلاب اسلامی با ایجاد محدودیت‌های شدید اقتصادی برای ملت ما درصدد تسلیم کردن نظام در برابر خواسته‌های نامشروع و زورگویانه خود هستند. **اقتصاد مقاومتی:** رهبر معظم انقلاب راهکار اساسی مقابله با جنگ اقتصادی را «اقتصاد مقاومتی» می‌داند.

اقتصاد مقاومتی درون‌زا و برون‌زاست. من هیچ‌وقت نگفتم دور کشور حصار بکشیم؛ اما این درون‌زایی را فراموش نکنیم. اگر اقتصاد ملی از درون نجوشد و فوران نکند، به جایی نخواهد رسید. بله، تعامل با دنیا در زمینه‌های اقتصادی خیلی خوب است؛ اما تعامل هوشمندانه و تعاملی که معنایش درون‌زایی اقتصاد باشد.

حضرت آیت الله خامنه‌ای، رهبر معظم انقلاب اسلامی، ۱۳۹۴/۱۱/۲۸

### فعالیت (۳)

۱ تحریم اقتصادی و آثار آن را بر زندگی مردم در کلاس بررسی و موارد آن را فهرست کنید.

.....  
.....  
.....

۲ برخی از راهکارهای اساسی مقابله با تحریم اقتصادی کدام‌اند؟

.....  
.....  
.....

۳ با گفت‌وگوی گروهی معایب اقتصاد متکی به خام فروشی نفت را بررسی کنید.

.....  
.....  
.....



## پدافند زیستی

هر رویداد و حادثه طبیعی یا غیرطبیعی با استفاده از عوامل زیستی<sup>۱</sup> و فراورده‌های آنها<sup>۲</sup> که باعث آسیب‌زدن به سرمایه‌های انسانی و منابع ملی<sup>۳</sup> می‌گردد، تهدید زیستی محسوب می‌شود.



### بیشتر بدانید (۳)

رصد و پایش، آشکارسازی، هشداردهی، تشخیص، تصمیم و عملیات، کنترل، حفاظت و پیشگیری، امداد و نجات، درمان، بازیابی و بازتوانی منابع، محدودسازی و رفع آلودگی از جمله اقدامات پدافند زیستی محسوب می‌شوند.

۱- عوامل زیستی: باکتری‌ها، ویروس‌ها، قارچ‌ها و میکروب‌ها

۲- فراورده‌های زیستی: توکسین‌ها، ژن‌ها، پروتئین‌ها، هورمون‌ها و موارد مشابه

۳- منابع ملی: دام، نباتات، محیط‌زیست، منابع طبیعی، آب آشامیدنی، مواد، تجهیزات و ابنیه

## فعالیت (۴)

۱ درباره پدیده بیوتروریسم (تروریسم زیستی) مطالعه و تحقیق کنید و نتایج را در کلاس درس ارائه دهید.

۲ پدافند پرتوی و شیمیایی چیست؟ به صورت گروهی تحقیق و نتایج را به دبیر محترم تحویل دهید.

۳ درباره مجموعه تلویزیونی «شیوع» که در اسفند ۱۳۹۴ از شبکه یک سیما جمهوری اسلامی پخش شد، گفت و گو کنید<sup>۱</sup>.



در شرایط حساس کنونی که دشمنان استقلال و آزادی میهن اسلامی، چشم طمع بر مال، جان و آبروی ما دوخته اند، لازم است با عزم و همبستگی ملی، از انقلاب اسلامی و دستاوردهای آن مراقبت کنیم.

## فعالیت (۵)

در منطقه و محل زندگی شما مهم ترین اولویت ها در پدافند غیرعامل کدام یک از موارد زیر است؟ اولویت اول تا هشتم را مشخص کنید:

- |                          |                         |                          |                                     |
|--------------------------|-------------------------|--------------------------|-------------------------------------|
| <input type="checkbox"/> | حوزه عمران و ساخت و ساز | <input type="checkbox"/> | حوزه صنایع                          |
| <input type="checkbox"/> | حوزه دارو، آب و غذا     | <input type="checkbox"/> | حوزه مخابرات و تلفن همراه           |
| <input type="checkbox"/> | حوزه انرژی              | <input type="checkbox"/> | حوزه دفاع (مرزها، مناطق حساس و ...) |
| <input type="checkbox"/> | فضای مجازی              | <input type="checkbox"/> | حوزه حمل و نقل                      |
| - سایر .....             |                         |                          |                                     |

۱- این مجموعه از بخش آرشیو شبکه تلویزیونی سلامت [salamattv.ir](http://salamattv.ir) قابل مشاهده می باشد.

## بیشتر بدانید (۴)

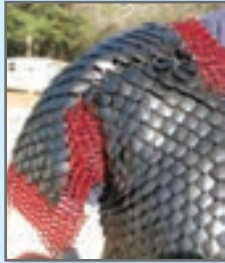


«پدافند غیرعامل در آینه تاریخ»

۱ ساخت اسب تروا توسط اودیسیوس  
در ۲۱۲ سال قبل از میلاد حضرت مسیح ﷺ

۲ خداوند به حضرت داوود ﷺ ساخت زره را تعلیم می فرماید تا از آسیب های جنگ در  
امان باشند.

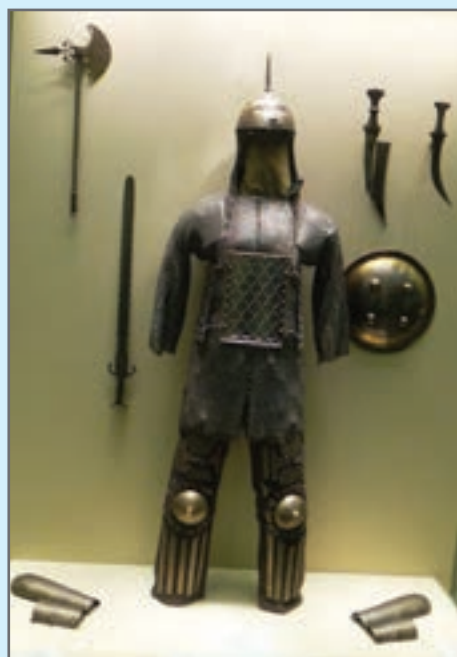
... و ما به او ساخت زره را تعلیم نمودیم تا شما را از آسیب جنگ در امان بدارد. پس آیا  
از شکر گزارانید؟  
سوره انبیاء، آیه ۸۰



۳ ایران با توجه به موقعیت ویژه خود در طول تاریخ مورد طمع دشمنان بوده است و به منظور  
در امان ماندن از خطر، مردم به ساخت دژ، قلعه، برج و بارو، رباط، ارگ، کهن دژ، دربند، خندق  
و دروازه روی آورده اند که از گونه های مختلف معماری سنتی ایرانی است.



۱۶ حادثه لیلۃ المبیت در شب هجرت پیامبر ﷺ (خوابیدن حضرت علی علیه السلام در بستر پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم) و غافلگیر شدن مهاجمان، حفر خندق به پیشنهاد سلمان فارسی در جنگ احزاب، شعله‌ور ساختن مشعل در اطراف مکه برای ایجاد رعب و وحشت در دشمن به هنگام فتح مکه (سال هشتم هجری)، ایجاد موانع و دام‌های آهنین در مسیر حرکت دشمن (محاصره طائف) و سرگردان و گمراه ساختن دشمن از جمله اقدامات پدافند غیرعامل در صدر اسلام است.





درس یازدهم

# امتی و پیشگیری



ما باید از مصیبت درس بگیریم و با پندگیری و عبرت گیری از بلاهای گذشته، آینده خود را آنچنان بسازیم که هم از حوادث آینده جلوگیری کنیم؛ هم مشکلاتی که بر اثر حادثه پیش آمده، تا آنجایی که ممکن است، جبران کنیم؛ و هم دستاوردهای جدیدی به دست آوریم. این، نگاه مثبت و اسلامی است.

حضرت آیت الله خامنه‌ای، رهبر معظم انقلاب اسلامی ۱۳۸۴/۲/۱۳



## به هشدارها توجه کنیم

شما تاکنون شاهد برخی حوادث طبیعی و غیرطبیعی بوده‌اید. خسارت‌های جانی و مالی این حوادث نگران‌کننده است. علم و دین ما را به آینده‌نگری و چاره‌جویی فرا می‌خواند. بهتر است در مواجهه با مخاطرات و حوادث گوناگون به فکر ایمنی و پیشگیری باشیم و به هشدارهایی که از طریق رسانه‌ها اعلام می‌شود توجه کنیم.



## فعالیت (۱)

- ۱ حوادث فیلم یا تصاویر صفحه قبل را از جوانب مختلف در گروه خود بررسی و تشریح کنید.
- ۲ برای جلوگیری از خسارت‌های جانی و مالی، اقدامات ایمنی و پیشگیرانه را پیشنهاد کنید.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

## یک خاطره

پدرم تعریف می‌کرد که در روستای ما رودخانه‌ای جاری بود که آب کم و زلالی داشت و فضای اطراف آن را درختان سرسبز و درختچه‌های پرگل پوشانده بود. در یکی از روزهای جوانی با دوستم به بهانه درس خواندن به رودخانه رفتیم. من روی سنگی که در وسط رودخانه بود نشستم و شروع به خواندن کتاب کردم. در مسافتی دورتر خانواده‌ای در کنار رودخانه زیراندازی انداخته و نشسته بودند. مدتی گذشت که احساس کردم هوا ابری و خورشید کم‌رنگ شده و بالای تپه ابر سیاهی آسمان را پوشانده است. من از روی تخته سنگ برخاستم و خود را به نقطه بلندی در کنار رودخانه رساندم. دوستم در کنار رودخانه به درختی تکیه داده و سرگرم مطالعه بود. او را صدا زدم و از تغییر آب رودخانه، ابر سیاه و احتمال بارندگی باخبر کردم. او سریع به جایی که من بودم آمد... ناگهان با وزش باد و رگبار شدید هوا طوفانی شد. بعد از مدت کوتاهی سیلاب‌زدگی رودخانه را گل آلود کرد و تخته سنگی را که من روی آن نشسته بودم در بر گرفت. آن خانواده نیز سریع به طرف بلندی رفتند ولی سبید و بخشی از اثاثیه آنان را سیلاب با خود برد...

## فعالیت (۲)



اگر شما در چنین موقعیتی قرار می‌گرفتید، چه واکنشی از خود نشان می‌دادید؟

.....  
.....  
.....

بعد از بحث و گفت‌وگو با هم‌کلاسی‌هایتان اقدامات ایمنی و پیشگیرانه را به ترتیب اهمیت برای این حادثه بنویسید.

.....  
.....  
.....

## مخاطره

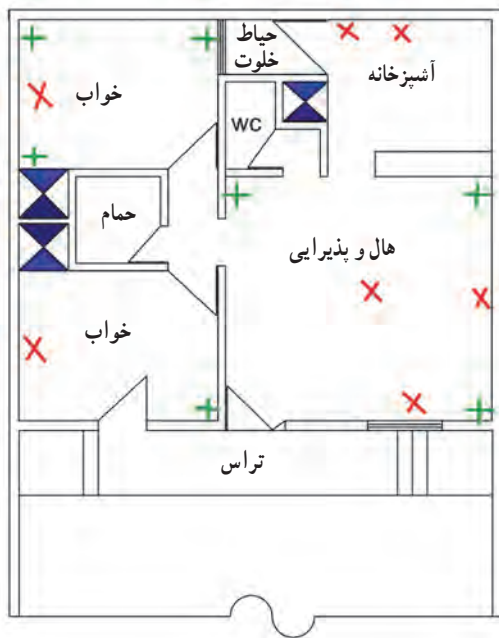
مخاطره به یک پدیده (مانند زلزله)، ماده (مانند گاز) و فعالیت انسانی (مانند آتش‌سوزی) گفته می‌شود که باعث صدمات و تلفات جانی و مالی به انسان یا تخریب طبیعت می‌شود. مخاطره ممکن است منجر به از بین رفتن معیشت، کاهش خدمات و از هم گسیختگی اجتماعی و اقتصادی شود. منشأ مخاطرات ممکن است طبیعی (مانند زلزله)، انسانی (مانند آتش‌سوزی منازل) یا ترکیبی از طبیعی و انسانی (مانند برخی از سیل‌ها) باشد.

## نقشه خطر بلایا

رسم نقشه خطر بلایا، در واقع یک روش آموزشی برای مشارکت اعضای خانواده در برنامه‌ریزی برای مقابله با خطر بلایاست. برای رسم نقشه خطر ابتدا نوع مخاطره را مشخص می‌کنیم و سپس نقشه آن را ترسیم می‌کنیم.

### مثال ۱: مخاطره زلزله

۱ نقشه خانه (محل سکونت) خودتان شامل دیوارها، در ورودی، هال و پذیرایی، اتاق خواب، آشپزخانه، دستشویی و... را ترسیم کنید.



نمونه‌ای از نقشه خطر بلایا در مخاطره زلزله

۲ جای اجسام بزرگ (مانند یخچال، فریزر، قفسه‌ها و...) و اجزایی که در اثر زلزله ممکن است سقوط کنند را مشخص کنید.

۳ نقاط پرخطر را با علامت ضربدر قرمز رنگ (X) و نقاط امن برای پناه گرفتن را با علامت به علاوه سبز رنگ (+) مشخص کنید.

توجه: شما باید نقاط خطر را با کارهایی که انجام می‌دهید (خطر غیرسازه‌ای) برطرف کنید.

### مثال ۲: مخاطره سیل

۱ محدوده منطقه یا محله زندگی خود را با خطوط ساده مشخص کنید.

۲ نقاط مهم منطقه یا محله زندگیتان (مانند مسجد، مدرسه، بزرگراه، پل و...) را مشخص کنید.

۳ مسیر سیل احتمالی را با فلش قرمز رنگ (←)، نقاط امن را با دایره سبز رنگ (O) و مسیر فرار

از خطر سیل را با فلش آبی رنگ (←) نشان دهید.

### فعالیت (۳)

- ۱ نقشه خطر بلایای محل سکونت خود را برای مخاطرات سیل، زلزله و آتش‌سوزی ترسیم کنید و با اعضای خانواده خود درباره آن بحث و گفت‌وگو کنید.
- ۲ با اعضای خانواده خود جمع شوید، درخصوص مخاطرات محل زندگی خود بحث و گفت‌وگو کنید و با همکاری آنها جدول زیر را کامل کنید.

مخاطرات محل زندگی شما	احتمال وقوع (صفر، کم، متوسط، زیاد)	برای کم کردن خطر، چه کارهایی باید انجام دهیم.
زلزله		
سیل		
آتش‌سوزی		
حوادث جاده‌ای		
ریزگرد و آلودگی هوا		
برف و کولاک		
...		
...		

### اهمیت ایمنی و پیشگیری

هر روز در رسانه‌ها از وقوع حادثه‌ای در اطرافمان باخبر می‌شویم. در اکثر موارد علل واقعی این اتفاقات بی‌احتیاطی و بی‌اطلاعی است. به همین دلیل برای پیشگیری از وقوع حوادث در جهان و به‌ویژه در کشورمان قوانین ایمنی را مصوب کرده‌اند و به اجرا گذاشته‌اند. در وقوع سوانح، مدیریت متمرکز دولتی به تنهایی پاسخگوی واکنش اضطراری نیست. لذا به منظور افزایش ایمنی، نیاز به مشارکت مردم و آموزش‌های علمی و مهارتی در زندگی امری ضروری است.

به مجموعه فعالیت‌هایی که کاربرد به موقع و مؤثر آنها می‌تواند از وقوع حوادث و آسیب‌ها در زندگی جلوگیری کند، ایمنی و پیشگیری گفته می‌شود.

## فعالیت (۴)

در گروه کلاسی وضعیت ایمنی مدرسه خود را در برابر مخاطرات مختلف مانند سیل، زلزله و آتش‌سوزی بررسی و گزارشی را در کلاس ارائه کنید. برای رفع موارد مطرح شده پیشنهاد و راهکارهای خود را نیز ارائه کنید.

## علاج واقعه قبل از وقوع باید کرد

اقدامات ایمنی و پیشگیرانه برای همگان و در همه جا لازم و ضروری است. عدم وقوع حادثه در بازه زمانی نسبتاً طولانی نباید موجب غفلت و احساس امنیت برای ما شود.

## فعالیت (۵)

برای پاسخگویی به دو سؤال اساسی «قبل از وقوع حادثه چه چیزی باید بدانیم؟» و «چه کارهایی باید انجام دهیم؟» توصیه‌هایی در ادامه آمده است، فکر کنید و نکاتی را در جاهای خالی بنویسید.

### تصادفات جاده‌ای

- کمربند ایمنی برای تمامی سرنشینان خودرو ضروری است.
- رعایت سرعت و سبقت مجاز؛
- همراه داشتن بیمه‌نامه شخص ثالث و وسیله نقلیه؛
- .....



### غرق شدگی

- توجه به تابلوهای هشداردهنده در نزدیکی دریا، دریاچه و رودخانه‌ها؛
- به هیچ‌وجه تنها و در محیط‌هایی که غریق نجات حضور ندارد، شنا نکنید؛
- .....
- .....



## سیلاب



- از ساختن خانه در بسترهای سیل خیز و حریم رودخانه بپرهیزید؛
- وسایل الکترونیکی را در سطحی بالاتر از زمین قرار دهید؛
- داشتن پوشش بیمه در برابر خطر سیل؛
- .....



- آلودگی هوا و گردوغبار
- استفاده از وسایل نقلیه عمومی؛
- استفاده از دوچرخه و پیاده روی به ویژه برای مسافت های کوتاه؛
- .....
- .....



- آتش سوزی
- از نگهداری مواد آتشزا، تهیه و ساخت وسایل آتش بازی خودداری کنید؛
- مواد آتشزا و انفجاری را حتی به مقدار بسیار کم در جیب لباس و کیف خود حمل نکنید؛
- داشتن بیمه نامه آتش سوزی؛
- .....



- نشت گاز (مرگ خاموش)
- برای نصب وسایل گازسوز از متخصص مربوطه کمک بگیرید؛





■ وسایل گازسوز باید دارای لوله‌های استاندارد و دودکش مستقل و مجهز به کلاهک باشند؛

..... ■

..... ■

### زلزله

■ اشیای سنگین (مانند کمد، یخچال و ...) به دیوار یا کف زمین محکم شود؛

■ اشیای سنگین در طبقات پایین و اشیای سبک در طبقات بالاتر کمدها و کابینت‌ها باشد؛

■ داشتن پوشش بیمه در برابر خطر زلزله؛

..... ■

..... ■



صدقه، بلا را دفع می‌کند... .

پیامبر اکرم ﷺ، بحار الانوار، ج ۹۶، ص ۱۳۷

### چند توصیه ایمنی

- ۱ کیف کمک‌های اولیه را در منزل، مدرسه و... داشته باشید.
- ۲ در دوره‌های آموزشی مانورهای ایمنی و پیشگیری شرکت کنید.
- ۳ مسیرهای خروج اضطراری و نقاط امن را مشخص کنید.
- ۴ از مزایا و خدمات بیمه استفاده کنید.

## فعالیت (۶)

دانش‌آموزان عزیز متناسب با شرایط محیط زندگی خود (خانه، مدرسه، محله، شهر و روستا) با راهنمایی معلم یکی از موضوعات زیر را انتخاب کنید و در قالب فیلم، عکس یا پرده‌نگار مستند ارائه دهید.

### موضوعات :

- موارد رعایت و یا عدم رعایت نکات ایمنی و پیشگیری از حوادث؛
- مصاحبه با افرادی که تجربه این نوع حوادث را داشته‌اند؛
- مصاحبه با اعضای فعال حوزه امداد و نجات؛
- آثار سوء ناشی از حوادث.



درس  
دوازدهم

# امداد و نجات



زلزلهٔ بم : ساعت ۲۶ : ۵ بامداد - ۵ دی ماه ۱۳۸۲





## یک تجربه

صدای زوزه باد در خانه می‌پیچید و بدجوری بی‌خوابی به سرم زده بود. در کورسوی چراغ خواب اتاقم، یک لحظه چشمم به لوستر کوچک سقفی افتاد که تکان می‌خورد. دلم لرزید، آب دهانم خشک شد و ترس از «زمین‌لرزه» مثل خوره به جانم افتاد. در یک لحظه لرزش شدید زمین شروع شد. فریاد زدم: پناه بگیرید... از محله و خانه‌ها فریاد و سروصدای عجیبی به گوش می‌رسید. خواهر و مادرم که با فریاد من از خواب پریده بودند، هراسان به حیاط خانه آمدند و پدرم دیر کرد! او را صدا زدم و در همین حین صدای خراب شدن دیوارها و ریختن سقف خانه، ما را به عقب راند. لرزش‌ها که تمام شد، به سراغ پدر رفتیم او برادر کوچک‌ترم را بغل کرده و پناه گرفته بود. اما چون بدنش را محافظ برادرم ساخته بود، تکه‌های دیوار روی کمر و پاهایش افتاده و حسایی زخمی شده بود. پدر با لبخند مظلومانه‌ای بچه را تحویل مادرم داد و او را از زیر آوار بیرون آوردیم.

متأسفانه از لوازم کمک‌های اولیه چیزی در خانه نداشتیم و زخم‌بندی و بستن آتل را بلد نبودیم. با دردسر فراوان و کمک دیگران او را به بیمارستان رساندیم. در بیمارستان غوغایی برپا بود. پرستاری که به سراغ بابا آمد، از کارهای سرهم‌بندی ما ابراز رضایت کرد و از ما خواست در کار امداد و پرستاری به آنان کمک کنیم.



## کمک‌های اولیه

کلیه اقداماتی است که برای نجات جان یا جلوگیری از بدتر شدن وضعیت شخص آسیب دیده، بلافاصله پس از بروز حادثه و قبل از رساندن او به مراکز درمانی توسط یک فرد آموزش‌دیده، انجام می‌شود.

### فعالیت (۱)

۱ کمک‌های اولیه شامل چه اقداماتی می‌شود؟ آیا شما تا به حال با فرد یا افراد مصدوم

مواجهه شده‌اید؟ چه اقدامی کرده‌اید؟

.....  
.....  
.....

۲ از میان اقدام‌های اولیه امدادی کدام یک مهم‌تر است؟

.....  
.....  
.....

### ادامه یک تجربه

در سالن آموزشی بیمارستان، نیروهای داوطلب با روپوش سفید برای آموزش فوریت‌های پزشکی جمع شده بودند. ابتدا رئیس بیمارستان به همه خوشامد گفت و بر دقت و سرعت عمل آنها تأکید کرد. سپس میزان دانش، توانمندی‌ها و تسلط داوطلبان به امداد و کمک‌های اولیه ارزیابی شد. یکی از پزشکان به‌عنوان مدرس کمک‌های اولیه با استفاده از نمایش تصویری و ارائه کتابچه‌ای کوچک آموزش را آغاز کرد.



## مهم‌ترین اقدامات کمک‌های اولیه

### علائم حیاتی

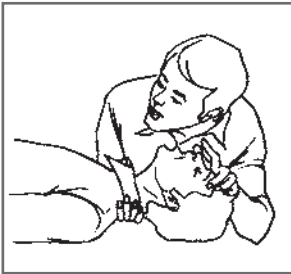
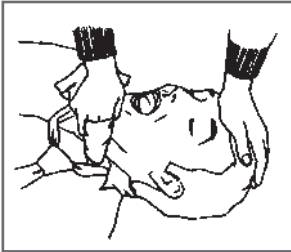
کنترل علائم حیاتی و عوامل تهدید کننده حیات شامل :  
تنفس، نبض، فشار خون و درجه حرارت می‌شود.  
بنابراین ارزیابی اولیه مصدوم عبارت است از :

۱ ایجاد راه هوایی باز ( در دهان و بینی)

۲ برقراری تنفس

۳ جریان خون مناسب

۴ درمان خون‌ریزی



### فعالیت (۲)

با کمک مربی و دانش‌آموزان دوره دیده امداد و هلال احمر کنترل علائم حیاتی را در کلاس تمرین کنید.

### درمان خون‌ریزی خارجی

بخش بعدی کلاس آموزشی ما با این پرسش استاد آغاز

شد :

«آیا مصدوم خون‌ریزی شدید دارد؟» او ادامه داد :

در صورتی که پاسخ مثبت باشد، باید با فشار مستقیم بر روی محل خون‌ریزی یا بالا نگه داشتن عضو (در صورت امکان) از خون‌ریزی جلوگیری کنیم :

۱ چند گاز استریل (یا چند تکه از یک پارچه تمیز) را روی

محل خون‌ریزی بگذارید و با دست روی آن فشار دهید.



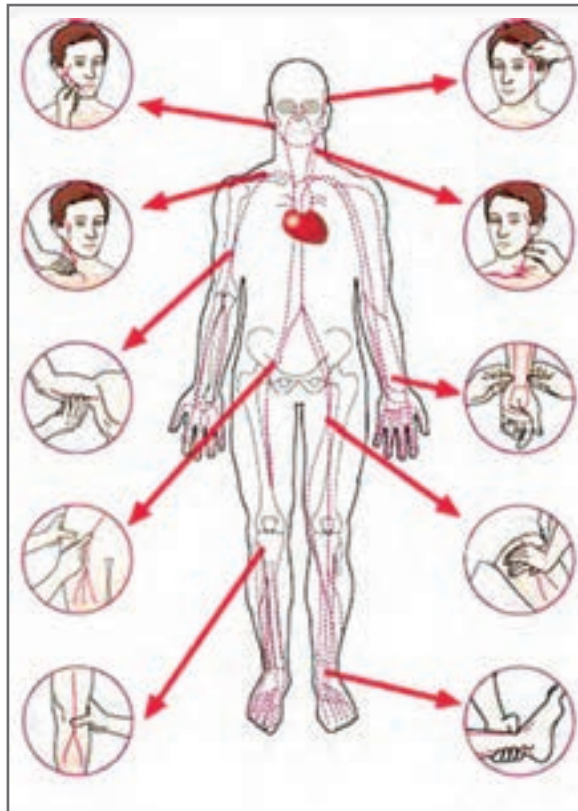




۲ اگر خونریزی در قسمتی از بدن است که امکان قرار دادن آن در سطحی بالاتر از سطح بدن وجود دارد (مثلاً خونریزی در ساعد دست) هم‌زمان با فشار دادن محل خونریزی، عضو خونریزی‌کننده را بلند کنید و بالا نگه دارید.



۳ در حالی که خونریزی را با وارد کردن فشار کنترل می‌کنید، با یک باند دور محل خونریزی را ببندید (البته نه آن قدر محکم که باعث قطع گردش خون شود).



نقاط فشار شریان‌ها در کنترل خونریزی

## ادامهٔ یک تجربه

آقای دکتر با حوصله و دقت چند نفر دیگر را به جایگاه فراخواند و مراحل سه گانهٔ فوق را به صورت عملی آموزش داد، سپس در گروه‌های دو نفری زخم‌بندی را تمرین کردیم. مادر در اواسط کلاس سری به ما زد و خبر آرامش و راحتی پدر را داد. خیالم راحت شد و از خدای مهربان سپاسگزاری کردم.

### بیشتر بدانید (۱)



در صورت مواجهه با شخص زخمی :

۱ سطح زخم را با سرم شست‌وشو و گاز استریل تمیز کنید.

۲ برش پوستی آویزان را در محل خودش قرار دهید.

۳ سطح زخم را به وسیلهٔ پانسمان به طور کامل بپوشانید.

۴ پانسمان را از محل اولیه جابه‌جا نکنید (چون جابه‌جا کردن آن ممکن است دوباره باعث خون‌ریزی شود).

۵ باندپیچی را وقتی انجام دهید که خون‌ریزی به وسیلهٔ پانسمان، قبلاً کنترل شده باشد.

۶ باند را بیش از حد سفت یا شل نبندید.

۷ نوک انگشتان دست‌ها و پاها را آزاد بگذارید.



## خون‌ریزی داخلی

این خون‌ریزی در داخل بدن اتفاق افتاده و قابل رؤیت نیست.

### فعالیت (۳)

جدول زیر را با مراجعه به منابع معتبر و با مشورت مربی امداد تکمیل کنید.

علائم و نشانه‌های عمومی خون‌ریزی داخلی

۱- تهوع و استفراغ	۲- درد و حساسیت در اثر فشار
۳-	۴-
۵-	۶-
۷-	۸-

در این مبحث استاد دو نکته مهم را به ما تذکر داد :

۱ احتمال مرگ و میر در خون‌ریزی داخلی سه برابر خون‌ریزی خارجی است.

۲ علائم و نشانه‌های عمومی خون‌ریزی داخلی به صورت مجموعه‌ای است و هر یک به تنهایی

نشانگر خون‌ریزی داخلی نیست.

## ادامهٔ یک تجربه

پذیرایی مختصری در کلاس انجام شد و استاد تأکید کرد که هیچ‌گاه به صورت سرخود و بدون مشورت دست به اقدام نزنیم و همواره با کادر بیمارستان و امدادگران هلال احمر ارتباط و همفکری داشته باشیم؛ زیرا جان انسان‌ها در میان است.

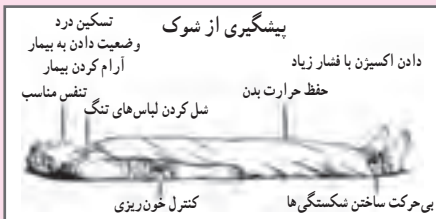
### شوک

به اختلال دستگاه گردش خون برای خون‌رسانی کافی به سلول‌ها شوک می‌گویند. خون‌ریزی شایع‌ترین علت شوک محسوب می‌شود.

### فعالیت (۴)

جدول زیر را با مشورت با افراد آگاه و مراجعه به منابع معتبر تکمیل کنید :  
علائم و نشانه‌های شوک :

بی‌قراری	-
پلک‌های بسته و مردمک باز	-
-	-
-	-



## فعالیت (۵)

- ۱ از مربی امداد بخواهید درباره علائم و کمک‌های اولیه مربوط به صرع و غش و تفاوت آنها با علائم شوک شما را راهنمایی کند.
- ۲ کمک‌های اولیه مربوط به شوک را با نظارت مربی تمرین کنید.

## درمان سوختگی‌های سطحی

- ۱ کنترل علائم حیاتی مصدوم؛
- ۲ محل سوختگی را به مدت ۱۰ تا ۲۰ دقیقه زیر آب سرد بگیرید؛
- ۳ از ترکاندن تاول‌ها خودداری کنید؛
- ۴ محل سوختگی را با گاز استریل پانسمان کنید.



## آسیب‌های اسکلتی (شکستگی، دررفتگی و پیچ خوردگی)

- ۱ اگر آسیب یا علامت واضحی وجود ندارد، ولی مصدوم از درد شکایت دارد، همیشه بنا را بر وجود شدیدترین آسیب اسکلتی یعنی شکستگی بگذارید و اقدامات لازم را انجام دهید.
- ۲ هنگام شکستگی در صورتی که عضو آسیب‌دیده خون‌ریزی نداشته، فقط آتل ببندید.
- ۳ از اقدام برای جا انداختن موارد شکستگی یا دررفتگی به شدت پرهیز کنید.

## فعالیت (۶)

آتل‌بندی را با نظارت مربی در کلاس انجام دهید.

### ادامه یک تجربه

کم کم احساس می‌کردم تبدیل به یک پزشک شده‌ام! در همین حال و هوا بودم که محل حضور هریک از ما اعلام شد. تعدادی از افراد با آمبولانس‌ها همراه شدند و دیگران در بخش‌های دیگر بیمارستان شروع به فعالیت کردند.

آرم	شماره تماس	سازمان
 بیمتت حلال امر جمهوری اسلامی ایران	۱۱۲	هلال احمر
 ۱۱۵	۱۱۵	اورژانس
	۱۲۵	آتش‌نشانی و خدمات ایمنی



چند بار با اجازهٔ مدیر به پدرم سر زدم که خوشبختانه وضعیت مناسبی داشت و پس از یک عمل جراحی موفق در بخش ارتوپدی بستری شده بود. اورژانس بسیار شلوغ و تخت‌ها پُر از مصدوم بود. چندین بیمار نیز در اتاق‌های اداری و راهروها تحت نظر بودند و بخش‌های بیمارستان جا نداشت. ما در طول سه روز با امدادگران هلال احمر و بیمارستان همکاری کردیم. خواهش می‌کنم قبل از بروز این گونه حوادث، کلاس‌های آموزشی هلال احمر را بگذرانید.

## فعالیت (۷)

با توجه به حوادث و سوانح محل زندگیتان، یکی از موارد زیر را انتخاب کنید. کمک‌های اولیه و راه‌های امداد مربوط به آن را بنویسید:

مسمومیت‌ها، گزش‌ها و گازگرفتگی، خفگی و غرق‌شدگی، سرمازدگی و گرم‌زدگی، سیل، زمین‌لرزه و تصادفات  
 .....  
 .....  
 .....  
 .....  
 .....



فیلم آموزشی اطفای حریق را ببینید.



### مقابله با مخاطره آتش‌سوزی

برای ایجاد آتش سه عامل اکسیژن، ماده سوختنی و حرارت لازم است. بنابراین برای جلوگیری از گسترش آتش‌سوزی باید یکی از این عوامل را حذف کنید. به‌طور کلی برای مقابله با آتش سه راهکار وجود دارد.



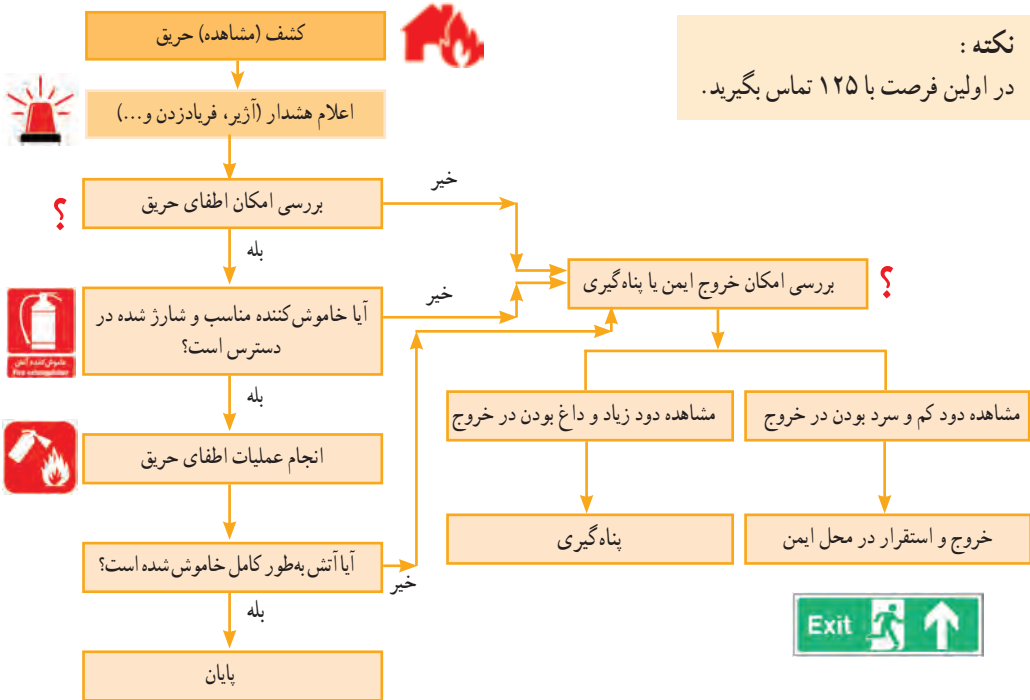
۱ اطفای حریق

۲ خروج ایمن (فرار)

۳ پناه‌گیری

تصویر زیر تشریح کننده اقداماتی است که باید در مقابله با آتش سوزی انجام دهیم.

### اطلاع نگاشت مقابله با مخاطره آتش سوزی



### آیا می دانید:

با عضویت در گروه های آتش نشان داوطلب، می توانید آموزش های بیشتر و تکمیلی تری را فرا بگیرید.

### اصول خروج ایمن در زمان آتش سوزی

خروج ایمن به زبان ساده یعنی خروج از محدوده خطر، قرار گرفتن در محل امن و باقی ماندن در آنجا تا زمان رفع قطعی خطر.

نکات زیر را به خاطر بسپارید.

■ آرامش و خونسردی خود را حفظ کنید.

■ ندوید، ولی سریع حرکت کنید.

■ با توجه به موقعیت آتش، از نزدیک‌ترین مسیر خروجی ایمن، خارج شوید.



خروج ایمن هنگام مشاهده دود زیاد

■ در صورت دود گرفتگی، به حالت سینه‌خیز، نشسته یا چهار دست و پا بروید.

■ هنگام خروج پارچه‌ای مرطوب را بر روی دهان و بینی خود قرار دهید.

■ از آسانسور استفاده نکنید.

■ در اولین فرصت با ۱۲۵ (آتش‌نشانی) تماس بگیرید.

■ پس از خروج از مکان، تارفع خطر از ورود به محل خطر، خودداری کنید.

## فعالیت (۸)

خروج ایمن را با کمک مدیر و معلم مدرسه خود به صورت مانور مقابله با آتش‌سوزی تمرین کنید.

## اصول پناه‌گیری در زمان آتش‌سوزی

منظور از پناه‌گیری، قرار گرفتن در موقعیتی است که احتمال کمترین

آسیب را در زمان زیاد دارد.

هنگام پناه‌گیری نکات زیر را به خاطر بسپارید.

■ درزهای ورود دود را با پارچه ببوشانید.

■ پنجره‌های روبه فضای باز را باز کنید تا هوای تازه جریان

داشته باشد.

■ با تکان دادن پارچه سفید از پنجره، درخواست کمک کنید.

■ در اولین فرصت با ۱۲۵ تماس بگیرید.



پناه‌گیری

## فعالیت (۹)

اصول و فرایند اطفای حریق را با استفاده از خاموش‌کننده‌ها با حضور مربی یا مأمور

آتش‌نشانی تمرین کنید.



## منابع برای مطالعه بیشتر

- ۱- مرادپیری، هادی و دیگران، آشنایی با علوم و معارف دفاع مقدس، بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس، تهران، ۱۳۹۲.
- ۲- شیرعلی‌نیا، جعفر، دایرة‌المعارف مصور تاریخ جنگ ایران و عراق، نشر سایان، تهران، ۱۳۹۲.
- ۳- بسیج در اندیشه امام خمینی علیه‌السلام، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی علیه‌السلام، تهران، ۱۳۶۸.
- ۴- جنگ و دفاع در اندیشه امام خمینی علیه‌السلام، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی علیه‌السلام، نشر عروج تهران، ۱۳۸۷.
- ۵- شجره طیبه (رهنمودهای مقام معظم رهبری در مورد بسیج)، گردآورنده مؤسسه آوای بینش، انتشارات نسیم حیات، تهران، ۱۳۹۳.
- ۶- حماسه‌سازان پایداری (بسیج در آینه رهنمودهای مقام معظم رهبری)، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، تهران، ۱۳۸۵.
- ۷- دفاع هوشمند در اندیشه‌های دفاعی امام خامنه‌ای (مدظله)، سازمان عقیدتی سیاسی وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، دانشگاه مالک اشتر، تهران، ۱۳۹۳.
- ۸- ایزدی، پیروز (مترجم)، اطلاعات نظامی، دانشکده فرماندهی و ستاد سپاه، معاونت تحقیق و پژوهش، تهران، ۱۳۷۹.
- ۹- درودیان، محمد، تجزیه و تحلیل جنگ ایران و عراق، انتشارات مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، تهران، ۱۳۹۵.
- ۱۰- درویشی، فرهاد، جنگ ایران و عراق؛ پرسش‌ها و پاسخ‌ها، مرکز اسناد دفاع مقدس، تهران، ۱۳۸۹.
- ۱۱- محمد نائینی، علی، اصول و مبانی جنگ نرم، نشر ساقی، تهران، ۱۳۹۱.
- ۱۲- احمدی، مجتبی و دیگران، از تهاجم فرهنگی تا جنگ نرم، معاونت فرهنگی اجتماعی سازمان بسیج مستضعفین، تهران، ۱۳۸۸.
- ۱۳- نوروزی، محمدتقی، فرهنگ دفاعی - امنیتی، مرکز مطالعات و پژوهش‌های مدیریت، انتشارات سنا، ۱۳۸۵.
- ۱۴- قهرمانی، شهاب، فرهنگ نامه مصور علوم دفاعی، انتشارات مدرسه، تهران، ۱۳۹۴.
- ۱۵- فصل‌نامه فرهنگ پایداری، بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس، تهران، ۱۳۸۸.
- ۱۶- فصل‌نامه مطالعات دفاع مقدس، پژوهشگاه علوم و معارف دفاع مقدس، تهران، ۱۳۹۱.
- ۱۷- فصل‌نامه مطالعات دفاعی و امنیتی، دانشکده فرماندهی و ستاد سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۱۳۸۳.
- ۱۸- کفاش، حمیدرضا و حمیدزاده، غلامرضا، آشنایی با پدافند غیرعامل، انتشارات مدرسه، تهران، ۱۳۹۰.
- ۱۹- فردرو، محسن، دیدگاه‌های نظری دفاع غیرعامل، انتشارات عباسی، تهران، ۱۳۸۸.
- ۲۰- مبانی، اصول و شیوه‌های پدافند غیرعامل، کمیته پدافند غیرعامل وزارت آموزش و پرورش، انتشارات مدرسه، تهران، ۱۳۸۸.

- ۲۱- اساسنامه و سند راهبردی سازمان پدافند غیرعامل، سازمان پدافند غیرعامل کشور، ۱۳۹۵.
- ۲۲- کمک‌های اولیه (آموزش امداد)، جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۹۰.
- ۲۳- سلطانیان، مجتبی، رزم انفرادی، معاونت آموزش و مقاومت مردمی سازمان بسیج مستضعفین، تهران، ۱۳۹۴.
- ۲۴- سلطانیان، مجتبی، جنگ افزارشناسی، معاونت آموزش و مقاومت مردمی سازمان بسیج مستضعفین، تهران، ۱۳۹۴.
- ۲۵- زبیداقی، کاظم و دیگران، عملیات دفاع از کوی و برزن، معاونت آموزش و مقاومت مردمی سازمان بسیج مستضعفین، تهران، ۱۳۹۴.
- ۲۶- سلطانیان، مجتبی، تخریب و انفجارات، معاونت آموزش و مقاومت مردمی سازمان بسیج مستضعفین، تهران، ۱۳۹۴.
- ۲۷- میرجعفری، سید اکبر، ریحان‌هایی که مادرم دوست داشت، انتشارات شهرستان ادب، ۱۳۹۴.
- ۲۸- رسایی، جواد، آشنایی با ارتش‌های مردمی جهان، انتشارات مرکز برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی معاونت آموزش سپاه، ۱۳۸۶.
- جمعیته هلال احمر جمهوری اسلامی ایران  
 پژوهشگاه علوم و معارف دفاع مقدس  
 بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس  
 خبرگزاری دفاع مقدس  
 پورتال جامع سازمان بسیج دانش‌آموزی  
 سازمان پدافند غیرعامل کشور  
 دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله‌العظمی سیدعلی خامنه‌ای (مدظله‌العالی)  
 گروه‌درسی‌آمادگی‌دفاعی-دفترتألیف‌کتاب‌های‌درسی‌عمومی‌ومتوسطه‌نظری  
 دبیرخانه راهبری کشوری آمادگی دفاعی  
 ستاد مرکزی راهیان نور کشور  
 مؤسسه فرهنگی و اطلاع‌رسانی تبیان  
 پایگاه آموزشی خادم (خانواده آماده در برابر مخاطرات)  
 پورتال سازمان آتش‌نشانی و خدمات ایمنی تهران  
 پورتال سازمان نظام وظیفه ناجا  
 پایگاه فرهنگی سرباز
- <http://rcs.ir>  
<http://dsrc.ir>  
<http://www.bonyaddefa.com>  
[www.defapress.com](http://www.defapress.com)  
<http://www.beest.ir>  
<http://paydarymelli.ir>  
<http://farsi.khamenei.ir>  
[http://defence\\_dept.talif.sch.ir](http://defence_dept.talif.sch.ir)  
<http://defaee.gam2.medu.ir>  
<http://rahianenoor.com>  
[www.tebyan.net](http://www.tebyan.net)  
[www.khadem.ir](http://www.khadem.ir)  
[www.125.ir](http://www.125.ir)  
[www.vazifeh.police.ir](http://www.vazifeh.police.ir)  
[www.vazifeh.ir](http://www.vazifeh.ir)

